

Federale Overheidsdienst
Sociale Zekerheid

FEDERAAL ACTIEPLAN **HANDICAP**

2021-2024

Tussentijdse rapportering

Federaal actieplan handicap 2021-2024: Tussentijdse rapportering

Inhoudstafel

Voorwoord	3
Inleiding.....	4
Werkwijze tussentijdse rapportering.....	5
Samenvatting en overzicht voortgang	7
Voorlopige implementatie actieplan (november 2022)	7
Soorten maatregelen	9
Doelgroep.....	10
Betrokkenheid maatschappelijk middenveld	11
Rapportering per as in het regeerakkoord	12
1. Een solidair land.....	12
1.1. Beheer van de gezondheidscrisis.....	12
1.2. Gezondheidszorg.....	15
1.3. Behoorlijke levensstandaard en sociale bescherming.....	19
1.4. Overheid en ambtenarenzaken	28
2. Een welvarend land.....	33
2.1. Relance en transitie	33
2.2. Werk en werkgelegenheid	35
2.3. Ondernemerschap	50
2.4. Consumenten- en concurrentiebeleid	52
2.5. Fiscaliteit en begroting.....	54
3. Een duurzaam land	57
3.1. Duurzame ontwikkeling	57
3.2. Toegankelijkheid	59
3.3. Mobiliteit.....	69
4. Een veilig land	76
4.1. Justitie en veiligheid.....	76
5. Een land van samenwerking en respect	81
5.1. Institutionele hervormingen en democratische vernieuwing	81
5.2. Gelijkheid en non-discriminatie	85
5.3. Deelname aan het culturele leven, vrijetijdsbesteding en sport.....	88

5.4.	Statistieken en het verzamelen van gegevens.....	90
5.5.	Mainstreaming doorheen het beleid	93
6.	België, een sterke stem in Europa en de wereld	96
6.1.	Europese en internationale ambitie	96
6.2.	Asiel en migratie	99

Voorwoord

In 2021 was de opstelling van het eerste federaal actieplan handicap een sterk gebaar om personen met een handicap, die een nog te onzichtbare groep in onze samenleving vormen, op de voorgrond te plaatsen. Dit plan, dat met alle ministers en staatssecretarissen werd uitgewerkt, is een collectief engagement, een bewijs dat elk lid van de regering deelneemt aan de verandering van de manier waarop mensen kijken naar handicap.

Om de uitdaging om België meer inclusief te maken tot een goed einde te brengen, heeft de regering zes actieterreinen afgebakend waarmee zij alle aspecten van het leven van personen met een handicap kan dekken, de moeilijkheden die zij ondervinden in kaart kan brengen en vooral kan trachten daarop in te spelen.

Dit plan toont de wens van de regering om ons land welvarender, meer verenigd en veiliger te maken... Door al mijn collega's bij dit proces te betrekken, is het signaal duidelijk: wij zijn vastbesloten een beleid van *handistreaming* op te bouwen!

Na anderhalf jaar van uitvoering van onze verbintenissen in het kader van dit plan bevinden wij ons nu in de eerste evaluatie ervan.

Wanneer u dit tussentijds verslag leest, zult u vernemen dat de federale regering haar verbintenissen nakomt en dat vele acties zijn ondernomen en nog steeds worden uitgebreid. Wij hadden namelijk toegezegd 58 van de 145 maatregelen voor de periode 2021-2022 te realiseren. Vandaag kan ik meedelen dat 50 maatregelen reeds volledig zijn uitgevoerd en 14 maatregelen gedeeltelijk zijn uitgevoerd. Dat is een uitvoeringspercentage van meer dan 85%!

Zoals aangekondigd in het beginstadium van de ontwikkeling van het plan, wil ik het monitoren en evalueren. Ik benadruk dat dit moment niet moet worden gezien als een gelegenheid om goede of slechte punten te geven aan mijn collega's, maar als een gelegenheid voor de regering om opnieuw te luisteren naar de sector en zijn prioriteiten om haar acties voort te zetten, te versnellen of te heroriënteren.

Daarom zal ik de Ministerraad enerzijds het tussentijdse evaluatieverslag van het plan en anderzijds de bevindingen en conclusies van de op 22 november 2022 georganiseerde dag van de dialoog voorleggen, om mijn collega's aan te moedigen hun verbintenissen te blijven nakomen.

Ik hoop dat 2023 even ambitieus zal zijn als dit jaar en dat er goede projecten zullen worden toegevoegd aan de lijst van reeds ondernomen acties.

Jarenlang zijn personen met een handicap beschouwd als onzichtbare burgers. Vandaag de dag zijn personen met een handicap niet langer onzichtbaar en maken zij integraal deel uit van de agenda van de regering.

Karine Lalieux

Minister van Pensioenen en Maatschappelijke Integratie, belast met Personen met een handicap, Armoedebestrijding en Beliris

Inleiding

In juli 2021 werd het '**Federaal actieplan handicap (2021 - 2024)**'¹ goedgekeurd door de Ministerraad. Het plan is een initiatief van de Minister bevoegd voor met Personen met een handicap en de FOD Sociale Zekerheid, vanuit haar rol als Belgisch coördinatiemechanisme en federaal aanspreekpunt voor het VN-Verdrag inzake de rechten van Personen met een Handicap.

Het doel van het actieplan is om op een gestructureerde manier een reeks uitdagingen waarmee personen met een handicap worden geconfronteerd aan te pakken. Het plan werd hiervoor **opgebouwd rond de zes assen van het regeerakkoord** waarbinnen de aandachtspunten voor de legislatuur werden geïdentificeerd op basis van de aanbevelingen van het VN-Comité inzake de rechten van personen met een handicap, en de aandachtspunten van de Nationale Hoge Raad Personen met een Handicap en Unia.

De **145 maatregelen** werden gekozen door de regeringsleden en raken alle aspecten van het leven: gezondheidszorg en sociale bescherming, werk en werkgelegenheid, toegankelijkheid, mobiliteit, bestrijding van discriminatie, participatie aan het culturele leven en sport, enz.

Zoals vastgelegd in het federaal actieplan handicap, blijft elk regeringslid verantwoordelijk voor de uitvoering van de maatregelen binnen zijn of haar bevoegdheid en wordt hierover op een regelmatige manier verslag uitgebracht aan de Minister die bevoegd is voor Personen met een handicap en aan de hele regering. De Minister bevoegd voor Personen met een handicap ziet erop toe dat het maatschappelijk middenveld, en in het bijzonder de **Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap** (NHRPH) en **Unia**, betrokken worden bij de opvolging van het actieplan.

Het actieplan voorzag een **eerste voortgangsrapport aan de Ministerraad en de Commissie Sociale Zaken in het najaar van 2022**. De FOD Sociale Zekerheid heeft dit rapport opgesteld op basis van input van het **federaal netwerk handicap** (met vertegenwoordigers van alle beleidscellen en federale administraties). De focus van dit tussentijdse rapport is de implementatie van de maatregelen gepland voor de **eerste periode** van het actieplan, zijnde juli 2021 tot november 2022. Voor 2021-2022 zijn er 58 geplande maatregelen. Ook zijn er 37 maatregelen die doorlopend uitgevoerd dienen te worden, gedurende de hele periode van het actieplan. Waar er reeds vorderingen zijn voor de maatregelen gepland voor 2023-2024 wordt dit ook reeds beschreven in dit tussentijds rapport. Voor de periode 2023-2024 zijn er nog 50 maatregelen gepland, enkele maatregelen voor 2023 werden reeds deels uitgevoerd. Een finale rapportage van het federaal actieplan handicap zal aan het einde van de legislatuur van de huidige regering uitgevoerd worden (voorjaar 2024).

De Nationale Hoge Raad Personen met een handicap en het onafhankelijk mechanisme voor het VN-Verdrag, Unia werden eveneens betrokken bij dit proces. Zij ontvingen alle informatie waarop het tussentijds rapport gebaseerd is, namen deel aan de conferentie over de implementatie van het actieplan, en kregen de kans hun feedback over de implementatie te geven.

- Het advies NHRPH is beschikbaar op <https://ph.belgium.be/nl/adviezen/adviezen-2022.html>.
- De opmerkingen van Unia zijn beschikbaar op https://www.unia.be/nl/wetgeving-aanbevelingen/aanbevelingen-van-unia?category=49&require_all=category.

Op basis van deze input werd dit tussentijdsrapport vervolgens verder verfijnd.

---

¹ Federaal Actieplan Handicap: <https://handicap.belgium.be/docs/nl/federaal-plan-handicap-2021-2024.pdf>.

Werkwijze tussentijdse rapportering

Het **federaal netwerk handicap** kreeg de opdracht een monitoringskader uit te werken voor de opvolging van het federaal actieplan. Er werd een online **monitoringtool** ontwikkeld waar alle laatste informatie gecentraliseerd wordt en digitaal beschikbaar is in een overzichtstabel. Het federaal netwerk handicap en vertegenwoordigers van Unia en de NHRPH hebben toegang tot de monitoring-tool.

Voor de tussentijdse rapportering werden er **per maatregel fiches** opgesteld. De fiches werden verstuurd per verantwoordelijke minister aan de respectievelijke kabinetten en administraties. Het Coördinatiemechanisme UNCRPD binnen de FOD Sociale Zekerheid, dat instaat voor het secretariaat van het federaal netwerk, heeft de informatie die ontvangen werd via de fiches verwerkt. De ontvangen updates werden ingevoerd in de monitoringtool, bijkomende informatie of verduidelijkingen werden waar nodig opgevraagd en er werd een balans opgemaakt per hoofdstuk van het actieplan. Het *draft* tussentijds rapport werd bezorgd aan alle beleidscellen en administraties voor feedback en correcties. Alsook aan het middenveld, NHRPH en Unia, voor een advies.

Op 22 november 2022 werd een conferentie georganiseerd met het middenveld om de stand van zaken van de implementatie van het actieplan voor te stellen. Er werden workshops georganiseerd om 3 thematieken van het actieplan (publieke tewerkstelling, publieke dienstverlening en mainstreaming en participatie bij beleidsvorming) verder uit te diepen. Deze workshops werden gekozen omwille van het feit dat voor de 3 gekozen thematieken steeds een veelheid van actoren betrokken zijn en dat er nog bijkomende acties nodig zijn om de engagementen in het actieplan na te komen. De bedoeling was om steeds de dialoog tussen administraties, beleidscellen en middenveld te bevorderen, en met een output te komen die ons in 2023-2024 moeten helpen bij de implementatie van het actieplan. De input van de workshop werd ook verwerkt in dit tussentijds rapport.

In het onderstaande hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de **cijfers en statistieken** voor de huidige stand van zaken, met de focus op de periode 2021-2022. Het hoofdstuk met de rapportering per maatregel, bevat een **inhoudelijke balans** van de staat van zaken alsook de **samenvatting per maatregel** aan het eind van elk hoofdstuk. Per subtitel wordt in *'Context en uitdagingen in België'* de achtergrondinformatie grotendeels hernomen uit het federaal actieplan handicap, dat telkens de link legt met het VN-Verdrag. Onder *'Acties ondernomen door de regering – tussentijdse balans'* wordt overlopen welke initiatieven er reeds genomen werden om de maatregelen van het actieplan te realiseren en wat er nog gepland staat, op basis van de informatie die ontvangen werd in de fiches.

Hierbij een aantal toelichtingen rond hoe dit tussentijds rapport te lezen:

- Maatregelen worden aangeduid als **afgerond** ('Ja') indien ze volledig uitgevoerd werden tegen november 2022. Dit is inclusief eventuele formele of uitvoerende stappen.
- Maatregelen worden aangeduid als **deels afgerond** ('Deels') indien één van de verantwoordelijke overheidsinstanties de eigen acties/maatregel gerealiseerd heeft (in het geval van meerdere betrokken overheidsdiensten) en/of een van de indicatoren (input-, proces- of resultaatsindicator) gerealiseerd werd.
- Maatregelen die **gepland zijn voor 2023-2024** zijn zo aangeduid in de overzichtstabellen ('Planning '23-'24').
- Maatregel die **(nog) niet afgerond** werden ('Nee') zijn dus maatregelen:
  - o die nog niet volledig rond zijn tegen het schrijven van dit rapport maar waaraan gewerkt wordt;
  - o die enige vertraging of uitstel opgelopen hebben;
  - o waar geen vooruitgang geboekt is.

- De maatregelen die als **planning 'Doorlopend'** hebben, zijn voor de rapportering beschouwd als gerealiseerd (Ja (2022)) indien deze gerealiseerd werden voor 2021-2022 of niet gerealiseerd (Nee (2022)) indien ze niet gerealiseerd werden voor 2021-2022. Deze zullen opnieuw hernomen en geanalyseerd worden voor de finale rapportering.

Samenvatting en overzicht voortgang

In dit deel geven we een algemeen overzicht van de implementatie van het actieplan. Het gaat hier om een tussentijdse evaluatie van een actieplan dat tot het einde van de legislatuur in 2024 loopt. De focus wordt hieronder dan ook gelegd op de periode tussen de opmaak van het actieplan en de tussentijdse monitoring (november 2022).

Voorlopige implementatie actieplan (november 2022)

Tot op heden zijn **50 maatregelen van het actieplan volledig uitgevoerd**, en **14 maatregelen gedeeltelijk**.² Er moet rekening mee gehouden worden dat de rapportage afgerond werd midden november en dus maatregelen die pas eind 2022 uitgevoerd werden niet opgenomen zijn de cijfers.

Als deels uitgevoerd werd beschouwd maatregelen waarvan bepaalde subdoelstellingen behaald werd. Eventuele voorbereidende stappen werden niet in rekening genomen.³

Van de 145 maatregelen vereisen 108 maatregelen een **eenmalige** uitvoering, waarvan 58 ingepland zijn tegen het einde van 2022.

Planning	Afgerond	Deels	Totaal	Percentage ⁴
2021	11	0	11	100%
2022	21	11	47	45% (68%)

Voor **37** maatregelen is voorzien dat ze **doorlopend** toegepast zullen worden. Het feit dat de maatregel in 2021-2022 uitgevoerd werd betekent dus niet dat ze afgerond is, maar dat voor deze periode het engagement nagekomen werd.

	Afgerond	Deels	Totaal	Percentage
Doorlopend 2021-2022	16	0	37	43%

De overige 50 maatregelen zijn ingepland voor 2023 of 2024. **2** hiervan zijn reeds **volledig uitgevoerd**, met **3 gedeeltelijk** uitgevoerd.

Het actieplan maakt een onderscheid tussen gewone maatregelen en hoofdmaatregelen. Van de 46 **hoofdmaatregelen** zijn er 21 ingepland voor 2021-2022.

Planning	Uitgevoerd	Deels	Totaal	Percentage ⁵
2021	4	0	4	100%
2022	3	7	17	18% (59%)

10 hoofdmaatregelen betreffen een doorlopend engagement.

	Uitgevoerd	Deels	Totaal	Percentage
Doorlopend 2021-2022	4	0	10	40%

² Als gedeeltelijk uitgevoerd werd beschouwd maatregelen waarvan bepaalde subdoelstellingen behaald werd. Eventuele voorbereidende stappen werden niet in rekening genomen.

³ Een wijziging van regelgeving waarbij alle voorbereidende stappen werden uitgevoerd, maar KB nog niet is gepubliceerd wordt dus als niet uitgevoerd aangeduid. Een maatregel waarin 2 verschillende wijzigingen worden voorzien, waarvan 1 is uitgevoerd, is als deels uitgevoerd aangeduid.

⁴ Percentage tussen haakjes bevat eveneens de deels uitgevoerde maatregelen.

⁵ Percentage tussen haakjes bevat eveneens de deels uitgevoerde maatregelen.

De overige 15 hoofdmaatregelen zijn ingepland voor 2023-2024.

Een uitsplitsing van de maatregelen gepland voor 2021, 2022⁶ en doorlopend **per as van het regeerakkoord** toont, met uitzondering van de as “een veilig land” een gelijkaardig niveau van vooruitgang doorheen de beleidsdomeinen.

⁶ Zoals hierboven aangegeven omvat de rapportering niet het gehele jaar 2022, maar slechts tot midden november 2022.

Soorten maatregelen

De 145 maatregelen in het actieplan verschillen onderling in hun doelstelling en aard. Sommige maatregelen voorzien in een specifieke wijziging in de regelgeving. Andere maatregelen voorzien om een studie of onderzoek te voeren naar een bepaalde problematiek. Om de diversiteit in maatregelen te kunnen kaderen kreeg elke maatregel één categorie. Het gaat hier om een vereenvoudig van complexiteit van de maatregelen, die u in het volgende hoofdstuk in meer detail kan terugvinden.

In 31 maatregelen gericht op een **wijziging van regelgeving**.

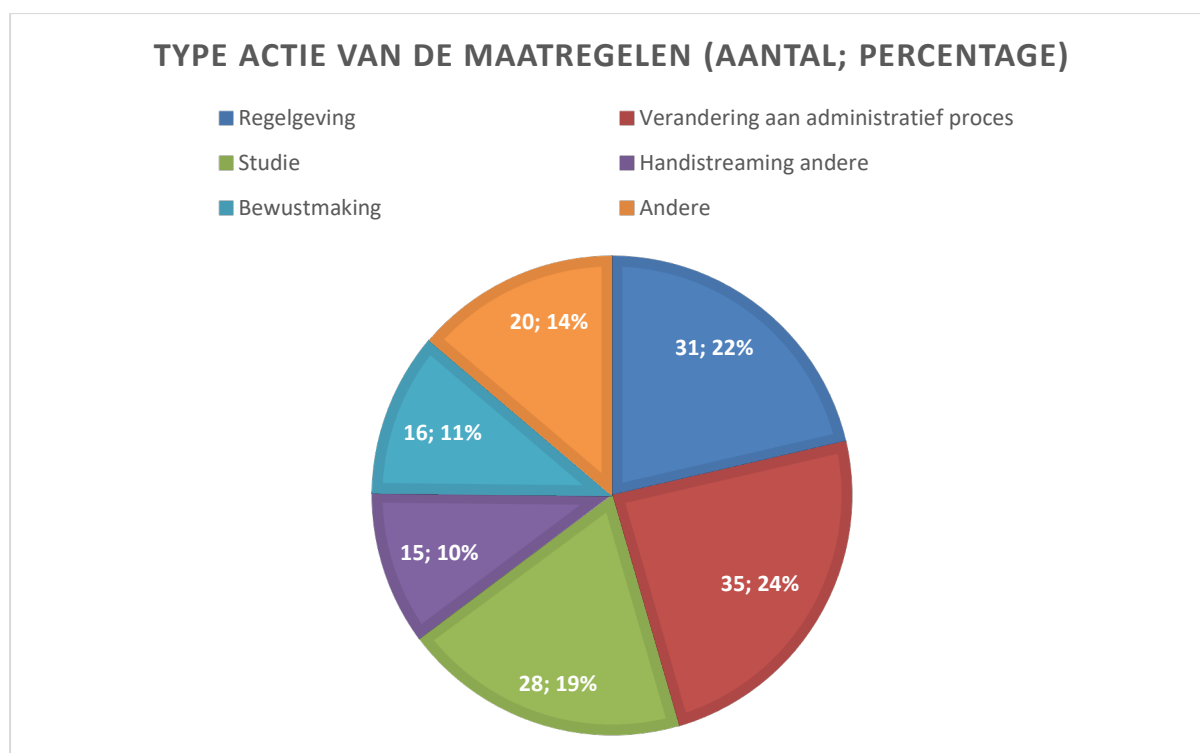
Bij 35 maatregelen gaat het om een **verandering aan een bestaand administratief proces**, hetzij in de dienstverlening aan de burger, hetzij in de wijze waarop toekomstige beleidsmaatregelen tot stand zullen komen.

Nog 15 maatregelen zijn gericht op de **integratie van de handicap dimensie in een geplande beleidsmaatregel**, zonder dat er sprake is van wijziging van de regelgeving of andere administratieve processen.

16 maatregelen hebben als primaire doelstelling de **bewustmaking of voorlichting**. Hetzij van het brede publiek of medewerkers die in contact staan met de burger, hetzij van personen met een handicap zelf.

Er zijn 28 maatregelen die tot doel hebben om aan de hand van een **studie of onderzoek** een problematiek te verduidelijken en mogelijke oplossingen aan te dragen. Het actieplan zelf bevat hier geen engagement voor verdere stappen, al stellen we in het kader van deze monitoring vast dat deze bijkomende stappen in een aantal gevallen wel reeds opgestart werden.

Tot slot zijn er 20 **andere** soort maatregelen, onder andere bijvoorbeeld acties om toegankelijkheid te verbeteren (bv doventolken, vervoer kieslokaal, toegankelijkheid betaalterminals en culturele instellingen) of inclusie te bevorderen (sportactiviteiten militairen en veteranen, burgerconsultatie).

Doelgroep

Ook al zijn alle maatregelen er op gericht om de sociaaleconomische positie of inclusie in de samenleving van personen met een handicap te verbeteren. De directe doelgroep van de maatregelen kan verschillen. Van de 145 maatregelen in dit actieplan zijn er 105 rechtstreeks gericht op personen met een handicap en hun vertegenwoordigende organisaties. 32 maatregelen hebben als doelpubliek de gehele bevolking of burgers ongeacht of deze een handicap hebben. 28 maatregelen zijn gericht op de overheid, publieke instanties, of overheidsbedrijven.

Het begrip handicap kan echter een verschillende invulling krijgen. Er is geen eenduidige definitie van handicap die universeel gevolgd wordt, en het is dan ook nuttig om een onderscheid te maken tussen maatregelen die gericht zijn op een erkenning.

Een aantal maatregelen richten zich op verschillende doelgroepen of bevatten acties die zich richten op verschillende doelgroepen.

	Doelgroep	Aantal maatregelen
	VN-verdrag benadering handicap	56
	Erkenning als persoon met een handicap ⁷	30
	Personen met beperkte mobiliteit ⁸	1
	Beschermde personen	4
	Organisaties van personen met een handicap	7
	Specifieke functiebescherming ⁹	7
	Gehele bevolking / burgers ongeacht handicap	32
	Overheden	28

---

⁷ Erkenning in een sociale zekerheidstak of sociale bijstand, of door een regionaal agentschap.

⁸ Een groter aantal maatregelen betreft 'personen met beperkte mobiliteit', maar omwille van de formulering ervan zijn ze hier geclassificeerd zijn als gericht op 'overheden' of 'gehele bevolking' (bv. sensibilisering over).

⁹ 4 maatregelen zijn specifiek gericht op personen met een auditieve handicap, 1 maatregel voor personen met een visuele handicap en 2 voor personen met een mentale of psychosociale handicap.

Betrokkenheid maatschappelijk middenveld

De *nothing about us, without us* gedachte staat centraal in het VN-Verdrag. Er werd dan ook bevestigd hoe personen met een handicap betrokken zullen worden bij de uitvoering van de maatregelen in het actieplan. De cijfers hieronder betreffen zowel consultaties die reeds plaatsvonden als wat voorzien is voor 2023-2024.

Bij **60 maatregelen** zal de **Nationale Hoge Raad Personen met een handicap** als officiële federaal adviesraad, betrokken worden.

Daarnaast zullen **andere organisaties van het terrein** betrokken worden bij **30 maatregelen** omwille van hun technische expertise. Het gaat hier in de eerste plaats om vertegenwoordigende associaties voor een bepaalde gemeenschap van personen met een handicap zoals Doof Vlaanderen of Langue des Signes de Belgique Francophone of expertisecentra inzake toegankelijkheid zoals CaWaB en Inter.

Voor **11 maatregelen** wordt beroep gedaan op de expertise van het onafhankelijk mechanisme **Unia**.

Voor **5 maatregelen** zal beroep gedaan op de relevante **sectorale adviesraden**, waaronder de Begeleidingscommissie voor de aanwerving van personen met een handicap in het federaal openbaar ambt en de Federale Adviesraad voor Ouderen.

Voor **7 maatregelen** worden de **gebruikers of doelgroep** van de maatregel rechtstreeks geconsulteerd via focus- of werkgroepen.

Voor **2 maatregelen** is een **publieke consultatie** voorzien.

Voor **3 maatregelen** werd alleen verwezen naar **andere middenveldsorganisaties**, waaronder de sociale partners, waarbij geen rechtstreekse betrokkenheid van personen met een handicap of hun vertegenwoordigende organisaties kon worden bepaald.

Voor **51 maatregelen** werd **geen consultatie** van het maatschappelijk middenveld, gebruikers of doelpubliek van de maatregel gerapporteerd.

De **gehanteerde methode** voor de consultatie werd in deze tussentijdse rapportage niet opgevraagd, dus hierover zijn **geen volledige gegevens**. Wel werd voor **17 maatregelen** gerapporteerd gebruik te (zullen) maken van **werkgroepen** gebruikers of organisaties van het maatschappelijk middenveld. Voor minstens **26 maatregelen** zal een **formeel advies van de Nationale Hoge Raad Personen met een handicap** gevraagd worden.

Rapportering per as in het regeerakkoord

1. Een solidair land

1.1. Beheer van de gezondheidscrisis

Context en de uitdagingen in België

Het federaal regeerakkoord kreeg vorm aan de vooravond van de tweede golf van de pandemie en legde dan ook haar focus op het beheer van de Covid-19 gezondheidscrisis. Het Federaal Actieplan Handicap heeft lessen getrokken uit de Covid-19 gezondheidscrisis en legt de focus op de toekomst, zodat de noden van de meest kwetsbare personen, waaronder personen met een handicap in het beheer van een toekomstige (gezondheids-)crisis geïntegreerd zijn. Het ondenkbare kan steeds gebeuren en overheden hebben de verantwoordelijkheid zorg te dragen voor het welzijn en de veiligheid van de volledige bevolking.

Acties ondernomen door de regering – tussentijdse balans

Op basis van de lessen die opgedaan werden tijdens de coronacrisis, werkte het Nationaal Crisiscentrum (NCCN) aan een meerjarenplan om toegankelijke en inclusieve **crisiscommunicatie** verder uit te bouwen. Het meerjarenplan beoogt: a) een hogere kennis van risico's en het juiste gedrag in noodsituaties bij de algemene Belgische bevolking door middel van een *risicocommunicatiestrategie*, met extra aandacht voor kwetsbare doelgroepen; en b) een betere voorbereiding op noodsituaties en *crisiscommunicatie* door eenvoudig, kant-en-klaar communicatiemateriaal op te maken en te testen op de verschillende doelgroepen. Voor de volledige risicocommunicatiestrategie (met aandacht voor toegankelijke communicatie) is in 2022 voor 4 jaar een jaarlijks budget van 300.000 euro voorzien op de nucleaire en seveso-fondsen.

Momenteel werkt het NCCN volop aan het aanbestedingsdossier. Het dossier wordt opgedeeld in twee percelen: een *communicatiecampagne* en een perceel rond *onderzoek*. In beide delen vormt de aandacht voor kwetsbare doelgroepen een rode 'draad'. Het middenveld zal worden aangesproken voor zowel de risicocommunicatie (per thema, in samenwerkingsverbanden met intermediaire verenigingen om zich te richten op specifieke doelgroepen) als de crisiscommunicatie (databank van kant-en-klaar of eenvoudig aanpasbaar communicatiemateriaal dat snel inzetbaar is en getest is bij de doelgroepen). Verwachting is dat we de administratieve procedure kunnen afronden in december 2022 of begin 2023. Zo kunnen we vanaf het voorjaar 2023 van start gaan. De campagne zal lopen van 2023 – 2026.

Naast het meerjarenplan, werkt het NCCN ook aan het ontwikkelen van een partnergedeelte op de website van het Nationaal Crisiscentrum, voor o.a. gemeenten, sectorale overheden, diensten van de gouverneur, waarop ook tips rond inclusieve risico- en crisiscommunicatie gedeeld zullen worden. Een grootschalig onderzoek naar de beleving van risico's bij de Belgische bevolking is momenteel lopende. Alle resultaten worden eind 2022 opgeleverd. Dit onderzoek bevat ook een aangepast traject voor kwetsbare doelgroepen (o.a. expertinterviews). De bevindingen van dit onderzoek zullen verwerkt worden in de campagne 2023 – 2026. In 2026 staat een herhaling van dit grootschalig onderzoek gepland om evoluties te kunnen meten en nieuwe trends te kunnen oppikken. Bovendien worden de verschillende websites vernieuwd volgend de laatste toegankelijkheidsnormen en worden toegankelijkheidsaudits voor de websites uitgevoerd (zie 3.2. 'toegankelijkheid').

Ook zal er een orgaan komen dat inzet op lange termijn en multidisciplinaire risicoanalyses in de context van de klimaatverandering en bij uitbreiding alle planetaire grenzen. Hier zal niet alleen rekening gehouden worden met de schokken waarmee we te maken kunnen krijgen (bv. externe weeromstandigheden, nieuwe ziekten,...) maar ook kwetsbaarheid en blootstelling. Dergelijke

risicoanalyses, met aandacht voor kwetsbaarheid, zouden in de toekomst mogelijk een basis kunnen zijn voor meer gedetailleerde **nood-en interventieplannen**.

Overzicht maatregelen

Maatregel	Afgerond?	Minister	Administratie	Doelgroep	Betrokkenheid PmH / Middenveld	Planning
1. <u>Hoofdmaatregel</u> : Noodplannen bijwerken om rekening te houden met de behoeften van mensen met een handicap.	Nee (2022)	Verlinden, Khattabi, Vandenbroucke	FOD Binnenlandse Zaken, FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu	Personen met een handicap	Nihil	Doorlopend
2. Ervoor zorgen dat crisiscommunicatie steeds beschikbaar is in een aangepast en toegankelijk formaat.	Nee (2022)	Verlinden, Vandenbroucke	FOD Binnenlandse Zaken, FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu	De hele Belgische bevolking, in het bijzonder kwetsbare groepen	Werkgroepen met gebruikers / doelgroep	Doorlopend

1.2. Gezondheidszorg

Context en de uitdagingen in België

Personen met een handicap moeten toegang hebben tot de hoogst mogelijke standaard van gezondheidszorg zonder discriminatie op basis van handicap. Hiermee wordt zowel de toegang tot reguliere zorg als toegang tot zorg specifiek gericht op de handicap beoogd.

Voor het Verdrag en het VN-Comité staat in de voorziening van gezondheidszorg aan personen met een handicap, de vrije en geïnformeerde toestemming van de patiënt met de medische behandeling centraal. Om inbreuken op de integriteit van de patiënt te vermijden zouden volgens het VN-Comité alle dwangpraktijken dienen te worden afgeschaft.¹⁰ Het risico van stereotypen in de gezondheidszorg kan leiden tot directe of indirecte discriminatie omwille van een visie op handicap die sterk gebaseerd is op een medische benadering of op validisme (personen met een handicap hebben niet genoeg beslissingsvermogen, ze hebben een verminderde kwaliteit van leven, ...).¹¹

Acties ondernomen door de regering – tussentijdse balans

Autonomie van een patiënt met een handicap

De opstelling van een wetsontwerp is lopende voor de aanpassing van de **wet** van 26 juni 1990 'betreffende de bescherming van de persoon van de **geesteszieke**' met respect voor de rechten van de patiënt met een handicap. Hiervoor werd een werkgroep opgericht met vertegenwoordigers uit de sector.¹²

In het kader van initiatieven in de **diensten geestelijke gezondheidszorg in de ziekenhuizen** en de verstrekking van een humanere zorg voor mensen in crisis (al dan niet onder het statuut van gedwongen opnames), worden High Intensive Care- (HIC) -projecten uitgebreid over het hele land. Een investering van 15,5 miljoen euro is voorzien voor de bijkomende inzet van 150 voltijds-equivalenten en de versterking van 193 uren medische functie. De derde oproep voor het indienen van projectvoorstellen "Intensifiëring van de residentiële zorg" aan de netwerken geestelijke gezondheidszorg (GGZ) volwassenen werd eerder dit jaar gelanceerd. De nieuwe oproep wil minstens 1 HIC-dienst per netwerk GGZ voor volwassenen realiseren. In de netwerken waar reeds een HIC-dienst operationeel is, wordt de samenwerking vanuit het ambulante zorgnetwerk (via een versterking van het mobiel crisisteam), de HIC en de spoedgevallendienst van het algemeen ziekenhuis versterkt. De belangrijkste doelstelling is om patiënten met een acute psychiatrische crisis nooit alleen te laten en zo weinig mogelijk vormen van drang en dwang - zoals afzondering en fixatie - toe te passen. De beslissingen over de dossiers werden meegedeeld in juli 2022. Een aantal projecten zullen gefaseerd opstarten in het laatste trimester 2022. Er is gevraagd de effectieve ingangsdatum van de HIC en de voorziene aanwervingen voor de opbouw van de equipe nog te bezorgen. Al de projecten zullen verder worden opgevolgd in de werkgroep Intensifiëring van de residentiële zorg en de wetenschappelijke equipe en maken tevens deel uit van een lerend netwerk en worden hierin ook ondersteund via vorming en peeraudits. Overeenkomsten met de betrokken ziekenhuizen dienen nog opgemaakt te worden met hierin de nodige activiteitenverslagen. Het beoogde resultaat is de visie inzake vraaggestuurde crisiszorg binnen het netwerk en de (door)ontwikkeling van een crisis zorgpad. Hiervoor wordt onder meer gebruik gemaakt van de Belgische HIC-monitor. Dit is een model-

¹⁰ Connectie met artikelen 15, 16 en 17 van het Verdrag, en de as van gelijkheid en discriminatie. Zie ook §15-17 *List of Issues* van het VN Comité voor België (2019), doc. CRPD/C/BEL/QPR/2-3.

¹¹ Unia, *Bevraging van personen met een handicap over de naleving van hun rechten*, 2020, p. 55.

¹² Met name College van het Openbaar Ministerie, Vrederechters, Orde van Vlaamse Balies, l'Ordre des Barreaux Francophones et Germanophone de Belgique, Zorgnet-Icuro, Santhea, UPC KU Leuven, Titeca, Cliniques Universitaires St.-Luc, VVP, CP Saint-Bernard Manage, UPC St.-Kamillus te Bierbeek, CGG De Pont te Mechelen, FOD Volksgezondheid, FOD Justitie, PC Karus te Gent en Melle en Unessa.

getrouwheidsschaal: aan de hand van 53 verschillende factoren kan nagaan worden hoever een organisatie staat in de toepassing van het HIC-model¹³.

---

¹³ Voor meer informatie kan de volgende website geraadpleegd worden:
<https://www.psy107.be/index.php/nl/overlegorgaan/werkgroep-intensivering>.

Overzicht maatregelen

Maatregel	Afgerond?	Minister	Administratie	Doelgroep	Betrokkenheid PmH / Middenveld	Planning
3. In overleg met de deelstaten worden de bijzondere drempels voor de toegang tot gezondheidszorg voor personen met een handicap die zich situeren op de grens van de bevoegdheidsverdeling inzake volksgezondheid en welzijn in kaart gebracht (Bv. de nomenclatuur voor logopedie en kine gelinkt aan revalidatiecentra).	Planning '23-'24	Vandenbroucke	FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu	Personen met een handicap	Nihil	2024
4. Nagaan hoe de rechten op vertolking in gebarentaal van personen met een sensorïële handicap binnen de gezondheidszorg kunnen gewaarborgd worden.	Planning '23-'24	Vandenbroucke	FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu	Personen met een zintuiglijke handicap	Nihil	2024
5. Het verzekeren van toegang van personen met een handicap tot ziekteverzekering en ziekenfondsen op gelijke voet met anderen: aanpak van de problematiek van voorafbestaande toestanden .	Planning '23-'24	Vandenbroucke	Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering	Personen met een handicap	Nihil	2024
6. <u>Hoofdmaatregel</u> : Hervorming van de wet van 26 juni 1990 'betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke ' met respect voor de rechten van de patiënt met een handicap.	Planning '23-'24	Van Quickenborne	FOD Justitie	Personen met een psychiatrische stoornis die een gevaar zijn voor zichzelf of anderen	Werkgroep met middenvelds-organisaties	2023
7. <u>Hoofdmaatregel</u> : Verkenning van initiatieven in de diensten geestelijke gezondheidszorg in de ziekenhuizen voor	Planning '23-'24	Vandenbroucke	FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de	Personen met een mentale handicap	Werkgroepen met gebruikers / doelgroep	2023

meer humane zorg en het verminderen van de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen .	Voedselketen en Leefmilieu	(patiënten en familie) voor uitbouw zorgtrajecten
--	-------------------------------	---

1.3. Behoorlijke levensstandaard en sociale bescherming

Context en de uitdagingen in België

België beschikt globaal genomen over een doeltreffend systeem voor sociale bescherming. Niettemin hebben **personen met een handicap een substantieel hoger risico op armoede en sociale uitsluiting**. Zo loopt bijna een kwart van de personen met een handicap het risico om in de armoede terecht te komen, hetzij twee keer zo hoog als het risico voor de gehele bevolking.

Het VN-Verdrag herbevestigt het recht van personen met een handicap op een behoorlijke levensstandaard voor henzelf en hun gezin, alsook de toegang tot sociale bescherming zonder discriminatie op grond van de handicap.¹⁴ België kent een uitgebreid systeem van sociale bescherming, bestaande uit zowel sociale zekerheid als sociale bijstand. Van belang hier is dat de groep personen met een handicap breder is dan deze die beroep doen op de sociale bijstandsregelingen voor personen met een handicap. Zo kan een persoon met een handicap evengoed gerechtigd zijn in de sociale zekerheidstakken voor invaliditeit of beroepsrisico's.

De federale sociale bijstandsregelingen voor tegemoetkomingen aan personen met een handicap zijn de inkomensvervangende tegemoetkoming (IVT) en de Integratietegemoetkoming (IT). De tegemoetkomingen en erkenningsprocedure hiervoor zijn gebaseerd op de verouderde wet van 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkomingen aan personen met een handicap. Een **modernisering van de toekenning van de uitkeringen, en het multidisciplinaire karakter van de beoordeling** dringt zich dan ook op.

Acties ondernomen door de regering – tussentijdse balans

Een handicap-inclusieve sociale zekerheid en sociale bijstandsregeling

Het federaal regeerakkoord bevat het engagement om de laagste uitkeringen op te trekken richting de armoedegrens. Binnen het uitkeringsstelsel voor personen met een handicap werd dit engagement uitgevoerd¹⁵ doormiddel van een **verhoging van de inkomensvervangende tegemoetkoming (IVT)**¹⁶ met 10,75% (bovenop de automatische indexering). De verhoging gebeurt stapsgewijs op 1 januari 2021, 1 januari 2022, 1 januari 2023 en 1 januari 2024 en geldt voor alle categorieën.

De regering besloot eveneens tot de **afschaffing van de zogenoemde 'prijs van de liefde'** voor gerechtigden op een integratietegemoetkoming (IT) vanaf 1 januari 2021.¹⁷ De Integratietegemoetkoming dient als compensatie voor de bijkomende kosten die een persoon met een handicap heeft. De integratietegemoetkoming kon echter verminderd worden of wegvallen omdat er rekening gehouden werd met de inkomsten van de partner. Hierdoor werden deze personen ontmoedigd om samen te wonen met hun partner. Met de volledige afschaffing werd deze ontmoediging om samen te wonen voor personen met een handicap weggenomen. Het geschatte aantal gerechtigden die een partner hebben met inkomsten wordt geraamd op ongeveer geraamd op ongeveer 10.000 personen.

¹⁴ Artikel 28 UNCRPD.

¹⁵ Koninklijk besluit van 6 augustus 2021 houdende verhoging van het bedrag van de inkomensvervangende tegemoetkoming met toepassing van artikel 6, § 6, van de wet van 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkomingen aan personen met een handicap.

¹⁶ <https://handicap.belgium.be/nl/onze-dienstverlening/inkomensvervangende-tegemoetkoming.htm>.

¹⁷ Koninklijk besluit van 2 maart 2021 tot wijziging van het koninklijk besluit van 6 juli 1987 betreffende de inkomensvervangende tegemoetkoming en de integratietegemoetkoming houdende de inperking van de gevolgen van de 'prijs van de liefde'.

Het belastbaar inkomen bepaalt mee het recht op, en de hoogte van, sociale bijstandsuitkeringen. Sinds 1 januari 2022 wordt de integratietegemoetkoming echter niet langer in rekening genomen bij de **berekening van het recht op maatschappelijke integratie**.¹⁸

De Regering onderzoekt ook de mogelijkheid om naar forfaitair en variabel deel voor de **integratietegemoetkoming** te evolueren.

In normale omstandigheden wordt gekeken naar het belastbaar inkomen van 2 jaar eerder. De FOD Sociale zekerheid onderzocht de mogelijkheid om gebruik te maken van een **actuele inkomensnotie** gebaseerd is op gegevensstromen die hoofdzakelijk afkomstig zijn van de openbare instellingen voor sociale zekerheid in België.¹⁹ Hieruit blijkt dat de inkomensnotie niet alle inkomenselementen kan bevatten die in de middelentoets voor het recht op IVT of IT in aanmerking worden genomen.²⁰ Dit betekent dat de huidige inkomensstromen niet bijzonder geschikt zijn voor een volledig automatische toekenning van tegemoetkomingen. Het kan echter wel dienen als basis voor een proactieve identificatie van potentiële uitkeringsgerechtigden.²¹ Het doel is om tegen 2024 te evolueren naar de **automatische identificatie van potentieel gerechtigden** van IT/IVT tegemoetkomingen.

De uitvoering van enkele maatregelen werd uitgesteld tot 2023, waaronder de evaluatie van de regeling van het ziektepensioen voor arbeidsongeschikte ambtenaren; het bestuderen van de mogelijkheid om de vrijstellingen waarin de berekening van de inkomensgarantie voor ouderen (IGO) voorziet, uit te breiden tot steun die na de 6e staatshervorming aan de deelstaten werden overgedragen; en het onderzoek van pistes om het tarief van 28% vermindering op de Integratietegemoetkoming voor personen in een collectieve woonvoorziening te hervormen.

Modernisering van de erkenningsprocedure voor personen met een handicap

Voor de **modernisering van de erkenningsprocedure** van handicap door de FOD Sociale zekerheid is de ontwikkeling en toepassing van multidisciplinaire evaluaties voorzien door de DG Personen met een handicap. Hiervoor werden nieuwe teams aangeworven waarvan de opleiding opgestart werd op 1 september. Een visienota over de multidisciplinaire werking werd voor advies voorgelegd aan de NHRPH. In een volgende stap zal de procedure aangepast worden om ervoor te zorgen dat deze vereenvoudigd zal worden voor mensen met een ongeneeslijke en onomkeerbare handicap.

Voor de **verbetering van de dienstverlening door DG Personen met een Handicap** werd een nieuw actieplan opgesteld. Dit programma 'EXCEL HAN' legt de nadruk op betere en inclusieve communicatie met de rechthebbenden, een betere toegang tot rechten, een actieve bestrijding van het niet-gebruik van rechten en een sterkere coördinerende rol van de lokale actoren. Hiervoor is gedurende 2022 onder meer de intake procedure bij aanvraag van erkenningen hervormd. Een nieuw Intake formulier zal geïmplementeerd worden begin 2023. Het toezicht zal worden versterkt op de behandelings-termijnen van aanvragen, met een inkorting van de duur ervan. De regering maakte voor dit programma bijkomende middelen vrij, onder meer voor een versterking van het personeels-bestand.

Om de drempels voor de **dienstverlening door de gemeenten en OCMW's** aan personen met een handicap weg te werken werd in het najaar van 2021 een enquête afgenomen bij alle 581

¹⁸ Beslissing Ministerraad 10 december 2021.

¹⁹ Voor meer uitgebreide conclusies en resultaten, zie:

https://socialsecurity.belgium.be/sites/default/files/content/docs/nl/sociaal-beleid-vorm-geven/belmod/4.2._proactieve_identificatie_ivt_en_it.pdf.

²⁰ Er is bijvoorbeeld geen actuele administratieve informatie over roerende goederen, onderhoudsuitkeringen of aftrekbare uitgaven. De huidige administratieve gegevens bevatten voornamelijk informatie over het arbeids-inkomen en het vervangingsinkomen.

²¹ Volgens de ramingen zal 85% van de personen die op grond van de actuele inkomensnotie als potentieel rechthebbende worden geïdentificeerd, dit ook daadwerkelijk zijn.

gemeenten.²² Met de CityH@ndi-enquête werden gegevens verzameld over de organisatie van de opvang van personen met een handicap in de gemeente, de impact van de COVID-19 crisis op deze opvang, en de specifieke ondersteuningsbehoeften van elke gemeente op basis van voorstellen van DG Personen met een handicap.²³ Op basis hiervan zijn actieplannen in opmaak tegen begin 2023.

Om het **intake proces** te verbeteren werden volgens de principes van ‘*service design*’ workshops georganiseerd met gebruikers en met het middenveld. Deze inzichten zijn gebruikt om een nieuw intake-formulier te ontwikkelen. Deze werden vervolgens getest via gebruikerstesten en aangepast in functie van de opmerkingen en ervaringen van de gebruikers. De aanpassing van de interne procedures en uitrol van het formulier is lopende.

Armoedebeleid en afgeleide rechten

De handicap dimensie werd mee opgenomen in het **federaal plan armoedebestrijding**. Hiertoe werd de Nationale Hoge Raad Personen met een Handicap vanaf de aanvang mee betrokken bij de opmaak van dit plan.^{24 25}

Het sociaal tarief voor diverse basisdiensten is een belangrijk instrument in het armoedebeleid. Het actieplan voorziet daarom een verbetering en actualisering van de bestaande **sociale tarieven** voor telefonie, internet, gas en elektriciteit. In het kader van de opmaak van het federaal actieplan armoede bepleitte het middenveld voor een uitbreiding van sociaal tarief gas en elektriciteit naar mensen met een verhoogde tegemoetkoming. Voor het sociaal tarief elektronische communicatie werd gepleit voor een automatisering van dit sociaal tarief.

De hervorming van het sociaal tarief **elektronische communicatie** is in voorbereiding. Begin 2022 vond een publieke raadpleging plaats.²⁶ De beleidscel van de Minister van Telecommunicatie heeft dit voorstel ook toegelicht aan de plenaire vergadering van de Nationale Hoge Raad Personen met een Handicap.²⁷ Volgens een analyse van het Belgisch Instituut voor Postdiensten en Telecommunicatie zou een automatische toekenning van het sociale telecommunicatietarief in strikte zin voor personen met een handicap niet operationeel en dus mogelijk zijn op grond van de Europese elektronische communicatie code. De Ministerraad besloot op 28/10/2022 over de hervorming: het sociale tarief zal voortaan worden aangeboden in de vorm van basisaanbiedingen (19 euro voor vast internet en 40 euro voor een bundel), in overeenstemming met de Europese wetgeving. De categorieën van begunstigden zullen worden gemodelleerd naar die van het sociale energietarief, zodat gebruik kan worden gemaakt van de bestaande gegevensbank, die de exploitanten in staat zal stellen rechtstreeks te bevestigen of de aanvrager recht heeft op het sociale tarief, en contact op te nemen met potentiële begunstigden om de benuttingsgraad te verhogen.

Het **sociaal tarief voor energie** zal hervormd worden op basis van het tussentijds verslag van experts van de Nationale Bank van België van 11 juni 2022. Er werd een nieuwe categorie sociaal tarief goedgekeurd: rechthebbenden op verhoogde tegemoetkoming. Gelet op de prijsstijging van de petroleumproducten werden daarnaast een reeks maatregelen genomen door de federale regering. Vanaf 1 oktober steeg het gemiddeld sociaal tarief voor elektriciteit met 7,8 procent en voor aardgas met 9,9 procent. De regering heeft het Sociaal Fonds stookolie in 2023 verhoogd voor maatregelen

²² Van 83% van de gemeenten werd een antwoord ontvangen.

²³ Verslag hier beschikbaar : <https://socialsecurity.belgium.be/nl/publicaties/cityhndi>.

²⁴ Binnen het kader van het Belgisch Platform tegen Armoede en Sociale Uitsluiting EU2020 kon het middenveld zowel individueel als plenair haar input geven.

²⁵ Avis 2021/34 du CSNPH.

²⁶ <https://www.bipt.be/operators/publicatie/raadpleging-met-betrekking-tot-de-hervorming-van-de-sociale-tarieven-inzake-elektronische-communicatie>.

²⁷ Advies 2022-01 NHRPH.

met betrekking tot het eerste kwartaal en heeft middelen uitgetrokken om overmatige schuldenlast in verband met gas- of elektriciteitsrekeningen te bestrijden.

De Ministerraad heeft tijdens het begrotingsconclaf 2023-2024 volgende beslissingen genomen: “De Minister van energie is belast met de uitwerking van volgende zaken op korte termijn met een startdatum ten laatste per 1 juli 2023:

- opzetten van een databank zodat de toekenning en beëindiging van het sociaal tarief sneller kan (kostprijs 200 kEUR in 2023);
- recht om sociaal tarief te weigeren;
- problemen aanpakken met betrekking tot de continuïteit van bestaande contracten;
- specifieke maatregelen uitwerken om het oneigenlijk gebruik van het sociaal tarief tegen te gaan;
- prioritair: een premiesysteem, zo mogelijk op basis van werkelijk verbruik, uitwerken voor de gezinnen die recht hebben op sociaal tarief maar zich verwarmen via een collectieve verwarmingsinstallatie.

Naast de bovenstaande maatregelen, werken de bevoegde ministers intussen verder aan de hervorming van het sociaal tarief, met onder meer volgende doelstellingen: de inactiviteitsvallen in kaart brengen en deze door een getrapt degressief systeem wegwerken, het aanpassen van de berekeningswijze, automatisch toekenning van het sociaal tarief, praktische toegang tot het recht op verhoogde tegemoetkoming, globaal beleid ten aanzien van mensen met een beperking (inclusief de casus van de gescheiden ouders), e.a. zodat dit in werking kan treden per 1 januari 2024.”

Deze maatregelen zijn in onderzoek en/of in uitvoering.

Overzicht maatregelen

Maatregel	Afgerond?	Minister	Administratie	Doelgroep	Betrokkenheid PmH / Middenveld	Planning
8. <u>Hoofdmaatregel</u> : Revalorisatie van de Inkomensvervangende tegemoetkoming door het optrekken richting de armoedegrens.	Ja	Lalieux	FOD Sociale Zekerheid	Begunstigden van de inkomensvervangen de tegemoetkoming	Advies NHRPH	2021
9. <u>Hoofdmaatregel</u> : Afschaffen van de “prijs van de liefde” door het loskoppelen van de hoogte van het inkomen van de personen met een handicap en hun partners voor de Integratie-tegemoetkoming.	Ja	Lalieux	FOD Sociale Zekerheid	Alle huidige begunstigden van wie de integratie-uitkering wordt verlaagd door het inkomen van de echtgenoot en potentiële nieuwe begunstigden.	Advies NHRPH	2021
10. <u>Hoofdmaatregel</u> : Evolueren naar de vrijstelling van de Integratie-tegemoetkoming bij de berekening van de middelen voor het recht op maatschappelijke integratie.	Ja	Lalieux	POD Maatschappelijke Integratie	Personen met een handicap die een RMI ontvangen	Maatregel op vraag van middenveld PmH NHRPH	2021
11. <u>Hoofdmaatregel</u> : Bestuderen van de mogelijkheid van een forfaitair en variabel deel voor de integratie-tegemoetkoming.	Deels	Lalieux	FOD Sociale Zekerheid	Personen met een erkende handicap (verder dan personen met IT)	Maatregel op vraag van middenveld PmH Advies NHRPH	2022
12. Evaluatie van de regeling van het ziektepensioen voor arbeidsongeschikte ambtenaren.	Nee	De Sutter, Lalieux, Vandenbroucke	FOD Beleid en Ondersteuning, Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeits-	Arbeidsongeschikte ambtenaren	Sociale partners	2022

			verzekering, Federale Pensioendienst			
13. Evalueren van de mogelijkheid om de vrijstellingen waarin de berekening van de IGO voorziet, uit te breiden tot steun die na de 6 ^e staatshervorming aan de deelstaten werden overgedragen.	Planning '23-'24	Lalieux	Federale Pensioendienst	Gerechtigden op tegemoetkomingen voor PmH / voor hulp aan bejaarden en hun echtgenoot of wettelijk samenwonende partner	(Sectorale adviesraad) Advies federale adviesraad voor ouderen	2023
14. Onderzoek van pistes om het tarief van 28% vermindering op de Integratie-tegemoetkoming voor personen in een collectieve woonvoorziening te hervormen.	Ja	Lalieux	FOD Sociale Zekerheid	Personen met een handicap die in een collectieve woonvoorziening leven	Maatregel op vraag van middenveld PmH Advies NHRPH	2022
15. Er zal onderzocht worden of de bestaande regelgeving van de wet van 1987 betreffende de IVT en IT en de wet van 2001 voor de IGO, nog aangepast is aan de moderne samenlevingsvormen (nieuwe vormen van cohousing en solidariteit zoals kangoeroewonen) en/of zorgformules en aan de keuzes van eenieder.	Planning '23-'24	Lalieux	FOD Sociale Zekerheid, Federale Pensioendienst	Alle IVT/IT-begunstigden die nu samenwonen en personen (65+) die deel uitmaken van een bepaalde samenlevingsvorm	Advies NHRPH	2024
16. Mogelijkheid bestuderen om gebruik te maken van het actueel inkomensaspect bij de aanvraag van een erkenning.	Ja	Lalieux	FOD Sociale Zekerheid, POD Maatschappelijke Integratie	IVT- en IT-gerechtigden	Maatregel op vraag van middenveld PmH NHRPH	2022
17. Evolueren naar de automatische identificatie van potentieel gerechtigden van IT/IVT tegemoetkomingen	Planning '23-'24	Lalieux	FOD Sociale Zekerheid, POD	Potentieel gerechtigden	Advies NHRPH	2024

(BELMOD-onderzoek).			Maatschappelijke Integratie	van IT of IVT- tegemoetkomingen		
18. Hoofdmaatregel: Evaluatie van de wet van 1987 en formuleren van pistes ter hervorming om deze in lijn met de moderne visie op handicap te brengen.	Planning '23-'24	Lalieux	FOD Sociale Zekerheid	Personen met een handicap	Werkgroep met NHRPH	2024
19. Hoofdmaatregel: Modernisering van de erkenningsprocedure van handicap door het a. Ontwikkelen en toepassen van multidisciplinaire evaluaties binnen de DG Personen met een handicap teneinde met alle types handicap rekening te houden; b. Ervoor te zorgen dat de procedures voor mensen met een ongeneeslijke en onomkeerbare handicap worden vereenvoudigd in het kader van de verlenging van hun hulp.	Deels	Lalieux	FOD Sociale Zekerheid	Alle personen die een handicapbeoordeling aanvragen	Deelname van NHRPH aan adviesorgaan Excel Han programma Advies NHRPH	2022
20. Opstellen van een nieuw actieplan van DG HAN ter verbetering van de dienstverlening voor de burgers. - Inclusieve communicatie met de rechthebbende wordt ontwikkeld. - De intake procedure bij aanvraag van erkenningen wordt hervormd. - Er wordt onderzoek gevoerd naar hoe de dienstverlening toegankelijk gemaakt kan worden voor diverse doelgroepen. - Informatiestromen tussen de verschillende regionale antennes, OCMW's en gemeentes worden geoptimaliseerd. opdat een harmonisatie van de beslissingen en een gelijkwaardige	Ja (2022)	Lalieux	FOD Sociale Zekerheid	Partners via wie aanvragen worden ingediend voor personen met een handicap	Deelname NHRPH aan werkgroepen Advies NHRPH	Doorlopend

<p>behandeling van de aanvragen gegarandeerd wordt.</p> <p>- Toezicht houden op de behandelings-termijnen van aanvragen, de duur ervan te verkorten en de strategische doelstelling nastreven om het aantal geschillen te verminderen.</p> <p>- Zorgen voor voldoende personeel en budgettaire middelen voor de uitvoering van het TRIA-programma.</p>						
21. Verbeteren van de samenwerking tussen DGHAN en de gemeentebesturen , teneinde drempels tot dienstverlening weg te werken.	Deels	Lalieux	FOD Sociale Zekerheid	Alle gemeentebesturen in België + OCMW's en personen met een handicap	NHRPH	2022
22. Versterken van het project INTAKE om de indiening van de aanvragen tot erkenning te vergemakkelijken en alle informatie vereist in één dossier te centraliseren.	Deels	Lalieux	FOD Sociale Zekerheid	Personen met een handicap en hun partners	Wergroepen met gebruikers / doelgroep Advies NHRPH	2022
23. In kaart brengen van de specifieke hindernissen voor niet-Belgische inwoners met een handicap .	Planning '23-'24	Lalieux, Lahbib, de Moor	FOD Sociale Zekerheid, FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelings-samenwerking, Federaal agentschap voor de opvang van asielzoekers	Niet-Belgische inwoners / asielzoekers met een handicap + diplomaten met een handicap	Doof Vlaanderen Fédération Francophone des Sourds de Belgique Advies NHRPH	2023
24. Verbeteren en actualiseren van de bestaande sociale tarieven: telefonie, internet en gas en elektriciteit.	Planning '23-'24	Lalieux, De Sutter, Dermagne, Van der Straeten, Bertrand	POD Maatschappelijke Integratie	Personen met een handicap in een situatie van armoede	Deelname NHRPH aan werkgroep	2023

25. Garanderen van de retro-activiteit bij automatische toekenning van het sociaal tarief voor energie door te bestuderen hoe die kan opgevangen worden door een éénmalige premie om de tijd tot erkenning op te vangen.	Planning '23-'24	Dermagne, Bertrand, Lalieux, Van der Straeten		en/of sociale uitsluiting Personen met een handicap in een situatie van armoede en/of sociale uitsluiting	Nihil	2024
26. Onderzoek naar het toepassen van het sociaal tarief voor personen met een handicap in zorginstellingen .	Planning '23-'24	Van der Straeten		Personen met een handicap in een situatie van armoede en/of sociale uitsluiting in zorginstellingen	Nihil	2024
27. Integratie van de handicap dimensie in het Plan Armoedebestrijding .	Ja	Lalieux	POD Maatschappelijke Integratie	Personen met een handicap in een situatie van armoede en/of sociale uitsluiting	Deelname NHRPH aan werkgroep Advies NHRPH	2022

1.4. Overheid en ambtenarenzaken

Context en de uitdagingen in België

Overheden dienen in hun beleid en dienstverlening rekening te houden met de specifieke noden van personen met een handicap.²⁸ Om de toegang van personen met een handicap tot de federale overheid te waarborgen is een **inclusieve publieke dienstverlening** vereist. De groeiende digitalisering van publieke dienstverlening biedt hierbij zowel opportuniteiten als hindernissen voor personen met een handicap, een groep die meer dan gemiddeld getroffen wordt door de digitale kloof. Overheden dienen daarnaast ook in het bijzonder het **recht op toegang tot informatie**²⁹ te eerbiedigen, zowel door technische aanpassingen, als door (gebarentaal) tolken, als door het aanpassen van de boodschap aan de doelgroep.

De implementatie van universele toegankelijkheidsstandaarden, en de maatregelen in het kader van tewerkstelling van personen met een handicap in de publieke sector, worden verder in dit plan besproken (zie hoofdstuk 3.2.).

Acties ondernomen door de regering – tussentijdse balans

Handicap inclusieve publieke dienstverlening

Er bestaat heden geen exhaustief overzicht van alle acties en strategieën voor een **handicap inclusieve publieke dienstverlening** over het geheel van de federale overheid. In het kader van de rapportering over het federaal actieplan handicap gaven verschillende overheidsadministraties echter aan hoe zij bijkomende acties of actieplannen opzetten voor de inclusie van personen met een handicap. Enkele goede praktijken die vermeld kunnen worden :

- Bij de FOD Financiën werd in september 2022 het actieplan voor personen met een handicap en integratie goedgekeurd.
- De FOD Sociale Zekerheid ondernam, in samenwerking met INTER en AccessAndGo en in aanwezigheid van de Regie der Gebouwen, een studie rond de toegankelijkheid van haar 11 regionale centra voor de evaluatie van handicaps (voor meer details, zie hoofdstuk 3.2.).
- De FOD Buitenlandse zaken voorziet analyses van obstakels voor de consulaire dienstverlening (ambassades, consulaten) wanneer er verbouwingswerken gepland worden, of bij verhuis van een diplomatieke of consulaire post. Gezien veiligheid van de bezoeker en de fysieke toegankelijkheid een prioriteit is, wordt hier steeds aandacht aan besteed en waar nodig – naargelang het project - wordt een ad hoc oplossing geboden.
- De Federale pensioendienst zal voor 2023 de mogelijkheden onderzoeken om proactief diensten aan doelgroepen aan te bieden met behulp van informatie uit andere overheidsdiensten waarnaar wordt verwezen.

Tijdens de conferentie over het federale actieplan op 22 november 2022 stelde de FOD Sociale Zekerheid (in het bijzonder het DG Personen met een handicap) enkele projecten van Excel Han voor die de toegankelijkheid van de diensten van de FOD voor personen met een handicap moeten verbeteren. Het gaat om projecten die gericht zijn op de toegankelijkheid van regionale centra en digitale toegankelijkheid (omvorming van de applicatie MyHandicap en herontwerp van de intake-formulieren), wat een hefboom is in de strijd tegen het niet opnemen van rechten. De Regie der Gebouwen beschreef ook de uitdagingen in verband met de toegankelijkheid van de federale

²⁸ O.m. artikelen 4, 9, 19, 21 VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap.

²⁹ Artikel 21 VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap.

gebouwen en de door de Regie ondernomen acties (toegankelijkheidsadviseurs, diagnoseformulieren, etc.).³⁰

De beschikbaarheid van **gebarentaal tolken** is een belangrijke vereiste voor de toegang tot publieke diensten voor doven en slechthorenden. De FOD Sociale Zekerheid schreef daarom een aanbestedingsprocedure uit voor een nieuw federaal kadercontract³¹ voor gebarentaal op persconferenties, vergaderingen, en dienstverlening aan burger.³²

Rond het plan voor een federaal **netwerk van ervaringsdeskundigen** handicap werd door de administratie een voorlopige behoeften- en contextanalyse gemaakt. Het door de FOD BOSA ondersteunde federale diversiteitsnetwerk liet getuigen met een handicap spreken op een bewustmakingsvergadering. De maatregel werd nog niet uitgevoerd in deze vorm, voor 2023 worden de mogelijkheden overwogen.

Garanderen van het recht op toegang tot informatie

Net zoals elke burger hebben ook doven en slechthorenden het recht op toegang tot informatie. De FOD Kanselarij en FOD Sociale Zekerheid kregen instructies om ontwerprichtlijnen op te stellen voor het **gebruik van gebarentaal** bij persconferenties. Persconferenties vormen deel van de hierboven vermelde openbare aanbesteding voor een federaal kadercontract voor gebarentaal tolken. Verder engageert FOD Buitenlandse Zaken zich om dovertolken te benutten bij algemene nationale persconferenties. Defensie zal afhankelijk van de geplande conferenties van het *Koninklijk Instituut voor Defensie Studies* (IRSD) een analyse van de begrotingscapaciteit maken om een vertaler in gebarentaal in te zetten.

De FOD Sociale Zekerheid heeft verschillende projecten geïnitieerd ‘herschrijven brieven’, ‘nieuwe website DG HAN’ en ‘nieuwe website EDC’ die gebeuren volgens de van **easy-to-read** methode. De doelstelling is dat de brieven en websites beter begrijpelijk zijn waardoor mensen gemakkelijk de informatie vinden waar ze op zoek naar zijn. Ook bij FOD Buitenlandse zaken wordt erover gewaakt om in begrijpelijke taal te communiceren, met een inclusief taalgebruik. In toekomstige opleidingen die de Communicatiedienst verzorgt zal daaraan aandacht worden besteed.

Bij het schrijven van dit rapport werd de studie naar de mogelijkheid van een **speech to text dienst** gebaseerd op artificiële intelligentie voor automatische transcripties nog niet gelanceerd. In het kader van het raamcontract M1139: ‘*Chatbots as a managed service*’ is FOD BOSA bezig met het experimenteren en kwalitatief evalueren van verschillende “speech to text” en “text to speech” oplossingen. Dit vooral gericht om van de chatbot ook een voicebot te kunnen maken in de toekomst. De oplossing voorgesteld in het raamcontract maakt gebruik van de Web Speech API³³ zoals deze door browsers geïmplementeerd wordt³⁴. Tijdens Open Summer of Code (juli 2022) werd Kaldi³⁵ getest. Voorlopige conclusie is dat de kwaliteit voor herkenning van Nederlands (Belgisch), Frans (Belgisch) & Duits (Belgisch) ten opzichte van Engels veel lager ligt. Dit wordt in onderzoek ook bevestigd. Via

³⁰ <https://www.regiedergebouwen.be/nl/content/diversiteit-toegankelijkheid>.

³¹ De volgende overheidsinstanties zijn op het kadercontract ingeschreven: FOD Sociale Zekerheid, FOD Binnenlandse Zaken inclusief Nationaal Crisiscentrum (NCCN), FOD Kanselarij, Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO), FOD Mobiliteit, FOD BOSA inclusief Federale Pensioendienst, FOD Volksgezondheid Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, RIZIV en FAGG.

³² De Europese openbare procedure werd geopend op 1 september 2022. Het betreft een kadercontract voor 1 jaar dat 3 keer stilzwijgend kan verlengd worden.

³³ Link: <https://wicg.github.io/speech-api/>.

³⁴ Dit kan o.a. hier getest worden: <https://www.google.com/intl/en/chrome/demos/speech.html>.

³⁵ Link: <https://kaldi-asr.org/doc/>.

initiatieven als bv Mozilla Common voice³⁶ wordt er getracht om ook voor andere talen dan het Nederlands voldoende trainingsdata te verzamelen. Meer onderzoek is nodig hiervoor. Specifiek onderzoek naar *speech to text* voor ondertiteling van video's werd niet gevoerd tot nu.

Het coördinatiemechanisme voor het **VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap** zal alle basisinformatie over het VN-Verdrag beschikbaar maken in de 3 landstalen, en *easy-to-read* versies op een vernieuwde website. Hiervoor wordt samengewerkt met de aanspreekpunten voor het VN-Verdrag bij de deelgebieden, via de Interministeriële Conferentie handicap. De aanpassing van de website is voorzien voor eind 2022 en het gebruik ervan zal vanaf 2023 gemonitord worden.

---

³⁶ Link: <https://commonvoice.mozilla.org/>.

Overzicht maatregelen

Maatregel	Afgerond?	Minister	Administratie	Doelgroep	Betrokkenheid PmH / Middenveld	Planning
28. <u>Hoofdmaatregel</u> : Ervoor zorgen dat de specifieke noden van personen met een handicap geïntegreerd worden in het alomvattend moderniseringsplan om de kwaliteit van de dienstverlening van de overheid te verbeteren : Garanderen en verbeteren van een toegankelijk onthaal en toegankelijke informatie voor personen met een handicap.	Planning '23-'24	Lalieux, Allen	FOD Sociale Zekerheid, Allen	Personen met een handicap	Advies NHRPH Gespecialiseerde verenigingen inzake diverse functionele beperkingen	2024
29. Het opzetten van een pool van dovertolken die beschikbaar gesteld wordt voor het publiek voor het gebruik federale en administratieve diensten.	Deels	De Sutter, Bertrand	FOD Beleid en Ondersteuning	Doven en slechthorende deelnemers aan federale activiteiten (waaronder burgers, belastingplichtigen, in de rechtbank, conferenties, ...)	Nihil	2022
30. Bijzondere aandacht voor inclusieve dienstverlening bij de overheidsdiensten met rechtstreeks contact met de burger. Onder meer door aanvraag van redelijke aanpassingen mogelijk te maken en daarvoor de nodige interne middelen voorzien.	Deels	Van Peteghem, Lalieux, Allen	FOD Financiën, Federale Pensioendienst, Allen	Personen met een handicap, waaronder Belgen in het buitenland en bezoekers van vreemde nationaliteit	Advies NHRPH Gespecialiseerde verenigingen inzake diverse functionele beperkingen	2023
31. We zetten een netwerk van ervaringsdeskundigen handicap op om de federale administraties te ondersteunen	Planning '23-'24	Lalieux, De Sutter	FOD Sociale Zekerheid, FOD Beleid en Ondersteuning	Personen met een handicap en federale administraties	Advies NHRPH	2023

in het uitwerken van een meer inclusieve dienstverlening.						
32. Hoofdmaatregel: Veralgemeenen van het gebruik van gebarentaal bij persconferenties van de federale regering.	Planning '23-'24	Allen	Allen	Doven en slechthorenden	Nihil	2023
33. Veralgemeenen het gebruik van easy-to-read versies van belangrijke documenten voor de burger.	Nee (2022)	Allen	Allen	Personen met een handicap	NHRPH	Doorlopend
34. Onderzoek naar de mogelijkheid van een “speech to text” dienst gebaseerd op artificiële intelligentie voor automatische transcripties.	Nee	Michel	FOD Beleid en Ondersteuning	De gehele bevolking	Werkgroep met CaWab en Koning Boudewijnstichting	2022
35. Publiceren en vulgariseren van informatie over het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap , inclusief de algemene commentaren van het VN-Comité, zodat deze in de 3 landstalen , in “easy-to read” format en in gebarentaal toegankelijk zijn.	Nee	Lalieux	FOD Sociale Zekerheid	Personen met een handicap, professionelen, studenten	NHRPH	2022

2. Een welvarend land

2.1. Relance en transitie

Context en de uitdagingen in België

Het federale relanceplan heeft tot doel hebben om de transitie naar een duurzame en veerkrachtige economie te maken. We hebben immers een dynamische en welvarende economie nodig als basis voor de welvaart, in de eerste plaats via het creëren van tewerkstelling. Het relance- en transitieplan heeft een aantal kortetermijndoelstellingen maar biedt ook een kader voor de langere termijn. Ons land heeft nood aan een investeringsplan dat duidelijk en stabiel is doorheen de tijd. Deze aanpak biedt een opportuniteit om een aantal lang lopende uitdagingen die vooral personen met een handicap treffen, structureel aan te pakken.

Acties ondernomen door de regering – tussentijdse balans

De organisaties van het maatschappelijk middenveld hebben specifieke aanbevelingen gedaan over de uitvoering van **projecten in het kader van de faciliteit voor herstel en veerkracht** (FHV). Het advies van de Nationale Hoge Raad voor personen met een handicap is toegezonden aan alle federale kabinetten die projecten in het kader van de FHV uitvoeren.³⁷ Er zal worden nagegaan of het mogelijk is een oproep te doen aan de beleidscellen, die FHV projecten trekken om een kwalitatieve beoordeling van de integratie van de handicapdimensie in de uitvoering van projecten te maken.

---

³⁷ Advies NHRPH 2021-09, <https://ph.belgium.be/nl/adviezen/advies-2021-09.html>.

Overzicht maatregelen

Maatregel	Afgerond?	Minister	Administratie	Doelgroep	Betrokkenheid PmH / Middenveld	Planning
36. Integreren van de handicap-dimensie in projecten van het Belgisch plan voor herstel en veerkracht en het federaal relance-en transitieplan.	Ja (2022)	Dermine	FOD Beleid en Ondersteuning	Projectleiders op het niveau van de verschillende entiteiten	Advies NHRPH	Doorlopend
37. Ervoor zorgen dat de vertegenwoordigende organisaties voor personen met een handicap betrokken worden bij het opstellen van het federaal relance-en transitieplan.	Ja (2022)	Dermine		Representatieve organisaties van personen met een handicap	n.v.t. (zie 36)	Doorlopend

2.2. Werk en werkgelegenheid

Context en de uitdagingen in België

De toegang tot werk vormt een belangrijke hefboom voor de inclusie van personen met een handicap en moet gewaarborgd en bevorderd worden.³⁸

Verschillende drempels beletten personen met een handicap echter om te werken: de afwezigheid van redelijke aanpassingen op het werk, toegankelijkheid van gebouwen of software, tewerkstellingsvallen binnen de sociale bescherming; maar ook evengoed hindernissen zoals toegang tot onderwijs, ontoegankelijke openbaar vervoer of publieke ruimte.

In 2018 bedroeg de tewerkstellingsgraad van personen met een handicap (20-64) amper 31,6%.³⁹ Meer dan één niet-tewerkgestelde persoon met een handicap op vier (27 %) geeft aan dat hij in staat zou zijn om te werken, indien hij bepaalde ondersteunende maatregelen zou genieten (vandaar het belang van het bekendmaken van redelijke aanpassingen met sancties bij niet-naleving), en geeft met name aan dat aanpassingen van het soort taken of van de werklast nog ontbreken.

De problematiek is niet beperkt tot de private sector. De federale overheid, die een voorbeeldrol wenst op te nemen is geconfronteerd met een tewerkstellingsgraad van personen met een handicap bij de federale overheid die slechts 1,06%⁴⁰ bedraagt.

Acties ondernomen door de regering – tussentijdse balans

Ondersteunen van tewerkstelling voor personen met een handicap

Zonder afbreuk te doen aan de bevoegdheden van de deelgebieden inzake arbeidsbemiddeling, doelgroepenbeleid, vorming en opleiding zet de federale overheid haar eigen bevoegdheden in voor het bevorderen van de werkgelegenheid voor personen met een handicap.

Het verlies van het recht op **integratietegemoetkoming (IT)**, een uitkering die de kost van een handicap dient te compenseren, vanaf een bepaald inkomen – de zogenaamde **prijs van de arbeid** – vormde een belemmering voor de toegang tot werk voor veel personen. De regering verhoogde daarom de vrijstellingsgrens van het inkomen uit arbeid en vervanging voor de berekening van de integratietoelage (IT).⁴¹ De vrijstelling voor de inkomsten uit arbeid van de persoon met een handicap werd verhoogd tot 63.000 euro. De inkomsten die dit bedrag overschrijden, worden integraal (en niet langer 50% van de overblijvende inkomsten) in mindering gebracht van de tegemoetkoming. Voor de vervangingsinkomsten van de persoon met een handicap worden de eerste 3.780 euro vrijgesteld, ongeacht of er al dan niet een vrijstelling op arbeid gegeven is, is dit het bedrag dat vrijgesteld wordt op de vervangingsinkomsten. Binnen de bestaande dossiers kunnen hierdoor ongeveer 50.000 mensen zullen genieten van een herziening van hun integratietoelage (IT), met terugwerkende kracht tot 1 oktober 2021.

Maatregelen voor het wegwerken van obstakels tot arbeidsmarktparticipatie bij de gerechtigden van een **inkomensvervangende tegemoetkoming** zijn nog in voorbereiding. De effecten van een eventuele verhoging van het plafond voor arbeidsinkomen worden onderzocht. Er wordt ook bestudeerd of de actuele cumul-regeling aangepast kan worden.

³⁸ Art. 26-27 UNCRPD.

³⁹ Cijfers EU-SILC.

⁴⁰ BCAPH Evaluatieverslag 2021:

https://fedweb.belgium.be/sites/default/files/downloads/annual%20report%20BCAPH%20CARPH%202021_NL.pdf.

⁴¹ Koninklijk besluit van 1 februari 2022 tot wijziging van het KB/WIB 92 op het stuk van de bepaling van het nettobedrag van de beroepsinkomsten.

Naast de effectieve gevolgen van bestaande regelgeving is ook onzekerheid over de concrete gevolgen van cumulatie arbeidsinkomen en uitkering een belangrijke hindernis voor gerechtigden op een inkomensvervangende tegemoetkoming of integratietegemoetkoming. Daarom werd de mogelijkheid van ontwikkeling van een simulatietool onderzocht door de FOD Sociale Zekerheid en Smals. Op basis hiervan werd een prototype van **rekeninstrument 'cumul arbeidsinkomen – IT/IVT'** ontwikkeld dat verder verfijnd werd aan de hand van drie gebruikersgroepen georganiseerd met als deelnemers personen met een handicap, personen in arbeidsongeschiktheid en medewerkers van de christelijke mutualiteit, Forem, GTB, Krasswerk, KVG, RIZIV en VDAB. De publicatie van dit rekeninstrument is voorzien voor begin 2023.

Re-integratie op de arbeidsmarkt van werknemers in invaliditeit

Het aantal mensen met gezondheidsproblemen dat instroomt in het uitkeringsstelsel van de ziekteverzekering is zeer hoog. Bovendien is de weg Terug Naar Werk niet altijd evident. (Langdurig) arbeidsongeschikten moeten zelf de weg vinden om de stap naar een nieuwe job te zetten.

Om mensen sneller de kans te geven de weg te vinden naar aangepast werk werden begin 2022 de **Terug Naar Werk trajecten** vernieuwd. Hiervoor werden er Terug-Naar-Werk-coördinatoren aangesteld bij de verzekeringsinstellingen. De nieuwe aanpak vertrekt van begeleiders die naar persoon in arbeidsongeschiktheid gaan, in plaats van dat men zelf op zoek moet naar de juiste persoon, en van stappen die elkaar automatisch opvolgen. Het Beheerscomité van de Dienst voor uitkeringen zal jaarlijks in het eerste kwartaal aan de Minister van Sociale Zaken een evaluatie bezorgen van de uitvoering van dit besluit op basis van de verrichte registraties zoals de precieze aantallen, de duur van de trajecten, de termijnen voor het versturen en invullen van de vragenlijst en de doorverwijzingen wat het voorgaande kalenderjaar betreft.

Ook voor personen in de **arbeidsongeschiktheid** is het belangrijk om een zicht hebben op wat de impact is van een (deeltijdse) tewerkstelling op hun netto maand- en jaarinkomen. Smals ontwikkelt hiervoor, in opdracht van de FOD Sociale Zekerheid en in samenwerking met het RIZIV en de FOD Financiën een **online rekentool** die de financiële gevolgen toont van de stap van volledig uitkeringsgerechtigd naar een (deeltijdse) tewerkstelling. De webapplicatie zal toelaten om bij een gegeven brutoloon en gezinssituatie een inschatting te maken van zowel het netto jaarinkomen, na afrekening van de personenbelasting, als het netto maandinkomen, na bedrijfsvoorheffing. Deze tool zal tegen begin 2023 gelanceerd worden.

Inclusieve werkomgeving

Het onafhankelijk mechanisme Unia ontwikkelde een **opleidingsmodule eDiv**, voor de sensibilisering over het recht op redelijke aanpassingen. De Staatssecretaris voor Gelijke Kansen engageert zich voor de bevordering van het gebruik van deze module, met respect voor de bevoegdheidsverdeling en in overleg met de deelgebieden. In 2021 bedroeg het aantal nieuwe deelnemers aan de module 2657. Dit is een stijging ten opzichte van 2019 (2224) en 2018 (1929), maar een daling ten opzichte van 2020 (3907).⁴² Sinds 2020 tellen we bovendien 1110 inschrijvingen in federale instellingen (cijfers van 15 september 2022).

De regering besteedt bijzondere aandacht aan de behoeften van personen met een handicap bij de omzetting en uitvoering van de richtlijn over het **evenwicht tussen werk en privéleven**.⁴³ De Minister van Werk vroeg hierover het advies van de Nationale Hoge Raad Personen met een Handicap. Het

⁴² Het hoge aantal registraties in 2020 kan echter aannemelijk worden verklaard door de *lock-down* waarin digitaal de enige mogelijkheid was om een opleiding te volgen.

⁴³ Europese richtlijn (EU) 2019/1158 van 20 juni 2019 betreffende het evenwicht tussen werk en privéleven voor ouders en mantelzorgers.

ontwerp van wet tot gedeeltelijke omzetting van de richtlijn werd ingediend in het parlement. Het wetsontwerp tot gedeeltelijke omzetting van de richtlijn evenwicht tussen werk en privéleven regelt ook enkele andere aspecten in verband met verlof: met name de invoering van een nieuw zorgverlof en de sanctie bij weigering daarvan (artikelen 7 en 30) en het recht om flexibele arbeidsmaatregelen aan te vragen (hoofdstuk 6).

Om hieraan tegemoet te komen werd een **verlenging van het mantelzorg verlof** goedgekeurd. Sinds 1 september 2021 zullen erkende mantelzorgers per zorgbehoevende persoon 3 maanden mantelzorgverlof kunnen opnemen in plaats van 1 maand. In geval van gedeeltelijke onderbreking wordt dat 6 maanden in plaats van 2 maanden.

Het **mantelzorgverlof** werd verlengd van 1 maand naar 3 maanden.⁴⁴ Dit maakt het voor de mantelzorger mogelijk om zijn professionele en familiale leven beter op elkaar af te stemmen indien hij voor een bepaalde naaste wil zorgen. Middels dit verlof, kan de mantelzorger de uitvoering van zijn arbeidsovereenkomst schorsen of zijn prestaties verminderen om zorg te dragen voor of ondersteuning te bieden aan een persoon die, omwille van zijn gevorderde leeftijd, zijn gezondheids-toestand of zijn handicap kwetsbaar en zorgbehoevend is.

De noden van personen met een handicap werden meegenomen in de uitwerking van de aanpassing van de re-integratieregeling. De codex over het welzijn op het werk werd aangepast⁴⁵ met een versterking van het echt op **redelijke aanpassingen in de re-integratie trajecten 2.0**.

Publieke tewerkstelling

Wat betreft **handstreaming** in de **bestuursovereenkomsten** met de federale overheidsdiensten en **actieplannen**, staan er duidelijke engagementen in de beslissing van de Ministerraad van 10 juni 2022 ter uitvoering van het KB van 21 december 2021⁴⁶ rond tewerkstelling bij federale overheidsdiensten⁴⁷. De term 'beheerscontract' werd vervangen door 'strategisch plan'. Verschillende overheidsinstanties hebben deze aanpassingen reeds verwerkt of ingepland:

- De FOD Financiën heeft het hoofdstuk over transversale doelstellingen en bijhorende KPI's ondertussen toegevoegd aan zijn reeds gevalideerde bestuursovereenkomst. De opvolging van de KPI's zal gebeuren n.a.v. het jaarlijkse rapport over de uitvoering van de bestuurs-overeenkomst (strategisch plan). Een eerste rapport is, conform de regelgeving, voorzien in het voorjaar 2023.
- In het Strategisch Plan van de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking wordt verwezen naar het Federaal Actieplan Handicap. Concrete maatregelen ter uitvoering ervan zullen opgenomen worden in de jaarlijkse operationele plannen.

⁴⁴ Koninklijk besluit van 30 juli 2021 houdende uitvoering van artikel 100ter, § 3, tweede lid, van de herstellwet van 22 januari 1985 houdende sociale bepalingen.

⁴⁵ Koninklijk besluit van 11 september 2022 tot wijziging van de codex over het welzijn op het werk wat het re-integratietraject voor arbeidsongeschikte werknemers betreft.

⁴⁶ Koninklijk besluit van 21 december 2021 tot wijziging van het koninklijk besluit van 29 oktober 2001 betreffende de aanduiding en de uitoefening van de managementfuncties in de federale overheidsdiensten en de programmatorische federale overheidsdiensten en tot wijziging van het koninklijk besluit van 2 oktober 2002 betreffende de aanduiding en de uitoefening van de staffuncties in de federale overheidsdiensten en de programmatorische federale overheidsdiensten, zie: https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi/article_body.pl?language=nl&caller=summary&pub_date=22-01-21&numac=2022040000.

⁴⁷ Zie in de rubrieken "algemeen" (verbintenis om het plan handicap uit te voeren) en rubriek "3.1 diversiteit en personen met een handicap", met inbegrip van de herhaling van de doelstelling van 3%.

- De transversale doelstellingen werden reeds opgenomen in de gemeenschappelijke bepalingen van de bestuursovereenkomst van de OISZ en dus in de ontwerpversie van tekst van de bestuursovereenkomst 2022-2024, van het RIZIV, FPD en de andere OISZ.
- Het strategisch plan 2022-2024 voor het Federaal Wetenschapsbeleid (dat in juli 2022 aangenomen werd) omvat acties uit het federale actieplan voor personen met een handicap. Het volgende operationele plan moet het mogelijk maken een begin te maken met de uitvoering van transversaal beleid dankzij het PCGEHD-netwerk dat de centrale administratie verbindt met de 10 federale wetenschappelijke instellingen (FSE's) en BELENT. Naast het PCGEHD-netwerk dat is opgezet, is in de begroting voor 2023 een begrotingslijn opgenomen om acties uit te voeren.
- Defensie heeft een specifieke procedure voor personen met een handicap, die in 2021 is bijgewerkt. Bij de selectie van burgerpersoneel met een handicap via Selor wordt hun gevraagd welke redelijke voorzieningen zij eventueel nodig hebben. Bij indiensttreding zijn ook redelijke aanpassing mogelijk, afhankelijk van het verzoek. Tijdens specifieke campagnes wordt intern gecommuniceerd over de beschikbaarheid van redelijke aanpassingen voor mensen met een handicap en hoe deze kunnen worden aangevraagd.

Verder werd er aan de verschillende Colleges van Voorzitters (FODs/PODs; OISZ en IONs) een concreet **actieplan** rond het behalen van de 3% norm gevraagd. Dit zal voor het einde van 2022 opgeleverd worden. De acties zullen gedurende 2023 en 2024 verder uitgerold worden.

Om het **BCAPH**⁴⁸ een **meer proactieve en adviserende rol** te kunnen laten opnemen voor het behalen van de **3%** tewerkstellingsnorm, vereist een versterking van het secretariaat van de Begeleidingscommissie. De rekruteringen hiervoor zijn lopende. In januari 2022 kon het BCAPH advies en sturing geven aan het federale 'Terug naar werk'-beleid, over de re-integratie bij ziekte of ongeval en de tewerkstelling van personen met een handicap⁴⁹.

Om de mogelijkheden om personen met een handicap te **rekruteren** in het federaal openbaar ambt te **verbeteren**, werden verschillende acties voorzien in het actieplan. Een grondige hervorming van het KB BCAPH van 6 oktober 2005 is voorzien. Het ontwerp KB wordt momenteel opgesteld (zie ook hieronder) en raadplegingen hiervoor zullen volgen.

Aangezien de traditionele **aanwervingsprocedures bij SELOR** met redelijke aanpassingen alleen niet volstaan om aan de behoeften te voldoen, zal eind 2022 een specifiek contractueel wervingskanaal voor mensen met een handicap worden gelanceerd. Dit om het SELOR/BOSA portfolio van inclusieve wervingsoplossingen te vervolledigen en de federale overheidsdiensten aan te moedigen om van deze nieuwe mogelijkheid gebruik te maken.

Op het vlak van **redelijke aanpassingen** in de **werkomgeving**, stelde de regering, op initiatief van Minister van Ambtenarenzaken, bijkomend een éénmalig budget ter beschikking voor de aanpassing van de telewerkposten van federale ambtenaren met een handicap. 10 organisaties namen hieraan deel, voor een door FOD BOSA gefinancierd bedrag van 74.865,63€ (80%), d.w.z. een totaal

⁴⁸ De Begeleidingscommissie voor de aanwerving van personen met een handicap in het federaal openbaar ambt, zie: https://fedweb.belgium.be/nl/over_de_organisatie/over_de_federale_overheid/diversiteit-binnen-de-federale/thema-s/personen_met_handicap/bcaph.

⁴⁹ Het KB moet nog gepubliceerd worden. Voor meer informatie zie: <https://fedweb.belgium.be/nl/nieuws/2022/ministerraad-%E2%80%98terug-naar-werk%E2%80%99-beleid>.

financieringsbedrag voor werkplekverbeteringen van 93.582,02€ geïnvesteerd door de federale overheid⁵⁰.

Er werden verschillende acties ondernomen op het vlak van **sensibilisering van de federale overheidsadministraties** over het **recht op redelijke aanpassingen** en het aanmoedigen van het nemen van initiatieven die een inclusieve werkomgeving bevorderen. Zo werd in maart 2022 het Charter voor Diversiteit en Inclusie ondertekend door de Minister van Ambtenarenzaken en Staatssecretaris voor Gelijke Kansen en de verantwoordelijken van de federale organisaties en het federaal netwerk Diversiteit⁵¹. De overheid geeft hiermee te kennen dat het een voorbeeldfunctie wil innemen wat betreft inclusie, diversiteit en gelijke kansen. Het Charter zette deze ambitie in de verf en leidde tot verhoogde kennis en bewustwording bij overheidsadministraties.

Ook ondersteunt de FOD BOSA de federale overheidsadministraties via advies over wetgeving en via de diensten van onder meer Empreva⁵² en de COP Re-integratie⁵³. Het organiseert ook de jaarlijkse medefinanciering van diversiteitsprojecten, die openstaan voor werkplekaanpassingen of andere bewustmakingsmaatregelen (in 2022 voor de eerste keer vergezeld van een informatiesessie ter ondersteuning van de aanvragers, evenals een mailing naar de directeurs van P&O en de managers van ondersteunende diensten)⁵⁴.

Het federale netwerk Diversiteit heeft in 2022 getuigenissen gehoord van collega's met een handicap die in 2022 voor de federale overheid werkten. Verder wordt de rol van Medex⁵⁵ in het re-integratieproces ook herzien (zie de hervorming van de KB re-integratie).

De FOD BOSA onderzoekt hoe het **aantal personen met een handicap** tewerkgesteld bij de federale overheidsdiensten **beter in kaart kan gebracht worden** in samenhang met de hervorming van het KB BCAPH van 6 oktober 2005 (zie hierboven) dat de monitoring van deze cijfers bepaalt. FOD BOSA verzamelt de cijfers over personen met een handicap die in de federale overheidsinstellingen tewerkgesteld zijn. Deze verzameling is onderworpen aan de GDPR-richtlijnen en vereist de voorafgaande en individuele toestemming van de betrokken personen. De op deze basis uitgevoerde inventarisatie is niet representatief voor de werkelijkheid. Er wordt onderzocht hoe verschillende gegevensbronnen, die een handicap aantonen, ingezet kunnen worden om representatievere cijfers te bekomen, waar mogelijk geautomatiseerd.

De FOD BOSA heeft bekeken hoe de **vergoeding woon-werk verkeer** aangepast kan worden aan de specifieke noden van personen met een handicap. Hiervoor zou het koninklijk besluit van 13 juli 2017 tot vaststelling van de vergoedingen en tegemoetkomingen van de personeelsleden van het federaal openbaar ambt aangepast worden. Uit een analyse van dit KB van 2017 blijkt dat personen met een handicap reeds gebruik kunnen maken van hun eigen voertuig (met toestemming van de leidende ambtenaar), alsook van het openbaar vervoer 2^e klasse. Eventuele toevoegingen zouden dus verder

⁵⁰ Meer informatie op: <https://fedweb.belgium.be/nl/nieuws/2022/cofinanciering-telewerkposten-federale-ambtenaren-met-een-handicap>. Het Koninklijk besluit van 21 december 2021 op: https://fedweb.belgium.be/sites/default/files/AR-KB_21%20DECEMBER%202021.%20-%20krediet%20telewerkposten-cr%C3%A9dit%20postes%20de%20travail_handicap.pdf.

⁵¹ Zie: <https://bosa.belgium.be/nl/news/regerings-en-overheidsvertegenwoordigers-ondertekenen-charter-diversiteit-en-inclusie>.

⁵² Empreva is de centrale cel van de gemeenschappelijke interne dienst voor preventie en bescherming op het werk van de Belgische federale openbare Administratie. Zie: <https://www.empreva.be/nl>.

⁵³ Community of Practice (COP) "Re-integratie van werknemers na een afwezigheid van lange duur", zie: https://fedweb.belgium.be/nl/welzijn/organisatie_van_welzijn/netwerken/netwerken/personeel_welzijn.

⁵⁴ Voor meer informatie over de diversiteitsprojecten FOD BOSA, zie: <https://fedweb.belgium.be/nl/nieuws/2022/oproep-diversiteitsprojecten-2022-cofinanciering>.

⁵⁵ Zie: <https://www.health.belgium.be/nl/medex>.

gaan dan de bestaande bepalingen. Deze aanpassing zou worden opgenomen in de hervorming van het Koninklijk Besluit van 6 oktober 2005 van de BCAPH, die momenteel wordt voorbereid.

De FOD BOSA adviseert en ondersteunt federale overheidsadministraties die zich specifiek willen richten op de **sociale economie**. Er werd een lijst van maatwerkbedrijven opgesteld, die gedeeld werd met de federale aankopers. FOD BOSA organiseert in november 2022 een masterclass "duurzaam aankopen" met het FIDO (Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling). Een van de thema's van de masterclass is de sociale economie, waarbij o.a. het gebruik van maatwerkbedrijven besproken zal worden. De namiddag wordt een beurs gehouden waar maatwerkbedrijven en vertegenwoordigers van de federale overheden uitgenodigd worden.

Het nieuwe concept voor **Employer Branding** Werkenvoor.be wordt volop uitgerold. Binnen dit concept wordt volop voor inclusie gekozen (bv door middel van inclusieve beelden). De nieuwe site is in ontwikkeling en zal eind 2022 worden gelanceerd. Op de nieuwe website zal ook de informatie over redelijke aanpassingen van het selectieproces een update krijgen. Bijkomend wordt een inclusieve campagne voorzien waarbij personen met een handicap een specifieke doelgroep vormen. De FOD BOSA en FOD Sociale Zekerheid waren aanwezig op de REVA-beurs⁵⁶ 2022 om de federale overheid als werkgever bij de doelgroep te promoten. De FOD Sociale Zekerheid heeft verder ingezet op de aanwerving van personen met een handicap door een inclusieve communicatiecampagne te ontwerpen.

Een vorm van **re-integratie van arbeidsongeschikte militairen** maakt reeds deel uit van het proces van de Militaire Commissie voor Geschiktheid en Reform (MCGR) bij defensie die sinds 1 oktober 2005 van toepassing is⁵⁷. Momenteel is een herziening aan de gang om deze procedure aan te vullen met een specifiek en prioritair re-integratietraject via de arbeidsgeneesheer⁵⁸.

Militairen die **definitief als ongeschikt voor dienst als militair verklaard worden**, kunnen intern worden overgeplaatst naar het civiele defensiepersoneel.⁵⁹

Voor de **sensibilisering** rond de beeldvorming bij de **rekrutering van gemeenschapswachten**, is in het najaar van 2022 overleg voorzien met de opleidingscentra voor gemeenschapswachten (10 Provinciale scholen en een 35-tal middelbare scholen).

Tijdens de conferentie "federaal actieplan handicap" op 22 november 2022 ging één van de drie georganiseerde **workshop over publieke tewerkstelling van personen met een handicap**. Inleidend werd geluisterd naar een aantal getuigenissen uit de bevraging⁶⁰ van Unia bij personen met een handicap over de naleving van hun recht op werk.

⁵⁶ De vzw REVA heft als doelstelling om informatie te verschaffen over producten en diensten voor personen met een beperking en organiseert jaarlijks een beurs. Voor meer informatie zie: <https://reva.be/>.

⁵⁷ KB van 10 augustus 2005 betreffende de militaire commissies voor geschiktheid en reform, zie: https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi/article_body.pl?language=nl&caller=summary&pub_date=05-08-19&numac=2005007199.

⁵⁸ Op basis van het KB van 30 januari 2017 tot wijziging van het KB van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers.

⁵⁹ Koninklijk besluit tot regeling van het verwerven, door de op medisch vlak definitief ongeschikt verklaarde militair, van de hoedanigheid van rijksambtenaar door interne overplaatsing, zie <http://www.ejustice.just.fgov.be/eli/bsluit/2021/12/03/2021034242/staatsblad>.

⁶⁰ Zie: https://www.unia.be/files/Documenten/Publicaties_docs/Verslag-bevraging-2020_.pdf.

- Dhr. Michel Magis (Begeleidingscommissie voor de aanwerving van personen met een handicap in het federaal openbaar ambt (BCAPH)) lichtte de bevindingen van de BCAPH⁶¹ toe en posities van de NHRPH⁶² rond publieke tewerkstelling van personen met een handicap.
- Vervolgens werd er door de deelnemers een *ketenanalyse* gemaakt van: 1) de belangrijkste *obstakels* voor een betere tewerkstellingsgraad van personen met een handicap bij de federale overheid; 2) de *mogelijke oplossingen* voor deze obstakels. Dit volgens verschillende niveaus/fases: zoals rekrutering, juridisch (KB) & monitoring cijfers, op de werkplaats, structurele en andere obstakels, en sensibilisering.
- De volgende suggesties en thema's kwamen o.a. naar voren zoals het belang van redelijke aanpassingen in de brede zin (flexibiliteit, telewerk, specifieke aanpassingen op maat van aanvrager), de nood aan sensibilisering (zowel maatschappelijk als op niveau van de organisatie, werkgevers/management, teams en collega's en ook rond specifieke obstakels voor de verschillende soorten handicap), de nood aan toegankelijke selectieprocedures, positieve acties, structurele obstakels zoals onderwijs en mobiliteit, beter delen van bestaande kennis en tools en inzetten van expertise van gespecialiseerde organisaties etc.

We stimuleren tewerkstelling van personen met een handicap bij overheidsbedrijven

Bij de **Nationale Loterij** is het **actieplan** voor het behalen van de **3% norm** gepland voor 2023/2024. Er wordt weliswaar reeds volop werk gemaakt van diversiteitsbeleid op het werk sinds 2014. In dit beleid heeft de doelgroep "personen met een handicap" alle aandacht gekregen, bijvoorbeeld door acties te lanceren zoals het verwelkomen van personen met een handicap op stages, het aanpassen van lokalen en sanitaire voorzieningen, of door de naleving van het diversiteitsbeleid te vermelden op de werkaanbiedingen. De Nationale Loterij heeft van Actiris al twee diversiteitslabels gekregen. Dit diversiteitsbeleid wordt voortgezet via acties die voor de volgende maanden en jaren zullen worden gelanceerd via een derde diversiteitsplan op het werk. Daarnaast steunt de Nationale Loterij via haar subsidies verschillende verenigingen⁶³.

Het thema diversiteit en inclusie is ook opgenomen in de ESG-strategie⁶⁴ van de Nationale Loterij. Vanaf 2022 wordt er verder ingezet op personeelsdiversiteit, in al haar vormen (vaardigheden, ervaring, leeftijd, geslacht, cultuur, enz.) en wordt dit gezien als een bron van innovatie en een betere aanpassing aan de verwachtingen van al onze spelers. Diversiteit stimuleert innovatief denken, helpt om nieuw talent te behouden en te introduceren, verbetert de besluitvorming en het risicobeheer omdat mensen die te veel op elkaar lijken elkaar niet uitdagen om anders te denken. De "positieve ontwikkelingsindicator voor de aanwerving van personen met een handicap" zal jaarlijks worden gecontroleerd. De werknemers die betrokken zijn bij het aanwervingsproces (HR en teamleiders) krijgen een opleiding in het perspectief van diversiteit en inclusie en regels om diversiteit en inclusie te waarborgen. Een proces van interne controles wordt ingesteld, met inbegrip van een drie-maandelijke analyse van willekeurig geselecteerde aanwervingsdossiers voor niet-selectieve verificatie tijdens het gehele proces (cv's, tests, gesprekken) om te waarborgen dat er geen sprake is van discriminatie. Dit wordt gekoppeld aan de jaarplannen 2022 en 2021-2026 voor de uitvoering van het beleid inzake welzijn op de werkplek. Alsook in het 3^e diversiteitsplan op het werk met het thema "jongeren op het werk", in dit geval de kruising van de thema's jongeren en mensen met een handicap.

⁶¹Zie: https://fedweb.belgium.be/sites/default/files/downloads/annual%20report%20BCAPH%20CARPH%202021_NL.pdf.

⁶²Zie: <https://ph.belgium.be/resource/static/files/Notes%20de%20position/2022-06-positienota-tewerkstelling.pdf>.

⁶³Zoals Handisports - Belgisch Paralympisch Comité (Paralympics), La Ligue SLA Belgique Braille Liga, Special Olympics, MS Liga, Belgisch Centrum Geleide Honden, Hart voor Handicap, en andere VZW's.

⁶⁴ESG staat voor 'Environmental, Social and Governance' en het zoeken naar een evenwicht tussen financieel economische resultaten, transparantie, sociale belangen en het milieu.

Bij **BPost** wordt met ondersteuning van Unia gewerkt aan het vaststellen van een meetstandaard voor de tewerkstelling van personen met een handicap.

Voor de spoorwegen werd een **evaluatie** ondernomen van de **maatregelen** die zijn genomen voor de **tewerkstelling van personen met een handicap** of personen die hun normale functie binnen de Belgische **spoorwegen** niet meer kunnen uitoefenen en onderzocht hoe de tewerkstellingsgraad kan worden verbeterd om richting de 3% norm te gaan. Voor 304 medewerkers (sinds 2021) werd een definitieve beslissing genomen dat ze ongeschikt zijn voor hun reguliere functie. Van deze medewerkers kregen 271 een persoonlijke begeleiding, waarbij 127 medewerkers succesvol geheroriënteerd werden.

Bij de onderhandelingen over het toekomstige beheerscontract met **Skeyes** (gepland voor november 2022) zullen maatregelen om de **tewerkstelling van personen met een handicap** te verbeteren (richting de 3% norm) op de agenda gezet worden.

Overzicht maatregelen

Maatregel	Afgerond?	Minister	Administratie	Doelgroep	Betrokkenheid PmH / Middenveld	Planning
38. Hoofdmaatregel: Prijs van de arbeid: Hervorming van de berekening van de integratie-tegemoetkoming door een hogere vrijstelling voor arbeidsinkomen om deelname aan de arbeidsmarkt voor personen met een handicap te bevorderen.	Ja	Lalieux	FOD Sociale Zekerheid	Alle personen met een handicap die werken of willen werken	Maatregel op vraag van middenveld PmH Advies NHRPH	2022
39. Hoofdmaatregel: Wegwerken van de obstakels tot arbeidsmarktparticipatie van IVT-gerechtigden.	Deels	Lalieux	FOD Sociale Zekerheid	IVT-gerechtigden	Advies NHRPH	2022
40. Hoofdmaatregel: Onderzoek naar mogelijkheid van ontwikkeling van een simulatietool zodat personen met een inkomensvervangende tegemoetkoming of integratietegemoetkoming op voorhand kunnen berekenen wat de gevolgen zijn van de cumulatie van uitkering en arbeidsinkomen.	Planning '23-'24	Lalieux	FOD Sociale Zekerheid	IT en IVT-gerechtigden die kunnen en willen gaan werken	Advies NHRPH Werkgroepen met gebruikers	2023
41. Hoofdmaatregel: Toezien op de implementatie van het KB van 11/02/2019 tot bepaling van de voorwaarden inzake positieve acties.	Nee	Dermagne	FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg	Werkgevers en werknemers (inclusief werknemers met een handicap)	NHRPH Unia	2022
42. Hoofdmaatregel: Verbeteren van het Terug-Naar-Werk-proces van uitkeringsgerechtigde personen in het werknemersstelsel van de ziekteverzekering via de uitwerking van de Terug-Naar-Werk-coördinatie.	Ja	Vandenbroucke	Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering, FOD Sociale Zekerheid	Uitkeringsgerechtigden in het werknemersstelsel van de ziekteverzekering	Sociale partners Patiënten-organisaties	2022

43. Ontwikkeling van een simulatietool zodat personen met een invaliditeits-uitkering die deeltijds het werk hervatten op voorhand kunnen berekenen wat de fiscale gevolgen van de cumulatie van uitkering en arbeidsinkomen zijn.	Planning '23-'24	Vandenbroucke, Van Peteghem	FOD Sociale Zekerheid, FOD Financiën	Langdurig arbeidsongeschikten en personen met een handicap	Nihil	2023
44. In overleg met de deelstaten, en met respect voor de bevoegdheidsverdeling, promoten van het gebruik van de module EDIV van UNIA, ter sensibilisering over het recht op redelijke aanpassingen .	Ja (2022)	Schlitz, Dermagne	FOD Justitie, Cel gelijke kansen	Personen met een handicap + werkgevers (HR personeel)	Unia	Doorlopend
45. Bijzondere aandacht voor de noden van personen met een handicap bij de implementatie van de Work-life balance richtlijn .	Nee	Dermagne	FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg	Werknemers met een handicap + werknemers die moeten zorgen voor een persoon met een handicap	Advies NHRPH Nationale Arbeidsraad	2022
46. Verlenging van het mantelzorg verlof.	Ja	Dermagne	FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg	Werknemers die erkend zijn als mantelzorger van een zorgbehoevende persoon	ASBL Aidant Proche	2022
47. Bijzondere aandacht voor de noden van personen met een handicap bij de uitwerking van de aanpassing van de re-integratieregeling .	Ja	Dermagne	FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg	Werkgevers + werknemers (inclusief werknemers met een handicap)	Advies NHRPH	2022
48. <u>Hoofdmaatregel</u> : Vanaf 2022, voorzien van een hoofdstuk over de uitvoering van de maatregelen in het kader van handistreaming in alle bestuurs-overeenkomsten van de federale administraties (eg toegankelijkheid	Deels	De Sutter, Allen	FOD Beleid en Ondersteuning, Allen	Federale overheidsdiensten	Nihil	2022

<p>van alle diensten voor iedereen, strijd tegen non-take-up, het gebruik van FALC en redelijke aanpassingen, % tewerkstelling van personen met een handicap, enz.). Een actieplan dient hieromtrent uitgewerkt te worden. Dit wordt vervolgens ter advies voorgelegd aan de BCAPH.</p>						
<p>49. <u>Hoofdmaatregel</u>: De Begeleidingscommissie voor de aanwerving van personen met een handicap in het federaal openbaar ambt (BCAPH) zal een meer proactieve en adviserende rol opnemen in het uitwerken van voorstellen om de doelstelling van minimaal 3% tewerkstelling te halen.</p>	<p>Planning '23-'24</p>	<p>De Sutter, Lalieux</p>	<p>FOD Beleid en Ondersteuning, FOD Sociale Zekerheid</p>	<p>BCAPH Federale overheids-administraties</p>	<p>BCAPH</p>	<p>2024</p>
<p>50. <u>Hoofdmaatregel</u>: Om de mogelijkheden om personen met een handicap te rekruteren in het federaal openbaar ambt te verbeteren:</p> <p>a. Analyse en hervorming van het koninklijk besluit van 6 oktober 2005 om bijvoorbeeld nieuwe vormen van tewerkstelling, waaronder stages, mogelijk te maken;</p> <p>b. Toezien op de correcte toepassing van de voorrangsregeling voor de aanwerving van geslaagde kandidaten met een handicap;</p> <p>c. Evaluatie van de aanwervings-procedures bij SELOR voor personen met een handicap.</p>	<p>Nee</p>	<p>De Sutter, Bertrand</p>	<p>FOD Beleid en Ondersteuning</p>	<p>Externe kandidaten met een handicap voor functies bij de federale overheid</p>	<p>BCAPH</p>	<p>2022</p>

<p>51. <u>Hoofdmaatregel</u>: Het gebruik van redelijke aanpassingen in de werkomgeving van de federale overheid vergemakkelijken.</p> <p>a. (Uitzonderlijke) financiering ter ondersteuning van werkgevers en federale werknemers met een handicap om telewerkstations in te richten.</p> <p>b. (Co-)financiering van diversiteitsprojecten die traditionele aanpassingen van de werkplek of bewustmakings- of coaching initiatieven in verband met het thema handicap mogelijk maken.</p>	Ja	De Sutter, Bertrand	FOD Beleid en Ondersteuning	Federale personeelsleden met een handicap	Nihil	2021
<p>52. <u>Hoofdmaatregel</u>: Sensibiliseren van de federale overheidsadministraties, inclusief mandaathouders en HR-ambtenaren over het recht op redelijke aanpassingen en het aanmoedigen van het nemen van initiatieven die een inclusieve werkomgeving bevorderen.</p> <p>a. De expertise bij FOD BOSA-diversiteit inzake redelijke aanpassingen op de werkvloer, reïntegratie, subsidies, externe ondersteuning, etc. zal actief ter beschikking worden gesteld voor de gehele federale administratie.</p> <p>b. In samenspraak met het netwerk diversiteit en het middenveld van personen met een handicap worden sensibiliseringsacties opgezet voor een werkomgeving die inclusief is voor de verschillende soorten van handicap</p>	Deels	De Sutter, Lalieux, Schlitz	FOD Beleid en Ondersteuning, FOD Sociale Zekerheid, FOD Justitie, Cel gelijke kansen	Federale personeelsleden met een handicap, HR-afdelingen van overheidsdiensten	Nihil	2022

c. Er wordt een gids inzake inclusieve (digitale) vergaderingen ter beschikking gesteld.						
53. Onderzoek naar hoe het aantal personen met een handicap tewerkgesteld bij de federale overheidsdiensten beter in kaart kan gebracht worden.	Planning '23-'24	De Sutter	FOD Beleid en Ondersteuning	Federale overheidsinstellingen	Nihil	2023
54. Onderzoek naar hoe de vergoeding woon-werk verkeer aangepast kan worden aan de specifieke noden van personen met een handicap.	Ja	De Sutter	FOD Beleid en Ondersteuning	Federale personeelsleden met een handicap	Nihil	2023
55. Promoten van de sociale economie , waaronder de tewerkstelling van personen met een handicap, binnen het actieplan "federaal aankoopbeleid".	Nee (2022)	De Sutter, Bertrand	FOD Beleid en Ondersteuning	Federale aankopers	Nihil	Doorlopend
56. Employer Branding , waarbij de federale overheid zich profileert als een inclusieve werkgever en personen met een handicap aangemoedigd worden om te solliciteren.	Ja (2022)	De Sutter	FOD Beleid en Ondersteuning, Allen	Externe en interne kandidaten voor federale vacatures	Nihil	Doorlopend
57. Bevordering van de re-integratie van arbeidsongeschikte militairen.	Ja (2022)	Dedonder	Ministerie van Defensie	Militairen en veteranen met een handicap	Nihil	Doorlopend
58. Militairen die definitief als ongeschikt voor dienst als militair verklaard worden , een functie binnen het civiel personeel van defensie toekennen.	Ja	Dedonder	Ministerie van Defensie	Militairen in actieve dienst die bij besluit van de militaire geschiktheids- en ontslagcommissie blijvend medisch ongeschikt zijn verklaard of door de commissie van	Nihil	2022

					beroep voor militaire geschiktheid en ontslag, en voor wie deze commissies van mening zijn dat de fysieke schade het gevolg is van een ongeval of een ziekte opgelopen tijdens de dienst en door de dienst, met uitzondering van ongevallen tijdens het woon-werkverkeer.		
59. Sensibiliseren rond beeldvorming bij de rekrutering van gemeenschapswachten . Bekijken met de opleidingscentra voor gemeenschapswachten wat eventueel zou kunnen verbeterd worden opdat alle functionaliteiten en voorzieningen aanwezig zijn zodat personen met een handicap eveneens in staat zijn om een vormingsattest te behalen.	Nee (2022)	Verlinden	FOD Binnenlandse Zaken	Gemeenten en sollicitanten met een handicap	Nihil	Doorlopend	
60. Ontwikkeling van een actieplan om de verhoging van de tewerkstelling van personen met een handicap richting 3% na te streven in de beheerscontracten of strategische plannen van BPost en Proximus en de Nationale Loterij .	Planning '23-'24	De Sutter, Van Peteghem		Werknemers en sollicitanten met een handicap	Nihil	2024	

<p>61. Evaluatie van de maatregelen die zijn genomen voor de tewerkstelling van personen met een handicap of personen die hun normale functie binnen de Belgische spoorwegen niet meer kunnen uitoefenen en onderzoeken hoe de tewerkstellingsgraad kan worden verbeterd om richting 3% te gaan. De specifieke veiligheidscontext binnen de Belgische spoorwegen en de gevolgen voor de werkgelegenheid dienen in de beoordeling te worden betrokken.</p>	Ja	Gilkinet		Werknemers en sollicitanten met een handicap	Nihil	2021
<p>62. Opstellen van een actieplan binnen Skeyes, met maatregelen om de tewerkstelling van personen met een handicap te verbeteren om dichter bij 3% te gaan.</p>	Nee	Gilkinet	FOD Mobiliteit en Vervoer	Werknemers en sollicitanten met een handicap	NHRPH Unia	2022

2.3. Ondernemerschap

Context en de uitdagingen in België

Zoals reeds omschreven in het deel werk en werkgelegenheid zijn er diverse hindernissen voor personen met een handicap om zich professioneel te ontplooien. Dit geldt evenzeer voor potentiële zelfstandigen met een handicap. Een bijzonder aandachtspunt zijn de hindernissen voor personen met een tegemoetkoming om zich aan te sluiten bij het sociaal statuut der zelfstandigen.

Acties ondernomen door de regering – tussentijdse balans

Op vraag van de Minister bevoegd voor Personen met een handicap en de Minister van Zelfstandigen wordt onderzocht hoe het opstarten van een zelfstandige activiteit vereenvoudigd kan worden voor personen met een handicap. Concreet gaat het over het toegankelijk maken van het statuut zelfstandigen in bijberoep voor IVT-gerechtigden, die op dit moment enkel de mogelijkheid hebben om zich als zelfstandige in hoofdberoep te installeren. Dit brengt hoge instapkosten met zich mee. Naast een aanpassing binnen het sociaal statuut der zelfstandigen wordt ook een aanpassing van de cumulregels tussen de tegemoetkomingen voor personen met een handicap en inkomen uit een zelfstandige activiteit onderzocht, zodat het opnemen of opstarten van een tewerkstelling steeds loont. Voor uitvoering van deze actie werd budget voorzien in de begroting voor 2023.

Wat betreft een versterkt **re-integratiebeleid op maat van de arbeidsongeschikte zelfstandige**, zullen de terug naar werk trajecten voor zelfstandigen in werking treden op 1 januari 2023⁶⁵.

---

⁶⁵ Voor meer informatie, zie: <https://news.belgium.be/nl/invoering-terug-naar-werk-traject-voor-zelfstandigen>.

Overzicht maatregelen

Maatregel	Afgerond?	Minister	Administratie	Doelgroep	Betrokkenheid PmH / Middenveld	Planning
63. Hoofdmaatregel: Nagaan op welke manier het opstarten van een zelfstandige activiteit vereenvoudigd kan worden, met name via een vermindering van de financiële voorwaarden voor toegang tot het sociaal statuut der zelfstandigen voor personen met een handicap; of via de combinatie van een statuut van zelfstandige in bijberoep met tegemoetkomingen voor personen met een handicap.	Planning '23-'24	Clarival, Lalieux	FOD Sociale Zekerheid, Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen	Personen met een handicap die een zelfstandige activiteiten willen opstarten	Workshops met verenigingen PmH, incl. NHRPH	2023
64. Opzetten van een informatie-campagne over het sociaal statuut van zelfstandigen met een handicap en de ondernemingsgeest bij deze doelgroep.	Planning '23-'24	Clarival, Lalieux	FOD Sociale Zekerheid, Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen, FOD Economie	Zelfstandigen met een handicap	Workshops met verenigingen PmH, incl. NHRPH	2023
65. Onderzoek naar de mogelijkheden tot een betere begeleiding van personen met handicap bij het zoeken naar werk in het kader van een versterkt re-integratiebeleid op maat van de arbeidsongeschikte zelfstandige .	Planning '23-'24	Clarival	Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering	Zelfstandigen met een handicap	Sociale partners	2023

2.4. Consumenten- en concurrentiebeleid

Context en de uitdagingen in België

De maatregelen binnen de Belgische consumentenbescherming zijn in principe gericht op de bescherming van alle consumenten, en brengen geen initiatieven die zich specifiek richten op consumenten met een handicap. Een focus wordt er wel gelegd op consumenten met zwakkere digitale vaardigheden, hetgeen al in zekere mate inspeelt op de noden van personen met een handicap.

Op het niveau van het VN-Verdrag zijn acties op dit domein terug te koppelen aan de materie onder toegankelijkheid (art. 9) en zelfstandig wonen en deel uitmaken van de maatschappij (art. 19).

Rekening houden met consumenten in al hun diversiteit, en hun corresponderende noden, is een essentiële stap in de totstandbrenging van een inclusieve maatschappij.

Een bijzondere uitdaging in dit domein is het verzekeren van toegang tot bankdiensten. Hierbij moet rekening gehouden worden met betrokkenheid van meerdere actoren (bankensector, beleidsdomeinen Economie en Financiën). Ten slotte moet er bemerkt worden dat een transversale beleidsvoering ook in consumentenbescherming essentieel is: doorheen de domeinen moet er gekeken worden of de noden van consumenten (met alle hoedanigheden) gerespecteerd worden, en moet er aandacht zijn voor digitale inclusie.

Acties ondernomen door de regering – tussentijdse balans

De regering nam een eerste deel van de voorziene acties om in het consumentenbeleid beter rekening te houden met de noden van kwetsbare groepen, waaronder personen met een handicap. Om hier op een structurele wijze aan tegemoet te komen is er overeengekomen dat **Nationale Hoge Raad Personen met een handicap betrokken zal worden** bij dossiers die betrekking hebben op zaken voor consumenten met een handicap bij de Belgische Vereniging voor Onderzoek en Expertise voor Consumentenorganisaties (BV OECD), hetzij via technische input of toelichting op de algemene vergaderingen.

Wat betreft de **toegang tot bankdiensten voor personen met een handicap** werd de Belgische Mededingingsautoriteit om een analyse gevraagd. Bijkomende stappen zullen bepaald worden na oplevering van deze studie.

De regering voorziet de ontwikkeling van een **Uniek loket voor Consumentenzaken** met een centraal digitaal platform, dat zal functioneren als ‘toegangspoort’ voor informatie en diensten met betrekking tot consumentenbescherming. Conform de vraag van het maatschappelijk middenveld om rekening te houden met de digitale kloof zal het platform hybride-digitaal zijn ook een fysieke kiosk ter beschikking stellen. Een haalbaarheidsstudie werd afgerond en de operationalisering wordt verwacht vanaf midden 2023.

Een wetsvoorstel inzake de uitbreiding van het **recht om vergeten te worden** in verzekeringsmaterie ligt voor in de Kamer. Na evaluatie bleek deze uitbreiding niet specifiek toepasselijk voor personen met een handicap.

Overzicht maatregelen

Maatregel	Afgerond?	Minister	Administratie	Doelgroep	Betrokkenheid PmH / Middenveld	Planning
66. <u>Hoofdmaatregel</u> : Garanderen van de toegankelijkheid van bankdiensten voor personen met een handicap.	Nee (2022)	Dermagne, Van Peteghem, Bertrand	FOD Financiën, FOD Economie	Personen met een handicap	Sectorale adviesraad (National Retail Payments Committee)	Doorlopend
67. <u>Hoofdmaatregel</u> : Het maken van afspraken, in overleg met de financiële sector (o.a. Febelfin) over de toegankelijkheid, waaronder de nabijheid van het banken- en bankautomatennetwerk .	Nee (2022)	Van Peteghem, Dermagne, Lalieux, Bertrand	FOD Financiën, FOD Economie	Gehele bevolking	Sectorale adviesraad (National Retail Payments Committee)	Doorlopend
68. Ontwikkelen van een “ uniek loket ” voor burgers voor vragen in verband met consumentenzaken, dat “hybride-digitaal” is.	Planning '23-'24	Dermagne, Bertrand	FOD Economie	Alle consumenten	Nihil	2023
69. Onderzoeken hoe de NHRPH betrokken kan worden bij consumentenzaken en de bescherming van kwetsbare consumenten .	Ja (2022)	Bertrand	FOD Economie	NHRPH, kwetsbare consumenten	NHRPH	Doorlopend
70. Evaluatie van de uitbreiding van het recht om vergeten te worden voor personen met een handicap in verzekeringsmaterie (bvb. bepaalde types van diabetes,...).	Ja	Dermagne, Bertrand	FOD Economie	Personen met medische aandoening	Nihil	2022

2.5. Fiscaliteit en begroting

Context en de uitdagingen in België

Binnen de fiscaliteit bestaan momenteel meerdere vrijstellingen voor personen met een handicap. De gebruikte criteria komen echter niet steeds overeen met deze die op het niveau van de deeltentiteiten of door andere federale overheidsdiensten gebruikt worden, wat tot onduidelijkheid kan leiden bij de gerechtigden.

Acties ondernomen door de regering – tussentijdse balans

De federale regering zal tegen 2024 een bredere fiscale hervorming voorbereiden om het belastingstelsel te moderniseren, te vereenvoudigen, meer rechtvaardig en meer neutraal te maken. De Nationale Hoge Raad Personen met een handicap zal hierbij betrokken worden.

De Minister van Financiën werd gevraagd tegen december 2022 een gedetailleerde en ambitieuze eerste fase van een fiscale hervorming aan de regering voor te leggen met als rode draad het verminderen van de lasten op arbeid.

Overzicht maatregelen

Maatregel	Afgerond?	Minister	Administratie	Doelgroep	Betrokkenheid PmH / Middenveld	Planning
71. <u>Hoofdmaatregel</u> : Onderzoek naar de mogelijkheid om de huidige leeftijdsgrens van 65 jaar voor de erkenning als persoon met een handicap op fiscaal vlak te vervangen, door bijvoorbeeld een criterium “zorgbehoevendheid”.	Planning '23-'24	Van Peteghem	FOD Financiën	Personen met een handicap ouder dan 65 jaar	NHRPH	2024
72. <u>Hoofdmaatregel</u> : Zoeken naar een wettelijke oplossing voor het probleem van de dubbele aanrekening van kinderen met een handicap inzake de belastingvrije som (hanteren van een minder restrictieve definitie van “handicap” voor deze belastingvermindering) .	Planning '23-'24	Van Peteghem	FOD Financiën	Kinderen met een handicap	NHRPH	2024
73. De Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap zal geraadpleegd worden in functie van de voorbereiding van de breder fiscale hervorming en het onderzoek naar de aanpassing van de fiscaliteit aan “ moderne samenlevingsvormen ”.	Nee (2022)	Van Peteghem	FOD Financiën	NHRPH, personen met een handicap in situaties van samenwonen	N.v.t. (zie 71-72)	Doorlopend
74. Er wordt onderzocht of de terugbetaling van 6% BTW bij de aankoop van een auto voor bepaalde personen met een handicap versneld, of direct bij de aankoop, mogelijk is.	Ja	Van Peteghem	FOD Financiën	Personen met een handicap	NHRPH	2022
75. Er wordt onderzocht of, zonder een verzwaring van de bestaande procedures, handicap kan toegevoegd worden aan de bestaande inclusieve opvolging van	Planning '23-'24	Bertrand, Schlitz		Federale overheidsorganisaties	Nihil	2023

de begroting (inclusive budget monitoring
eg Gender, etc.).

3. Een duurzaam land

3.1. Duurzame ontwikkeling

Context en de uitdagingen in België

De **klimaatcrisis** vormt een fundamentele uitdaging voor onze samenleving die dringende actie vereist. Het is cruciaal dat in die actie de sociale dimensie niet uit het oog verloren wordt, inclusief de impact die al deze maatregelen kunnen hebben op personen met een handicap.

Agenda 2030 met de 17 **Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen** biedt een mondiaal kader waarin de sociale, economische en ecologische dimensies van ontwikkeling worden samengebracht. In België bestaat er reeds een federale strategie voor duurzame ontwikkeling sinds 1997. De federale strategie bevat een langetermijnvisie voor duurzame ontwikkeling. Hierin worden de doelstellingen beschreven die de door de wet aangestelde actoren tegen 2050 zouden moeten verwezenlijken. Elke 5 jaar dient de federale regering een Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling aan te nemen op basis van de bijdragen van het maatschappelijke middenveld in de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling, de wetenschappelijke expertise van het Federaal Planbureau en de expertise van de federale overheidsdiensten.

Acties ondernomen door de regering – tussentijdse balans (maatregelen 76 – 79)

De realisatie van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen op inclusieve wijze

Het principe *'leave no one behind'* werd gehanteerd bij de opmaak van het voorontwerp van het **Federaal plan voor Duurzame Ontwikkeling** (FPDO), met bijzondere aandacht voor kwetsbare groepen, waaronder mensen met een handicap. In dit verband werden een aantal maatregelen opgenomen. De NHRPH werd geconsulteerd tijdens de opmaak van het plan. Bovendien werden bij de openbare raadpleging over het voorontwerp van het FPDO een aantal kwetsbare doelgroepen geïdentificeerd en heeft de Minister van Duurzame Ontwikkeling hen naar hun mening over het voorontwerp gevraagd. Er werd zoveel mogelijk rekening gehouden met de ontvangen inbreng.

De FOD Volksgezondheid bestelde een studie over de **impact van klimaatverandering op het gezondheidszorgsysteem** in België, waarbij eveneens aandacht is voor personen met een handicap. De studie werd gepubliceerd in juli 2021⁶⁶.

Het Federaal instituut voor duurzame ontwikkeling hecht bijzondere aandacht aan de **toegankelijkheid van publicaties rond duurzame ontwikkeling**. Zo is het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling een document dat hoofdzakelijk van administratieve aard is. Aangezien het echter een door de overheid goedgekeurd plan is en indirect veel doelgroepen betreft, werd er via WABLIEFT een beknopte brochures en een brochure waarin de van *easy-to-read* beginselen worden toegepast, gepubliceerd. Deze documenten zijn beschikbaar op de website⁶⁷. Gezien het politieke belang van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties, werd bovendien besloten om een voor iedereen toegankelijke papieren versie te drukken, die telefonisch of via de website⁶⁸ gratis besteld kan worden.

⁶⁶ Finale rapport van de studie: <https://climat.be/doc/fhs-climate-healthcare-final-report-final.pdf>.

⁶⁷ Link: <https://www.duurzameontwikkeling.be/nl/beleid/federale-strategie/het-federaal-plan-voor-duurzame-ontwikkeling-fpdo>.

⁶⁸ Link: <https://www.sdgs.be/nl/bronnen/brochure-agenda-2030-duurzame-ontwikkeling>.

Overzicht maatregelen

Maatregel	Afgerond ?	Minister	Administratie	Doelgroep	Betrokkenheid PmH / Middenveld	Planning
76. Hoofdmaatregel: Betrekken van de NHRPH bij de uitwerking van klimaat- en milieubeleid , teneinde een rechtvaardige transitie voor mensen met een handicap te waarborgen.	Ja (2022)	Khattabi	Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling, FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu	NHRPH, Personen met een handicap	NHRPH	Doorlopend
77. Integratie van handicap in het federaal plan voor duurzame ontwikkeling 2021-2025 .	Ja	Khattabi	Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling	Federale instellingen	Openbare raadpleging, bijzondere aandacht voor kwetsbare groepen	2021
78. Sensibilisering over de gevolgen van klimaatverandering en de milieucrisis voor mensen met een handicap en ondersteuning van onderzoek en analyse in dit gebied.	Ja (2022)	Khattabi	FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu	Onderzoekers, de gehele bevolking	Nihil	Doorlopend
79. Bevorderen van de toegang tot informatie over het klimaat-, milieu- en duurzame ontwikkelingsbeleid van de regering voor personen met een handicap.	Ja (2022)	Khattabi	Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling, FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu	Personen met een handicap	Nihil	Doorlopend

3.2. Toegankelijkheid

Context en de uitdagingen in België

Toegankelijkheid als **concept** houdt in dat gebouwen, producten, diensten en digitale inhoud zo ontworpen worden dat ze rekening houden met de diversiteit in functionele karakteristieken onder de bevolking zodat ze zonder assistentie bruikbaar zijn voor een zo groot mogelijk aandeel van de populatie. Onder de noemer universeel ontwerp (*universal design*) wordt dit traditioneel vertaald naar 7 principes: (1) bruikbaar voor iedereen, (2) flexibiliteit in het gebruik, (3) eenvoudig en intuïtief gebruik, (4) begrijpelijke informatie, (5) marge voor vergissingen, (6) beperkte inspanning, en (7) geschikte afmetingen en gebruiksruidten. In de praktijk wordt het domein van toegankelijkheid gedomineerd door de ontwikkeling van internationale standaarden, waarvan een deel ook juridisch bindend is geworden.

Het **VN-Verdrag** legt ons het volgende op: “Teneinde personen met een handicap in staat te stellen zelfstandig te leven en volledig deel te nemen aan alle facetten van het leven, [neemt men] **passende maatregelen om** personen met een handicap op voet van gelijkheid met anderen **de toegang te garanderen tot de fysieke omgeving, tot vervoer, informatie en communicatie**, met inbegrip van informatie- en communicatietechnologieën en -systemen, en tot andere voorzieningen en diensten die openstaan voor, of verleend worden aan het publiek, in zowel stedelijke als landelijke gebieden.”⁶⁹

Het **regeerakkoord** voorziet een actieplan universele toegankelijkheid waarbij een structurele toegankelijkheid van de ruimte en de publieke dienstverlening het einddoel is. Het is fundamenteel om minstens in gestandaardiseerde richtlijnen, objectieve doelstellingen en een monitoring daarvan te voorzien. De overheid engageert zich tegelijk om op de korte termijn de fysieke en digitale toegankelijkheid van de rechtspraak, het openbaar vervoer en de overheidsgebouwen te verbeteren.

Acties ondernomen door de regering – tussentijdse balans

Toegankelijkheid van de gebouwen van de federale administraties

De Regie der Gebouwen werkt aan verschillende instrumenten om de toegankelijkheid van gebouwen en online informatie te evalueren, stroomlijnen en verbeteren.

De Regie werkt onder andere aan het opstellen van een **kadaster**. Deze database moet het mogelijk maken dezelfde vereisten en structuur toe te passen op alle gebouwen in de portefeuille, ongeacht welke diagnosticus verantwoordelijk is. De verschillende regelgeving in de regio's vereisen *drie verschillende versies* van het diagnoseformulier. Het ontwerp van een **elektronische diagnoseformulier** voor de gebouwen in de portefeuille van de Regie in het Brusselse Gewest is voltooid. Het ontwerp van de Waalse versie, die sterk lijkt op de Brusselse versie, volgt, en vervolgens zal de Vlaamse versie opgemaakt worden. Er wordt een vragenlijst opgesteld van in totaal ongeveer 1400 vragen, maar met veel keuzemogelijkheden. Inmiddels zijn deze vragen ingevoerd in een standaardsoftware, waarvan de bijzonderheden zware aanpassingen van het oorspronkelijke project vergen. Het elektronische formulier zal binnenkort intern worden getest. Het dienstverleningscontract voor de aanstelling van een gespecialiseerde verenigingen wordt momenteel opgesteld. Gebouwen die vanaf januari 2020 werden ontworpen en door de Regie der Gebouwen zelf worden beheerd, zullen worden beoordeeld. De eerste resultaten van deze initiatieven worden verwacht in 2023.

Op verzoek van de Minister van Personen met een handicap werd een diagnose uitgevoerd door INTER in Vlaanderen en door AccesAndGo in Brussel en Wallonië van de 11 **regionale centra van de DG Personen met een handicap**. De rapporten met aanbevelingen per centrum om de toegankelijkheid

---

⁶⁹ Art. 9 UNCRPD.

te verhogen liggen voor en er wordt momenteel gewerkt aan een programma in samenwerking met de Regie om in 2023 verbeteringen aan te brengen voor 7 centra. Voor deze diagnose werd samengewerkt met 2 bureaus gespecialiseerd in inclusiviteit en toegankelijkheid.

De Regie doet regelmatig beroep op **gespecialiseerde organisaties** om nieuwe aanpassingen te testen. Bijvoorbeeld, het voorbeeld in de vorige paragraaf of het advies dat in september-oktober 2021 van het NHRPH werd aangevraagd over een interne procedure voor aanbevelingen aan organisatoren van bijeenkomsten en cursussen van op afstand. De Regie heeft ook het advies ingewonnen van de Braille Liga en Eqla over de nieuwe regels voor inclusief schrijven, om eventuele onverenigbaarheden met teksten voor mensen met een visuele handicap te beoordelen.

Wat betreft het **online omschrijven** van de **toegankelijkheid** van federale overheidsdiensten (zodat burgers niet met onverwachte hindernissen geconfronteerd worden op het moment van hun bezoek), werden er een aantal stappen gezet. De strategie van de FOD Financiën bestaat erin om burgers enkel op afspraak te ontvangen als zij niet telefonisch kunnen worden geholpen. Informatie over de gebouwen is dus weinig zichtbaar op het internet. Toegankelijkheidsfiches zouden wel met de bevestiging van een afspraak kunnen worden meegezonden naar de burger.

Er werden drie **toegankelijkheidsadviseurs** aangesteld binnen de Regie der Gebouwen⁷⁰. Een van hen heeft de 10-daagse opleiding bij ATINGO al afgerond. De twee andere toegankelijkheidsadviseurs zijn beiden ingeschreven voor hun 10-daagse opleidingen vanaf september 2022 (bij INTER en bij ATINGO respectievelijk). Er zijn ook vier collega's bekend als "**PBM-agenten**" voor vraagstukken rond personen met beperkte mobiliteit, twee in Vlaanderen en twee in Wallonië. Deze functionarissen zijn verantwoordelijk voor het bijstaan van de toegankelijkheidsadviseurs en voor het toezicht op toegankelijkheidsvraagstukken in hun respectieve afdelingen. Zij moeten ook een gespecialiseerde opleiding volgen van 3 dagen. De Waalse PBM-agenten zijn al geregistreerd. De Vlaamse PBM-agenten worden in principe geregistreerd vanaf maart 2023. Ten slotte zijn er in 2023 bewustmakingsevents gepland. Enerzijds voor alle personeelsleden die gebouwen ontwerpen, onderhouden of bouwsites superviseren, en anderzijds voor alle personeelsleden die het onthaal, personeelsbeheer en/of interpersoonlijke betrekkingen verzorgen.

De **toegankelijkheidsgids** (geheel van voorschriften opgesteld door de Regie der Gebouwen en intern opgelegd sinds oktober 2019) heeft voornamelijk betrekking op de bouw, renovatie en restauratie aan gebouwen. Behalve voor intern gebruik is dit document dus enkel van toepassing voor andere overheidsdiensten die hun eigen onroerend goed beheren (Defensie, Buitenlandse Zaken, IPSS). Wat voor alle federale administraties van belang is, is het document met aanbevelingen aan de bezettende dienst dat op initiatief van de Regie der Gebouwen in juni 2017 onder haar klanten werd verspreid. Sindsdien zijn reeds bijgewerkte versies verspreid. Ook de overheidsdiensten⁷¹ die geen klant zijn van de Regie werd de gids overgemaakt. Intern werden er informatiesessies georganiseerd voor verschillende operationele diensten en voor PBM-agenten. Een van de taken van de drie nieuwe toegankelijkheidsadviseurs (zie hierboven), is de collega's in hun respectievelijke regio's bij te staan om de specifieke verplichtingen van de Regie in hun projecten te integreren, naast de regionale verplichtingen. Sinds meer dan twee jaar bevat de interne nieuwsbrief *Boomerang* in elk nummer een korte toelichting rond de specifieke voorschriften voor personen met beperkte mobiliteit van de Regie. Bovendien werd het standaard studiecontract, dat wordt gebruikt bij het begin van een nieuwbouw, aangepast om externe studie bureaus te verplichten samen te werken met een

---

⁷⁰ Voor details over de toegankelijkheidsadviseurs, zie monitoringtool van het federaal actieplan handicap (het federaal netwerk handicap, NHRPH en Unia hebben hier toegang toe).

⁷¹ Ministerie van Defensie, FOD Buitenlandse Zaken (ambassades).

toegankelijkheidsadviseur. Dit opdat bouw- en renovatieprojecten vanaf de voorontwerpfase tot de oplevering van de werken kunnen worden gevolgd. Deze aanpassingen bevinden zich nog in de interne goedkeuringsfase. Als alles goed gaat, zou dit eind 2022 klaar moeten zijn.

Voor de **federale wetenschappelijke instellingen** zijn de auditverslagen van de toegankelijkheidscontroles voorlopig nog niet beschikbaar.

Voor de evaluatie van de **toegankelijkheid van de buitenlandse posten**, werd toegankelijkheid opgenomen in de checklist van de postinspecties en wordt ook telkens geverifieerd, zowel voor kanselarijgebouwen als voor residenties. Indien nodig worden uit te voeren aanpassingen opgenomen in de aanbevelingen, voor opvolging door de post in samenwerking met de bevoegde dienst op het hoofdbestuur. Het beoogde resultaat is dat alle Belgische ambassades en residenties toegankelijk zijn voor personen met een fysieke beperking. Dit is nog niet overal het geval, in het bijzonder bij oude of historische gebouwen. Er worden jaarlijks een 25-tal postinspecties uitgevoerd.

Nieuwe **kazernes** en infrastructuur bij Defensie voldoen in alle opzichten aan de huidige toegankelijkheidsvoorschriften. Voor het ontwerp van nieuwe bouwprojecten, moet een toegankelijkheidsstrategie toegepast worden waarbij als algemene regel geldt dat alle gebouwen toegankelijk moeten zijn op basis van de principes van 'Universal Design'. Indien bepaalde ruimtes of zones - zoals bepaalde technische, onderhouds- of serviceruimten - niet toegankelijk gemaakt kunnen worden voor personen met een beperkte mobiliteit, zullen deze voorgelegd moeten worden voor goedkeuring door de aanbestedende overheid voordat zij als dusdanig (niet rechtstreeks toegankelijk) kunnen worden opgenomen voor de geplande infrastructuur.

Diensten, producten en digitale inhoud

De coördinatie van de **omzetting van de 'European Accessibility Act'** richtlijn naar Belgische wetgeving werd in februari 2020 opgestart met de verschillende autoriteiten die voor deze omzetting verantwoordelijk zijn. Daartoe heeft het FOD Buitenlandse Zaken (DGE) drie coördinatievergaderingen georganiseerd. De verschillende aspecten van de richtlijn die in Belgisch recht moeten worden omgezet, zijn duidelijk aangegeven, evenals de bevoegdheden van de verschillende federale en gefedereerde autoriteiten op dit gebied. De FOD Sociale Zaken en de FOD Economie staan in voor de coördinatie van de omzetting. De werkgroep werd op regelmatige basis samengeroepen door hen om de omzetting op te volgen. Administraties werden ondersteund bij vragen en opmerkingen over de omzetting. Op vraag van de Minister van Personen met een handicap werd de Nationale Hoge Raad door de bevoegde federale administraties om advies gevraagd bij de omzetting. In dit stadium hebben de FOD Binnenlandse Zaken, de Franse Gemeenschap (FWB) en de Duitstalige Gemeenschap de richtlijn volledig omgezet voor zover het hun bevoegdheden betreft. De FOD Mobiliteit heeft voor het wetsontwerp⁷² klaar en zal de NHRPH een adviesaanvraag voorleggen in september 2022 en de raadplegingsfasen beginnen dus voor afronding in 2023. Voor de omzettingen van de FOD Economie (consumentenbank diensten, diensten op het gebied van de elektronische handel⁷³, elektrische producten) zijn de adviesrondes lopende (advies NHRPH ontvangen, in afwachting van: adviezen consumentenzaken, gegevensbescherming, Raad van State). Het Belgisch Instituut voor Postdiensten en Telecommunicatie (BIPT) plant indiening van de wetsontwerpen bij het Parlement in oktober. Ook hier werd het advies van de NHRPH gevraagd.

In 2021 werden er op meer dan 160 websites van de federale overheid vereenvoudigde en diepgaande controles rond **webtoegankelijkheid** uitgevoerd. De lijst van in 2021 gecontroleerde federale sites is

⁷² Omzetting van het federaal deel diensten personenvervoer (art. 2 2.c)), via (ontwerp)wet en (ontwerp)koninklijk besluit.

⁷³ In een nieuwe titel 5 van boek VIII van het wetboek economisch recht.

te vinden op de Belgian Web Accessibility website⁷⁴. De controles worden systematisch vertaald naar verslagen die aan elke verantwoordelijke organisatie werden toegezonden (de links naar alle afzonderlijk verslagen zijn terug te vinden via de lijst van gecontroleerde sites). De websites werden geselecteerd voor controle/audit via een partnerschap met het Belgian Disability Forum om hun prioriteiten aan te geven en alsook op basis van de categorieën⁷⁵ vervat in de Europese regelgeving, beleidsniveau en gebruiksfrequentie.

De meest voorkomende fouten zijn de volgende:

- Gebrek aan contrast in teksten en beelden,
- Fouten in de menustructuur (zoals gebrek aan logica in titels en ondertitels, slecht ontworpen inhoudsopgaven, fouten in in te vullen formulieren,
- Gebrek aan beschrijving van beelden,
- Gebrek aan beschrijving van formulervelden, gebrek aan geïntegreerde beschrijving van webpagina's,
- Gebrek aan links om de menu's te omzeilen en rechtstreeks naar de inhoud te gaan.

De Belgian Web Accessibility website⁷⁶ wordt voortdurend bijgewerkt met alle FAQ's die nodig zijn om de verschillende federale overheidsdiensten te ondersteunen bij de verbetering van de toegankelijkheid van hun verschillende websites en mobiele toepassingen.

Bovendien worden er worden momenteel verschillende projecten ontwikkeld met alle deelgebieden:

- De implementatie van een nieuw analyseraster dat een fijner overzicht geeft van het toegankelijkheidsniveau van elke site of toepassing, alsmede een openbaar toegankelijkheidslabel.
- Meer precisie in de controleverslagen om eenvoudige en snelle correcties aan te brengen.
- Nauwere samenwerking met gespecialiseerde verenigingen, zoals CAWaB en Eqla, om samen, vooruitgang te boeken voor nog toegankelijker overheidsdiensten.
- Ontwikkeling van partnerschappen met andere landen (Nederland, Luxemburg, Frankrijk) om een gemeenschappelijke aanpak te ontwikkelen.
- Opzetten van gestandaardiseerde cursussen over toegankelijkheid voor contentbeheerders en makers van websites.
- Opzetten van een gecentraliseerd en wederzijds platform met alle toegankelijkheidsverklaringen.
- De invoering van een online formulier om een klacht over de digitale toegankelijkheid van een website of applicatie te melden.
- De openstelling van onze controletools voor alle sitebeheerders.

Door de FOD Binnenlandse Zaken werd een hernieuwing van de websites be-alert.be, seveso.be, nucleairrisico.be uitgevoerd volgens de laatste toegankelijkheidsnormen, alsook een toegankelijkheidsaudit voor de website info-ukraine.be. Voor de websites crisiscentrum.be en het inschrijvingsformulier van BE-Alert zijn de audits dit jaar (2022) gepland.

---

⁷⁴ Link: <https://accessibility.belgium.be/nl/nieuws/publicatie-van-de-toegankelijkheidsaudits-voor-2021>.

⁷⁵ Regering en administratie, justitie, onderwijs, essentiële basisdiensten, werkgelegenheid en belastingen, milieubescherming, huisvesting en gemeenschapsvoorzieningen, vrije tijd en cultuur, gezondheid, vervoer, openbare orde en veiligheid, sociale bescherming).

Brandveiligheid van gebouwen

Op het vlak van **brandnormering** en -wetgeving werd voorlopig nog geen verdere vooruitgang geboekt.

Overzicht maatregelen

Maatregel	Afgerond?	Minister	Administratie	Doelgroep	Betrokkenheid PmH / Middenveld	Planning
80. Hoofdmaatregel: Opstellen van een inventaris van de toegankelijkheid van de federale gebouwen met daaruit voortvloeiend een plan van aanpak van de meest urgente noden .	Planning '23-'24	Michel	Regie der Gebouwen, Allen	1) De ambtenaren van de Regie der Gebouwen die de gebouwen beheren; 2) Het geheel van de burgers die geïnformeerd moeten worden, waaronder personen met een handicap.	Gespecialiseerde organisaties van het werkveld	2024
81. Hoofdmaatregel: Promoten van het gebruik van de toegankelijkheidsgids die werd opgesteld door de Regie der Gebouwen door alle federale administraties . In het kader van de renovatie van bestaande gebouwen : het integreren van de meest relevante en actuele aanbevelingen voor de toegankelijkheid van de gebouwen op basis van de aanbevelingen in de diagnosefiche, door zich in een eerste fase te richten op enkele proefgebouwen (vast te stellen prioriteit; identificatie van de aanbevelingen en uitvoering van de werkzaamheden). In het kader van de bouw van nieuwe gebouwen : het integreren van de	Ja (2022)	Michel, Allen	Regie der Gebouwen, Allen	1. Andere administraties. 2. De ambtenaren van de Regie belast met het beheer van te renoveren gebouwen. 3. De ambtenaren van de Regie belast met het beheer van de te bouwen gebouwen. 4. De externe studiebureau's die de Regie bijstaan bij het ontwerp en de uitvoering van projecten.	Advies NHRPH	Doorlopend

aanbevelingen voor de toegankelijkheid van gebouwen op basis van de door de Regie der Gebouwen opgestelde gids.						
82. Formele aanduiding van referentiepersonen binnen de Regie , die dankzij een adequate opleiding kunnen functioneren als « adviseurs inzake toegankelijkheid ».	Ja	Michel	Regie der Gebouwen	Regie der Gebouwen	Nihil	2022
83. Digitalisering van en diagnosefiche voor de toegankelijkheid van gebouwen, en het sluiten van een overheidsopdracht voor de uitvoering van een diagnose op basis van deze fiche.	Planning '23-'24	Michel	Regie der Gebouwen	1) De ambtenaren van de Regie der Gebouwen die de gebouwen beheren; 2) Alle burgers, waaronder personen met een handicap	Gespecialiseerde organisaties van het werkveld	2024 ⁷⁷
84. Beroep doen op ervaringsdeskundigen en gespecialiseerde organisaties in toegankelijkheid om de toegankelijkheid van de inrichting van federale overheidsgebouwen te evalueren .	Nee (2022)	Allen	Allen	1) De ambtenaren van de Regie der Gebouwen die de gebouwen beheren; 2) Kandidaat-ondernemingen in de bouw en vernieuwing van federale gebouwen-infrastructuur; 3) Het geheel van de burgers die geïnformeerd moeten worden,	Advies NHRPH Gespecialiseerde organisaties van het werkveld	Doorlopend

⁷⁷ Voor het Brussels hoofdstedelijk gewest is de planning 2023. Het Vlaams en Waals gewest volgen in 2024.

				waaronder personen met een handicap		
85. De toegankelijkheid van de federale overheidsdiensten wordt online omschreven zodat burgers niet met onverwachte hindernissen geconfronteerd worden op het moment van hun bezoek.	Nee (2022)	Allen	Allen	Burgers die gebruik maken van federale gebouwen, waaronder personen met een handicap	Advies NHRPH Gespecialiseerde organisaties van het werkveld	Doorlopend
86. Actieplan ter verbetering van de toegankelijkheid van federale musea en culturele instellingen (o.a. de Munt, Bozar).	Planning '23-'24	Lahbib, Dermine		Gehele bevolking waaronder, personen met een handicap	Gespecialiseerde organisaties van het werkveld	2024
87. Buitenlandse posten: Evaluatie van de toegankelijkheid van de ambassades en de residenties.	Ja (2022)	Lahbib	FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelings-samenwerking	Bezoekers Belgische ambassade-gebouwen / residenties in het buitenland	Nihil	Doorlopend
88. Verzekeren dat de toekomstige kazernes toegankelijk zijn en aanpassingen voorzien zijn in alle bestaande kazernes waar dit nodig is.	Planning '23-'24	Dedonder	Ministerie van Defensie	Personeel en bezoekers met een handicap	Nihil	2024
89. Hoofdmaatregel: Omzetting van de 'European Accessibility Act' naar Belgische wetgeving en het betrekken van de vertegenwoordigende organisaties van personen met een handicap bij dit proces.	Nee	Dermagne, Lalieux, Gilkinet, Van Peteghem, De Sutter, Verlinden, Michel, Lahbib	FOD Economie, FOD Sociale Zekerheid, FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelings-samenwerking, FOD Mobiliteit en Vervoer, FOD Binnenlandse Zaken, FOD Kanselarij van de Eerste Minister,	Gehele bevolking waaronder, personen met een handicap	Openbare raadpleging Adviezen NHRPH Deelname Belgian Disability Forum aan werkgroep omzetting CaWab	2022

			FOD Beleid en Ondersteuning, Belgisch Instituut voor Postdiensten en Telecommunicatie, Autoriteit voor Financiële diensten en Markten		Koninklijke maatschappij voor blinden en slechtzienden vzw	
90. <u>Hoofdmaatregel</u> : Alle publieke websites en applicaties dienen toegankelijk te zijn conform de meest recente EN301549 standaarden. Daartoe voorzien we: - Controle van mobiele toepassingen van federale overheidsinstanties, met als doel deze toegankelijker te maken. - Gunning van een overheidsopdracht voor ondersteuning in de materie van digitale toegankelijkheid zodat de websites en mobiele applicaties van federale, regionale en lokale overheden toegankelijker gemaakt worden. - Sensibilisering van de federale actoren die betrokken zijn bij e-toegankelijkheid (bv. e-toegankelijkheidssevenement).	Nee (2022)	Michel	FOD Beleid en Ondersteuning	Gehele bevolking waaronder, personen met een handicap	Koninklijke maatschappij voor blinden en slechtzienden CaWaB Belgian Disability Forum	Doorlopend
91. Zoeken naar een oplossing om de universele toegankelijkheid van de draagbare betaalterminals die alleen een touchpad hebben te verzekeren.	Nee (2022)	Van Peteghem, Dermagne	FOD Financiën, FOD Economie	Iedereen, maar vooral personen met een visuele beperking	Nihil	Doorlopend
92. Nagaan in welke mate de Belgische brandnormering en -wetgeving moet worden aangevuld om de evacuatie	Nee	Verlinden	FOD Binnenlandse Zaken	Personen met een handicap	Inter CaWaB	2022

van personen met een handicap
te vergemakkelijken.

3.3. Mobiliteit

Context en de uitdagingen in België

Een degelijke toegang tot (openbaar) vervoer is essentieel voor veel personen met een handicap om ten volle deel te kunnen nemen aan de maatschappij. Het VN-Verdrag behandelt het onderwerp onder de grote noemer van toegankelijkheid (art.9). Op het niveau van de VN ziet men toegankelijkheid ook als een algemeen beginsel: toegankelijke gebouwen, openbaar vervoer, diensten, ... zonder dit is de verwezenlijking van de andere rechten van het Verdrag niet mogelijk. Voor de federale overheid in België betekent dit acties voor de toegang van personen met een handicap tot het spoorvervoer en het wegverkeer. Op het niveau van de Europese Unie herbevestigt de herziene verordening betreffende rechten van treinreizigers (Verordening 2021/782, inwerkingtreding voorzien in 2023) de rechten van reizigers met een handicap en met beperkte mobiliteit op toegang tot het treinvervoer.⁷⁸

Het regeerakkoord biedt alvast een sterk kader voor acties op het vlak van **spoorvervoer**. Zo bepaalt het dat het beheerscontract met NMBS afspraken dient te bevatten op het vlak van toegankelijkheid. Verder worden nieuwe investeringen in het spoor gebruikt om de toegankelijkheid van de perrons en de treinen te verbeteren, waarbij een actie- en stappenplan op basis van een evaluatie van de huidige toegankelijkheid als voorwaarde wordt gesteld. Ook het middenveld is een sterke voorstander van een duidelijk actieplan, waarin het gebruik van de expertise van de organisaties gespecialiseerd in toegankelijkheid gegarandeerd wordt. Dit is nodig zodat de inspanningen van NMBS daadwerkelijk een toegankelijk en inclusief spoorvervoer creëren. Tegelijkertijd mag men niet uit het oog verliezen dat menselijke assistentie en dienstverlening voor een aanzienlijke groep van personen met een handicap essentieel zijn om toegang te krijgen tot het spoorvervoer.

In het gebied van mobiliteit hebben we gebieden geïdentificeerd waarin **samenwerking met de deelgebieden** nodig is voor het optimaal realiseren van rechten van personen met een handicap. In de Interministeriële Conferentie voor Mobiliteit zou er afstemming kunnen gebeuren van de federale toegankelijkheidsstandaarden met de regelgeving voor regionaal openbaar vervoer. Ook in het domein van wegverkeer kan dit kanaal zeer waardevol zijn, bijvoorbeeld voor de bespreking van de problematiek van de Scancars.

Acties ondernomen door de regering – tussentijdse balans

Het toegankelijk maken van het Belgisch openbaar spoorvervoer

Op het moment van deze tussentijdse rapportering zijn de **beheerscontracten** met NMBS en Infrabel nog in onderhandeling. In het huidige contractvoorstel, is een duidelijk traject voor de toegankelijkheid van de stations opgenomen. De doelstelling hiervan is om het **toegankelijk maken** van het **spoor netwerk** te versnellen en het percentage passagiers dat van deze verbeteringen profiteert aanzienlijk te verhogen. In de beheerscontracten wordt een transversale benadering van *toegankelijkheid* gehanteerd. Voor het rollend materieel en infrastructuur gaan de huidige bepalingen verder dan naleving van de toegankelijkheidsnormen van EU verordening 1300/2014 (TSI-PRM)⁷⁹. Ook wat betreft reservatietermijnen voor reizigers met een beperkte mobiliteit, worden er stappen in de goede richting gezet. Verschillende stations zullen kortere reservatietermijnen en flexibelere reisregelingen hebben. Organisaties met expertise rond toegankelijkheid werden geconsulteerd over de

⁷⁸ Verordening 2021/782 'betreffende de rechten en verplichtingen van treinreizigers', Hoofdstuk V: Personen met een handicap en personen met een beperkte mobiliteit.

⁷⁹ Verordening 1300/2014 betreffende de technische specificatie inzake interoperabiliteit betreffende de toegankelijkheid van het spoorwegsysteem in de Unie voor gehandicapten en personen met beperkte mobiliteit.

bepalingen in de voorgestelde beheersovereenkomsten. Verder wordt het gebruik van de **EDC-kaart** (*European Disability Card*) besproken in het kader van de onderhandelingen met de NMBS.

Het verzekeren van menselijke dienstverlening van goede kwaliteit aan treinreizigers met een handicap en/of een beperkte mobiliteit

Voor de **ticketverkoop** moet tegen 2025 een nieuwe generatie verkoopautomaten ingezet worden, die voldoet aan de eisen van de Europese toegankelijkheidswet⁸⁰. De technische specificaties van deze automaten zijn ontwikkeld in overleg met experts uit de sector, die de technische specificaties verrijkt hebben. De nieuwe generatie automaten zal interactie met het verkooppersoneel en assistentie op afstand mogelijk maken. Binnenkort zullen verschillende testfasen georganiseerd worden. De online verkoopkanalen (website, applicatie) voldoen aan de toegankelijkheidseisen.

Verschiedende **opleidingen** werden voorzien om het **treinpersoneel** te informeren/sensibiliseren over de omgang met reizigers met beperkte mobiliteit en de diversiteit van handicaps. Zo heeft er een immersieopleiding plaatsgevonden voor het personeel dat verantwoordelijk is voor de bouw en het onderhoud van de stations. Er wordt momenteel een inventaris opgemaakt en men wil deze cursus standaard aanbieden aan al het personeel dat instaat voor de bouw en onderhoud van de stations. Ook de ingenieurs krijgen nu een korte cursus over inclusie om te weten en begrijpen wat een handicap is. Personeel dat in contact staan met klanten (i.e. loketpersoneel, onderstationschefs) krijgen in hun basisopleiding een e-learning cursus over handicap en een inlevingsoefening waarbij ze in een situatie van beperkte mobiliteit gebracht worden. Voor al het personeel wordt een e-learning aangeboden over verschillende vormen van handicaps. Een aantal video's in de e-learning zijn afkomstig van verenigingen die werken rond het thema toegankelijkheid (o.a. CAWaB). Op basis van de opleidingen en lessen die getrokken worden, worden er concrete opvolgingsacties ondernomen zoals het opstellen van handleidingen met richtlijnen.

Sensibilisering van de reizigers over treinreizigers met een beperkte mobiliteit

De **enquête** rond problemen die ondervonden worden tijdens het reizen (maatregel 100) werd ontwikkeld door de relevante overheidsinstanties/FOD Mobiliteit met input van Unia en CAWaB. De uitwisselingen met de organisaties van het maatschappelijk middenveld waren verrijkend. Deze positieve ervaring wil men verderzetten.

De kabinetten van de Minister van Mobiliteit en Staatssecretaris voor Gelijke Kansen en Diversiteit in overleg met Unia zijn overtuigd van het belang om een **bewustmakingscampagne** voor spoorweggebruikers op te zetten (een campagne zoals "*Wat als je in de situatie was van...*"). Er is hiervoor een werkgroep opgericht die in 2023 tot een conclusie zou moeten komen.

Deelname aan het wegverkeer

Wat betreft de **parkeerkaarten**, worden alle nieuwe parkeerkaarten uitgegeven met een QR-code en is er een werkgroep actief om een oplossing uit werken voor het ScanCars probleem. Het verbeterings-traject voor de toekenning van parkeerkaarten moet nog opgestart worden. Om de dienstverlening aan leden van de internationale diplomatieke gemeenschap met een handicap te verbeteren, overweegt/bekijkt FOD BuZa of een veld/melding kan toegevoegd/geïntegreerd worden in het e-Protocol dat momenteel in ontwikkeling is en vanaf januari 2024 volledig operationeel zou zijn. In de tussentijd kunnen diplomatieke zendingen in België de informatie over hun personeelsleden met een fysieke beperking steeds vrijwillig meedelen aan de Directie Protocol van de FOD Buitenlandse Zaken, die de informatie toevoegen aan het dossier van de betrokken persoon.

---

⁸⁰ Richtlijn 2019/882 betreffende de toegankelijkheidsvoorschriften voor producten en diensten.

Een wijziging aan de wegcode is in de maak om wegbeheerders in staat stellen om voertuigen voor het collectief vervoer van personen met een handicap al dan niet toe te laten op de busstroken, afhankelijk van hun mobiliteitsbeleid. Zo zouden zulke voertuigen ook toegelaten kunnen worden om op busstroken te rijden, zoals het geval is voor een aantal andere categorieën (taxi's, schoolbussen, fietsers)⁸¹.

Beliris

Wat de projectanalyses vanuit het oogpunt van **toegankelijkheid voor iedereen** bij **Beliris** betreft, werd het studiecontract in mei 2021 afgesloten. Sinds het begin van het contract zijn negen opdrachten voor projectanalyses⁸² geplaatst bij het adviesbureau *Plain-Pied*. Naargelang de voortgang van de projecten worden de aanbevelingen van het adviesbureau geïmplementeerd in de programma's, voorstudies, bestekken of de uitvoering van de werken. De bestudeerde projecten betreffen uiteindelijk zowel openbare ruimten als gebouwen. Een evaluatie van de toegankelijkheid kan plaatsvinden na de definitieve oplevering van alle werken. In ieder geval kan door vanaf het begin van het programma rekening te houden met de toegankelijkheid een optimale integratie worden gewaarborgd.

---

⁸¹ Er is een ontwerp van koninklijk besluit in voorbereiding dat onder meer een aanpassing van de artikels 72.5 (busstroken) en 72.6 (bijzonder overrijdbare bedding) bevat, dat voorziet in een bord dat kan worden gebruikt door voertuigen voor collectief vervoer van gehandicapten. Dit ontwerp wordt voor advies aan de regio's voorgelegd.

⁸² Het gaat om de volgende projecten: Muziek Conservatorium, sociale woningen Helmet, Schumanplein, Joods Museum, Biestebroek (1e fase), Chassart gebouw, Victoria II Sportcentrum, sociale woningen Pottenbakkers-Loof.

Overzicht maatregelen

Maatregel	Afgerond?	Minister	Administratie	Doelgroep	Betrokkenheid PmH / Middenveld	Planning
<p>93. Hoofdmaatregel: Verbeteren van de huidige situatie inzake toegankelijkheid.</p> <p>a. Raadpleging van gespecialiseerde organisaties zoals de NHRPH en CAWaB, Inter vzw, Vlaams Expertisecentrum Toegankelijkheid, voorzien in de dienst- en performantiecontracten van NMBS en Infrabel.</p> <p>b. De toegankelijkheid van stations en haltes verbeteren en versnellen.</p> <p>c. Verhoging van het aantal autonome stations die de volgende 5 criteria respecteren:</p> <ul style="list-style-type: none"> - toegang tot platforms op een autonome manier mogelijk; - perron op 76 cm; - podotactiele geleidelijnen; - toegankelijke/buikbare; kaartjesautomaten voor personen met beperkte mobiliteit; - Gereserveerde parkeerplaatsen. <p>d. Ervoor zorgen dat nieuwe investeringen in rollend materieel en infrastructuur voldoen aan de relevante toegankelijkheidsnormen.</p>	Nee (2022)	Gilkinet	FOD Mobiliteit en Vervoer	De hele bevolking, in het bijzonder personen met een beperkte mobiliteit	NHRPH (Zal worden opgenomen in openbare dienst contract van de NMBS)	Doorlopend
94. Het opnemen van doelstellingen voor de realisatie van toegankelijkheid voor reizigers met beperkte mobiliteit in het	Ja	Gilkinet	FOD Mobiliteit en Vervoer	De hele bevolking, in het bijzonder personen met een beperkte mobiliteit	NHRPH (Zal worden opgenomen in	2022

openbare dienstcontract met NMBS en het performantiecontract met Infrabel.					openbare dienstcontract van de NMBS)	
95. <u>Hoofdmaatregel</u> : Verbeteren van het systeem van assistentie aan reizigers met beperkte mobiliteit , afhankelijk van de beschikbare middelen: a. Versoepeling van (reservatie)termijnen. b. Uitbreiding van het assistentieaanbod. c. Voorzien van assistentie in het geval van werken en omleidingen. d. Verbeteren van mogelijkheden en procedures om assistentie te reserveren.	Nee (2022)	Gilkinet	FOD Mobiliteit en Vervoer	Personen met een beperkte mobiliteit	NHRPH	Doorlopend
96. Aanbieden van een zorgvuldige opleiding aan het personeel, inclusief treinbegeleiders , over de omgang met reizigers met beperkte mobiliteit.	Ja (2022)	Gilkinet	FOD Mobiliteit en Vervoer	NMBS-personeel dat in contact komt met personen met beperkte mobiliteit	Unia NHRPH	Doorlopend
97. Versterking van de systemen die passagiers met een handicap in staat stellen een ticket te kopen : website, app, toegankelijke ticketautomaten, aanwezigheid van een steward.	Nee (2022)	Gilkinet	FOD Mobiliteit en Vervoer	De hele bevolking, in het bijzonder personen met een beperkte mobiliteit	NHRPH	Doorlopend
98. Het gebruik van de European Disability Card binnen het openbaar treinvervoer zal onderzocht worden.	Nee (2022)	Gilkinet, Lalieux	FOD Mobiliteit en Vervoer, FOD Sociale Zekerheid	Personen met een handicap	NHRPH	Doorlopend
99. Ervoor zorgen dat de aankoop van tickets zoveel mogelijk kan gebeuren via een eventuele menselijke tussenkomst als dat nodig is voor reizigers met een handicap en dat zonder een toeslag.	Nee (2022)	Gilkinet	FOD Mobiliteit en Vervoer	Personen met een handicap	NHRPH	Doorlopend
100. Een enquête ontwikkelen en organiseren in samenwerking met betrokken belanghebbenden om	Ja	Gilkinet	FOD Mobiliteit en Vervoer	NMBS, FOD Mobiliteit	Unia NHRPH	2022

statistieken en gegevens te verkrijgen over problemen ondervonden tijdens het reizen, en de impact ervan op de keuze van vervoerswijze.						
101. De haalbaarheid en relevantie nagaan van een bewustmakingscampagne voor spoorweggebruikers, zoals een campagne "Wat als je in de situatie was van...".	Ja	Gilkinet, Schlitz	FOD Mobiliteit en Vervoer	Dagdagelijkse treingebruikers	Unia NHRPH	2022
102. <u>Hoofdmaatregel</u> : Hervorming van het systeem van parkeerkaarten a. Verbeteringen in de procedure van toekenning van parkeerkaarten voor alle doelgroepen. b. Systematisch nieuwe parkeerkaarten met een QR code uitgeven. c. Uitwerken van een technische oplossing voor het ScanCars probleem in samenwerking met de gewesten, en lokale besturen. d. Betere dienstverlening aan leden van de internationale diplomatieke gemeenschap met een handicap.	Deels	Lalieux, Gilkinet, Lahbib	FOD Sociale Zekerheid, FOD Mobiliteit en Vervoer, FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelings-samenwerking	Alle personen die een parkeerkaart hebben of wensen + Leden van de diplomatieke gemeenschap in België met een fysieke beperking	Unia NHRPH CaWaB	2022
103. Wijziging van de wegcode om het gebruik van busstroken en speciale oversteekplaatsen door voertuigen voor het collectief vervoer van personen met een handicap mogelijk te maken.	Planning '23-'24	Gilkinet	FOD Mobiliteit en Vervoer	Personen met een handicap	Advies NHRPH	2024
104. Beliris : Afsluiten van een contract voor analyse van projecten vanuit het oogpunt van toegankelijkheid voor iedereen , en opstelling van een interne auditstrategie voor deze projecten, alsook een systematische evaluatie van projecten	Ja	Lalieux	FOD Mobiliteit en Vervoer	De hele bevolking, in het bijzonder personen met een handicap	Advies bureau « Plain-Pied »	2022

voor de herinrichting van de openbare ruimte door de commissie voor actieve modi opgericht binnen Brussel-Mobiliteit (Brussels Hoofdstedelijk Gewest).

4. Een veilig land

4.1. Justitie en veiligheid

Context en de uitdagingen in België

Elke Belg en elk Belgisch bedrijf moet kunnen rekenen op goed werkende veiligheidsdiensten en justitieel apparaat. Een bijzonder aandachtspunt voor personen met een handicap inzake justitie is het respect voor de **autonomie van de persoon**. Het VN-Verdrag stelt dat de rechtsbekwaamheid van personen met een handicap, namelijk het in staat zijn om juridisch geldige beslissingen te nemen, altijd gewaarborgd moet worden (art. 12).

Om degelijk beschermd te worden tegen discriminatie, geweld, uitbuiting, oneigenlijke vrijheidsberoving, misbruik, en andere inbreuken op de persoonlijke integriteit, moet er een **degelijke toegang zijn tot politie en justitie** voor personen met een handicap. Eveneens moeten er ook maatregelen genomen worden ter bescherming van de rechten van **dadens met een handicap** die zich in het justitieel en penitentiair systeem bevinden.

Op het niveau van het VN-Verdrag zijn in dit domein heel wat verplichtingen voor de Belgische Staat betrokken: namelijk het verzekeren van de toegang tot de rechter (art. 13) en van de vrijheid en veiligheid van de persoon (art. 14) en het beschermen van de fysieke integriteit van personen, inclusief hen vrijwaren tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing, uitbuiting, geweld en misbruik (art. 15-17).

Acties ondernomen door de regering – tussentijdse balans

Bescherming van de autonomie van personen met een handicap

Een centraal **digitaal register voor bewindvoering** is operationeel sinds juni 2021. In het centraal register voor de bescherming van personen (CRBP)⁸³ kunnen alle bevoegde betrokken partijen de documenten van administratieve dossiers raadplegen en indienen. Zo kunnen burgers en personen met een handicap gemakkelijker een dossier beheren, ofwel op de eigen computer thuis of via een kiosk-PC die in iedere griffie geïnstalleerd werd.

In het kader van de **evaluatie van de wet inzake voorlopige bewindvoering** werd onderzocht of het mogelijk is om vanuit de griffies een ondersteuning te bieden aan familiale bewindvoerders. Dit zou echter een te grote budgettaire impact hebben en niet verzoenbaar zijn met de rol van griffier. De voorkeur gaat daarom uit naar alternatieven, zoals een informatieblad voor gezinsbeheerders en de mogelijkheid van opleiding.

Wat betreft de maatregel rond het invoeren van een kader voor activiteiten van **professionele bewindvoerders**, heeft de werkgroep die hiervoor werd samengesteld haar verslag ingediend. Een wetsontwerp hiervoor is momenteel in voorbereiding.

Ervoor zorgen dat personen met een handicap betere toegang hebben tot (diensten verleend door) politie en justitie

Voor de toegankelijke informatie van gerechtsprocedures, spelen tolken een belangrijke rol. Na een project in samenwerking met de Beheerraad Vlaamse Gebarentaal Tolken (BVGTT), is er een verhoging van 3 naar 7 tolken voor de Vlaamse gebarentaal in het **register** voor beëdigde vertalers en **tolken**. Het register is digitaal beschikbaar⁸⁴. Een gelijkaardig project is gepland voor tolken voor de Frans-Belgische Gebarentaal.

⁸³ Informatie en link naar CRBP tool:

https://justitie.belgium.be/nl/online_diensten/centraal_register_van_bescherming_van_de_personen.

⁸⁴ Link: <https://justsearch.just.fgov.be/national-registry-search/translator>.

Er bestaat geen federaal lastenboek voor de aankoop van tolkenkoffers (**fluistersets**). Fluistersets kunnen wel gehoord worden. De beleidscel Justitie, in samenwerking met het College van hoven en rechtbanken, informeerde alle rechtbanken en hoven van beroep dat fluistersets gehoord kunnen worden in het kader van grote meerdaagse processen en in assisenzaken.

Naast de toegankelijkheid van rechtbanken en hoven, heeft de regering ook actie ondernomen om de **toegankelijkheid tot politiediensten** te vergroten. Zo wordt het bijkomende Police-On-Web⁸⁵ loket, dat naar aanleiding van Covid-19 geopend werd (voor niet-dringende aangiften van o.a. oplichting, stalking, bedreigingen, diefstal, verlies, haatmisdrijven), behouden. Bovendien is een werkgroep bezig met uitwerken van de digitale aangifte voor seksuele misdrijven via Police-On-Web, die gefaseerd ingevoerd zal worden. De Police-On-Web-tool zal aangepast worden zodat de website compatibel is met weergaveapparaten voor personen met een handicap.⁸⁶

Wat de aanwervingen voor de politie betreft, is het proces gedigitaliseerd. Dit zowel voor het raadplegen van de vacatures en de JobPol website⁸⁷ als voor bepaalde stappen tijdens het wervingsproces die op afstand kunnen worden uitgevoerd zoals tests en sollicitatiegesprekken.

Voor het noodnummer 112 is er specifiek voor doven, slechthorenden en mensen met een spraakbeperking een SMS-dienst en ook een chat functie in de 112 app⁸⁸. Om de bekendheid van de *European Disability Card*⁸⁹ te bevorderen bij de hulpdiensten, werden alle **hulpverleningszones** gebriefd over de **EDC-kaart**. Het is de bedoeling om deze communicatie te herhalen/structureel te maken.

Situatie van personen met een handicap in het penitentiair systeem

Gedetineerden met een handicap, meer specifiek geïnterneerden of mensen met een psychische of mentale kwetsbaarheid in de gevangenis, moeten dezelfde gezondheidszorg kunnen genieten als in de vrije samenleving. Hiervoor deed de regering een belangrijk investering in de **zorgéquipes**. Met een vernieuwd regime op de vleugels waar geïnterneerden verblijven en de aanwerving van 50 extra zorgverleners de gevangenis van Merksplas en Paifve om tot een correct zorgomkadering te komen (volgens de verhouding 0,33 VTE per geïnterneerde). Ook in de andere gevangenis zullen de zorgéquipes versterkt worden met 116 extra zorgverleners. Tegen 2027 komen er 3 nieuwe Forensische Psychiatrische Centra bij. Het is een aandachtspunt om deze personeelskaders opgevuld te behouden.

Er wordt rekening gehouden met personen met een handicap die slachtoffer zijn van familiaal, gendergerelateerd en/ of seksueel geweld.

Het nieuw **Nationaal Actieplan ter bestrijding van gendergerelateerd geweld** (NAP) 2021-2025⁹⁰, dat eind 2021 werd aangenomen door de regering, heeft aandacht voor de specifieke situaties van personen met een handicap. De maatregelen in het plan zijn gericht op preventie en bescherming van alle slachtoffers, ongeacht hun geslacht, leeftijd, afkomst, seksuele geaardheid, handicap, godsdienstige of levensbeschouwelijke overtuiging etc. Het plan beantwoordt aan internationale overeenkomsten en aanbevelingen. In de artikelen 25, 40, 43, 106, 107 en 113 van het plan gaat specifieke aandacht naar vrouwen en meisjes met een handicap. Het plan zal tegen 2025 samen met het maatschappelijk middenveld worden beoordeeld.

⁸⁵ Link: <https://www.politie.be/nl/police-on-web>.

⁸⁶ Niveau AAA van de Web Content Accessibility Guidelines.

⁸⁷ Link: <https://www.jobpol.be/nl>.

⁸⁸ Website: <https://www.sos112.be/nl/voor-doven>.

⁸⁹ Website: <https://eudisabilitycard.be/nl> (vanaf 1 december 2022 wordt er een nieuwe website gelanceerd).

⁹⁰ Link: <https://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/downloads/20211125-nap-2021-2025-clean-nl.pdf>.

In het kader van de Projectoproep 'Zo lang het nodig is'⁹¹ van de Staatssecretaris voor Gendergelijkheid, Gelijke Kansen en Diversiteit, hebben 9 van de 48 geselecteerde projecten betrekking op geweld, waaronder het project van *Garance* over zelfverdediging voor vrouwen met een handicap.

De evaluatie van de **toegankelijkheid van de Zorgcentra na Seksueel Geweld (ZSG)**⁹² is deels gebeurd. In 2023 zullen er 3 nieuwe centra openen in Aarlen, Genk en Namen en zal er een nieuwe website en communicatiecampagne gelanceerd worden. De dimensie *handstreaming* zal opgenomen worden in de volgende opleidingen voor het personeel van de 7 bestaande en de 3 nieuwe zorgcentra. Het doel van de federale regering is een zorgcentrum te openen binnen een uur rijden van elke inwoner in België.

---

⁹¹ Website: <https://sarahschlitz.be/nl/appel-a-projets-tant-quil-le-faudra-48-projets-selectionnes/>.

⁹² Website: <https://www.seksueelgeweld.be/zorgcentra-na-seksueel-geweld-wat-voor-wie-waar.>

Overzicht maatregelen

Maatregel	Afgerond?	Minister	Administratie	Doelgroep	Betrokkenheid PmH / Middenveld	Planning
<p>105. Hoofdmaatregel: Introduceren van een kader voor activiteiten van professionele bewindvoerders.</p> <p>a. Met betrekking tot kwaliteit van diensten: humaan beheer.</p> <p>b. Met betrekking tot tarificatie van diensten: kosten zijn voorzienbaar en redelijk.</p> <p>c. Oprichten van een orgaan dat controleert en bemiddelt bij professionele bewindvoering.</p>	Planning '23-'24	Van Quickenborne	FOD Justitie	Beschermde personen	Werkgroep en consultatie gebruikers / doelgroep	2023
<p>106. Hoofdmaatregel: Evaluatie van de wet inzake voorlopige bewindvoering:</p> <p>rekening houden met problematiek gesignaleerd door organisaties die personen met een handicap vertegenwoordigen en hun vraag om vanuit de griffies een ondersteuning te bieden aan familiale bewindvoerders.</p>	Nee	Van Quickenborne	FOD Justitie	Beschermde personen	Nihil	Geschrap
<p>107. Digitalisering van de procedure van bewindvoering:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alle informatie en communicatie op één plaats, toegang voor alle partijen. - Verminderde werklast voor de vrederechter, zodat deze tijd heeft voor menselijke aspecten. 	Ja	Van Quickenborne	FOD Justitie	Beschermde personen	Werkgroep en consultatie gebruikers / doelgroep	2021
<p>108. Digitaal beschikbaar maken van het register voor beëdigde vertalers en</p>	Ja	Van Quickenborne	FOD Justitie	Gehele bevolking	Beheerraad Vlaamse Gebarentaal Tolken	2022

tolken voor het publiek en werken aan een stijging van het aantal tolken gebarentaal.						
109. “ Fluistersets ” in de rechtbanken worden beschikbaar gemaakt.	Deels	Van Quickenborne	FOD Justitie	Mensen met een auditieve beperking	Nihil	2022
110. Door digitale aangiftes te promoten, bevorderen we de toegang tot politiediensten voor personen met beperkte mobiliteit.	Deels	Verlinden, Van Quickenborne	De Federale Politie	De hele bevolking, in het bijzonder personen met een beperkte mobiliteit	Nihil	2023
111. Bevorderen van de bekendheid van de European Disability Card bij alle hulpdiensten .	Ja	Verlinden	FOD Binnenlandse Zaken, De Federale Politie	Personen met een handicap	Nihil	2021
112. Investering in de zorgéquipes voor personen met een handicap in het penitentiair systeem.	Ja	Van Quickenborne	FOD Justitie	Personen met een handicap in het penitentiair systeem	Nihil	2021
113. Bijzondere aandacht voor handicap binnen het actieplan ter bestrijding van alle vormen van gendergerelateerd geweld .	Ja	Schlitz	Instituut gelijkheid vrouwen en mannen	Personen met een handicap	Nihil	2021
114. Evaluatie van de toegankelijkheid van de steunpunten voor seksueel geweld voor personen met een handicap.	Planning '23-'24	Schlitz	Instituut gelijkheid vrouwen en mannen	Personen met een handicap	Nihil	2024

5. Een land van samenwerking en respect

5.1. Institutionele hervormingen en democratische vernieuwing

Context en de uitdagingen in België

Personen met een handicap moeten het recht en de mogelijkheid hebben om hun stem uit te brengen en zich kiesbaar te stellen, evenals te participeren in de uitoefening van **openbare functies en in publieke aangelegenheden** (artikel 29 CRPD). Zowel wettelijke, fysieke als andere obstakels dienen hiervoor weggewerkt te worden. Hierbij kan in het bijzonder verwezen worden naar de toegankelijkheid van het kiesproces.

Het federaal regeerakkoord voorziet een onderzoek naar een optimale staatsstructuur en bevoegdheidsverdeling, en een modernisering van het democratisch proces, de Grondwet, en de wetgeving in zijn geheel. Er worden eveneens burgerconsultaties voorzien in het kader van de institutionele hervormingen, alsook wordt er een verhoging van de participatiegraad aan verkiezingen beoogd en in het algemeen de deelname van burgers in (de vernieuwing van) het democratisch proces nagestreefd.

Acties ondernomen door de regering – tussentijdse balans

Deelname aan verkiezingen

In het kader van de **verkiezingen** in mei **2024**, worden verschillende maatregelen gepland en voorbereid door Minister van Binnenlandse Zaken en de FOD Binnenlandse Zaken. Zo is er 65 000 euro begroot voor 2024 voor het voorzien van gratis **vervoer** van en naar het kieslokaal, als redelijke aanpassing voor personen met een handicap. In 2023 zullen contacten worden gelegd met gespecialiseerde vervoersbedrijven om deze operatie uit te voeren tijdens de verkiezingen van 2024.

Verder zullen er in de tweede helft van 2023 aanbevelingen en instructies opgemaakt worden rond a) de diagnose van de **toegankelijkheid van de kiesprocessen**, b) **sensibilisering** rond de participatie van personen met een handicap aan kiesprocessen en het belang van toegankelijke informatie en berichtgeving, c) wijziging van het systeem van gerechtelijke vervolging ter versterking van de controle van **volmachten** in het kader van verkiezingen en ter bestrijding van misbruik. Voor het laatste punt zal het ontwerp van koninklijk besluit in de tweede helft van 2023 ter goedkeuring worden voorgelegd. Om de **schorsing** van de uitoefening van het **kiesrecht** bij beschermde personen tot een minimum te beperken, werd een voorstel tot wetwijziging opgemaakt. De representatieve verenigingen van personen met een handicap en de vrederechters werden hiervoor geraadpleegd. Het wetsontwerp werd goedkeuring door de Ministerraad op 8 juli 2022 en is op het momenteel in behandeling bij de Raad van State.

Na de verkiezingen zal een enquête opgemaakt worden, in samenwerking met de representatieve verenigingen (Cawab, Unia, NHRPH, Inter), om de verschillende maatregelen in het kader van de verkiezingen 2024 te evalueren.

Institutionele hervormingen en democratische vernieuwing

Met de **burgerbevraging over de toekomst van België** werden burgers, het middenveld, de academische wereld, scholen, experts én lokale besturen om hun mening, ideeën en aanbevelingen gevraagd over de Belgische staatsstructuur en vernieuwingen van de democratische spelregels. Verschillende acties werden ondernomen om ook personen met een handicap en hun vertegenwoordigende organisaties toe te laten hieraan deel te nemen :

- Er werd op toegezien dat de website van de burgerbevraging "Een land voor de toekomst"⁹³ opgesteld werd conform de toegankelijkheidsnormen.⁹⁴ Alle video's op het platform werden ondertiteld in de 3 landstalen.
- Het was mogelijk om telefonisch een papieren versie aan te vragen, en de antwoorden op papier aan de FOD BOSA te bezorgen.⁹⁵
- Er werd in de communicatiecampagne expliciet ingezet op het betrekken van verschillende doelgroepen. Zo werden ook gespecialiseerde organisaties die mensen met een handicap vertegenwoordigen geïnformeerd van dit participatieve initiatief.⁹⁶

Er werd ook vastgesteld dat burgers en organisaties gebruik maakten van de 'dialogmethoden' die op het platform beschikbaar zijn. Deze tools werden ontwikkeld om organisaties, lokale overheden, scholen en universiteiten te helpen om zelf dialoogmomenten te organiseren met hun leden, burgers, studenten of leerlingen. In dialoog konden deelnemers standpunten verkennen en perspectieven met elkaar uitwisselen, vooraleer ze hun mening op het platform plaatsten. Het verslag van de burgerbevraging wordt momenteel opgesteld en zou begin 2023 klaar moeten zijn.

---

⁹³ Website burgerbevraging "Een land voor de toekomst": <https://demain-toekomst-zukunft.be/>.

⁹⁴ Web Content Accessibility Guidelines 2.1 niveau AA.

⁹⁵ In totaal werden er 137 papieren formulieren telefonisch aangevraagd bij het callcenter van de FOD BOSA.

⁹⁶ Van de 14.515 mensen die deelnamen, reageerden er 59 namens een organisatie die zij vertegenwoordigen. Er is momenteel geen uitsplitsing naar soort organisatie.

Overzicht maatregelen

Maatregel	Afgerond?	Minister	Administratie	Doelgroep	Betrokkenheid PmH / Middenveld	Planning
115. Hoofdmaatregel: Diagnose van de toegankelijkheid van de kiesprocessen teneinde verbeteringen voor de verkiezingen van 2024 voor te stellen.	Planning '23-'24	Verlinden	FOD Binnenlandse Zaken	Alle kiezers, in het bijzonder die met een handicap	NHRPH Unia CaWaB Inter	2023
116. Garanderen van gratis vervoer van en naar het kieslokaal als redelijke aanpassing voor personen met een handicap.	Planning '23-'24	Verlinden	FOD Binnenlandse Zaken	Kiezers met een handicap	NHRPH Unia CaWaB Inter	2024
117. Wijziging van het systeem van gerechtelijke vervolging ter versterking van de controle van volmachten en ter bestrijding van misbruik.	Planning '23-'24	Verlinden	FOD Binnenlandse Zaken	Alle kiezers, in het bijzonder die met een handicap	NHRPH Unia CaWaB Inter	2023
118. Sensibiliseren van burgers, politieke partijen en media over de participatie van personen met een handicap aan het kiesproces en over het belang van het aanbieden van verkiezingsprogramma's en berichtgeving in toegankelijke vormen.	Planning '23-'24	Verlinden	FOD Binnenlandse Zaken	De hele bevolking, politieke partijen en de media	NHRPH Unia CaWaB Inter	2023
119. Onderzoek naar hoe de schorsing van de uitoefening van het kiesrecht bij beschermde personen tot het minimum beperkt kan worden.	Deels	Verlinden, Van Quickenborne	FOD Binnenlandse Zaken, FOD Justitie	Beschermde personen	Vertegenwoordigende organisaties van personen met een handicap	2023

<p>120. Garanderen van de representatieve deelname van personen met een handicap aan de voorziene burgerconsultatie.</p>	<p>Ja</p>	<p>Clarival, Verlinden</p>	<p>FOD Beleid en Ondersteuning</p>	<p>Personen met een handicap</p>	<p>Nihil</p>	<p>2022</p>
<p>We zullen de mogelijkheden onderzoeken voor het ontwikkelen van audioteksten voor het platform om personen met een visuele handicap in staat te stellen de vragen en contextuele elementen te horen.</p>						
<p>Het zal mogelijk zijn om met de gewenste hulp op papier aan het online platform deel te nemen.</p>						
<p>121. Het verzekeren van de betrokkenheid van de vertegenwoordigende organisaties van personen met een handicap bij de voorbereiding van institutionele hervormingen.</p>	<p>Ja</p>	<p>Clarival, Verlinden</p>	<p>FOD Beleid en Ondersteuning</p>	<p>Personen met een handicap en hun vertegenwoordigende organisaties</p>	<p>Vertegenwoordigende organisaties van personen met een handicap</p>	<p>2022</p>
<p>In het kader van de uitvoering van het door de federale regering ontwikkelde online platform zullen we verenigingen die personen met een handicap vertegenwoordigen, uitnodigen om input en adviezen te geven over de modernisering van de staatsstructuur.</p>						

5.2. Gelijkheid en non-discriminatie

Context en de uitdagingen in België

Personen met een handicap moeten beschermd worden tegen discriminatie, vrijheidsberoving, geweld, uitbuiting, misbruik en andere inbreuken op de persoonlijke integriteit. Dit vereist eveneens het herdenken van gelijkheid: er is een evolutie nodig van formele gelijkheid naar inclusieve gelijkheid, waarbinnen de verwezenlijking van redelijke aanpassingen essentieel is voor personen met een handicap, ook de redelijke aanpassingen die praktisch moeilijker te realiseren zijn. In België bestaat er een regelgevend kader voor de bestrijding van discriminatie en de gelijke behandeling van alle personen.⁹⁷ Het is echter duidelijk dat het bestaande rechtskader als ontoereikend wordt ervaren voor de afdwinging van de rechten van personen met een handicap.⁹⁸ Naast de gebreken in het wettelijk kader, blijft er nog veel onbegrip bestaan in de maatschappij, en zeker op de arbeidsmarkt, voor de capaciteiten en noden van personen met een handicap.⁹⁹

Het Verdrag vereist een anti-discriminatiewetgeving die effectieve rechtsmiddelen biedt, en een brede(re) bescherming tegen discriminatie, inclusief meervoudige discriminatie¹⁰⁰ (waarbij de aanwezigheid van meerdere beschermde kenmerken de persoon met een handicap kwetsbaarder maakt, bijvoorbeeld vrouwen met een handicap/ kinderen met een handicap) en discriminatie bij associatie.¹⁰¹ Discriminatie tegen een persoon omwille van zijn of haar band met een persoon met een handicap (bijvoorbeeld ouders van een kind met een handicap) is een fenomeen dat ook onder deze noemer dient aangepakt te worden. Eveneens dienen de specifieke uitdagingen voor meisjes en vrouwen met een handicap (kruising van de criteria geslacht en handicap) hier te worden aangekaart.

Acties ondernomen door de regering – tussentijdse balans

Strijd tegen de discriminatie van personen met een handicap

De evaluatiecommissie van de federale wetgeving ter bestrijding van discriminatie heeft de federale **antidiscriminatie wetten** geëvalueerd, in het bijzonder vanuit het oogpunt handicap, en heeft in juni 2022 haar eindverslag gepubliceerd¹⁰². De aanbevelingen werden geanalyseerd en vereisen geen wijziging van de federale antidiscriminatie wetten op het vlak van handicap. Andere aanbevelingen rond handicap (wijziging van artikel 150 van de Grondwet, actie voor de 3% tewerkstelling bij de federale overheidsinstellingen, statistische gegevens overheids personeel, interfederaal plan ter bestrijding van discriminatie tegen personen met een handicap) vallen voornamelijk onder de bevoegdheid van de FOD BOSA en de FOD Sociale Zekerheid en worden opgenomen via andere maatregel van dit actieplan of andere acties van de regering.

De bestaande wetgeving voor **discriminatietoetsen** werd aangepast om de toepasbaarheid te verbeteren¹⁰³. Verder werd binnen de FOD Werkgelegenheid een dienst diversiteit opgericht en

⁹⁷ De wetten van 10 mei 2007 'ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie' en 'ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen' en de wet van 30 juli 1981 'tot de bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden'.

⁹⁸ Evaluatiecommissie federale wetgeving ter bestrijding van discriminatie, *Eerste evaluatieverslag*, 2017.

⁹⁹ Unia, *Bevraging van personen met een handicap over de naleving van hun rechten*, 2020: thema dat aan bod komt doorheen de bevraging.

¹⁰⁰ Definities van "intersectional discrimination" en "multiple discrimination" in General Comment No. 6 van het Comité, 2018.

¹⁰¹ Concluding Observations 2014 met betrekking tot artikelen 5 en 6; List of Issues 2019 met betrekking tot dezelfde artikelen.

¹⁰² Link naar het eindverslag van de evaluatiecommissie van de federale antidiscriminatie wetten: https://igvm-iefh.belgium.be/nl/nieuws/eindverslag_van_de_commissie_voor_de_evaluatie_van_de_federale_antidiscriminatie_wetten.

¹⁰³ Afdeling 2/1 van het Sociaal Strafwetboek ("Bijzondere bevoegdheden van de sociaal inspecteurs op vlak van de vaststellingen inzake discriminatie") werd aangepast bij wet van 1 april 2022.

personeel aangeworven. Er wordt gewerkt aan een academische monitoring van diversiteit en discriminatie op sectorniveau.

Tegen 2024 wordt het tweejaarlijks rapport “diversiteit”, dat verder bouwt op de bestaande “socio-economische monitoring arbeidsmarkt en origine”, en de daarop gebaseerde sectorfiches uitgebreid met gegevens omtrent personen met een handicap. De nodige aanvragen daarvoor worden voorbereid. In samenhang daarmee zijn er besprekingen tussen de FOD WASO en de RSZ aan de gang om een tool uit te werken die de gegevens uit het rapport relateert aan kenmerken van de onderneming en die toelaat om op die basis gerichte inspecties uit te voeren.

Overzicht maatregelen

Maatregel	Afgerond?	Minister	Administratie	Doelgroep	Betrokkenheid PmH / Middenveld	Planning
122. Hoofdmaatregel: Evaluatie van federale antidiscriminatie wetten , met betrekking tot de specifieke aanbevelingen over de kwestie van handicap vanuit de Commissie voor de evaluatie van deze wetten.	Ja	Schlitz, Lalieux	FOD Justitie, Cel gelijke kansen, FOD Sociale Zekerheid	Personen met een handicap	Nihil	2022
123. Hoofdmaatregel: Verbetering van de discriminatietoetsen en het uitvoeren van een academische monitoring van diversiteit en discriminatie op sectorniveau.	Deels	Dermagne, Schlitz	FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, FOD Justitie, Cel gelijke kansen	Werkgevers en werknemers (inclusief werknemers met een handicap)	Unia Sociale partners	2022
124. Aandacht voor de meervoudige discriminatie van vrouwen meisjes met een handicap, in de voorziene evaluatie van de gelijkheids- en mensenrechten-organen .	Planning '23-'24	Schlitz	FOD Justitie, Cel gelijke kansen	Brede publiek	Nihil	2023

5.3. Deelname aan het culturele leven, vrijetijdsbesteding en sport

Context en de uitdagingen in België

Onze samenleving is divers, en alle personen moeten waardig en respectvol worden behandeld en vrij zijn om in alle domeinen deel te nemen. Volgens het Verdrag moeten personen met een handicap volop kunnen deelnemen aan het **culturele leven, recreatie, vrijetijdsbesteding en sport** (artikel 30).

Cultuur, sport en vrijetijdsbesteding zijn in de eerste plaats een bevoegdheid van de gemeenschappen. Niettemin zijn er een aantal domeinen waarin de federale overheid ofwel een ondersteunende rol kan opnemen, ofwel een eigen bevoegdheid behoudt over specifieke culturele en wetenschappelijke instellingen.

Acties ondernomen door de regering – tussentijdse balans

Bevordering van de toegang tot culturele leven, recreatie, vrijetijdsbesteding en sport

De *European Disability Card*¹⁰⁴ (**EDC-kaart**) is een kaart die personen met een erkenning bij de FOD Sociale Zekerheid, DG Personen met een handicap of de regionale handicapagentschappen kan aanvragen die dient om de toegang tot cultuur en vrijetijdsbesteding te vergemakkelijken in België en de andere deelnemende Europese landen.

Voor de beheer van het project werd op initiatief van Minister voor Personen met een handicap, een werkgroep EDC opgericht met de deelgebieden binnen de Interministeriële conferentie handicap. Verder wordt de EDC-website, volledig hernieuwd en zal deze aan de hoogste normen van toegankelijkheid voldoen. De vernieuwde website wordt samen met een brede informatiecampagne gelanceerd eind 2022. De doelstelling hiervan is om zowel het aantal deelnemende partnerorganisaties, de doelgroep en het gebruik van de kaart uit te breiden.

De EDC-kaart wordt ook erkend bij de instellingen die afhangen van de federale overheid. De kaart is momenteel van kracht in alle zes Federale Wetenschappelijke Instellingen alsook het War Heritage Institute (WHI). Deze zijn opgenomen als partners op de website van de EDC-kaart en Federale Wetenschappelijke Instellingen vermelden het voordeel ook op hun website of bij de ingang. Binnen Defensie werd interne gecommuniceerd aan het personeel over EDC-kaart en zijn voordelen.

In 2021 was er een eerste Belgische delegatie die deelnam aan de *Invictus Games*, georganiseerd door Defensie. Er wordt gewerkt aan een analyse om het concept **van sportinitiatieven voor militairen en veteranen** met een handicap uit te breiden in de context van het creëren van een veteranenstatuut.

---

¹⁰⁴ Website European Disability Card België: <https://eudisabilitycard.be>.

Overzicht maatregelen

Maatregel	Afgerond?	Minister	Administratie	Doelgroep	Betrokkenheid PmH / Middenveld	Planning
125. Hoofdmaatregel: Verder uitrollen van de European Disability Card als instrument voor de toegang tot cultuur en vrijetijdsbesteding in binnen- en buitenland en promotie van het maximaal gebruik ervan bij de federale culturele en wetenschappelijke instellingen.	Deels	Lalieux, Dedonder, Dermine, Lahbib	FOD Sociale Zekerheid	Personen met een handicap	NHRPH	2022
126. Uitwerken van sportinitiatieven voor militairen en veteranen met een handicap.	Ja	Dedonder	Ministerie van Defensie	Militairen en veteranen met een handicap	Nihil	2021
127. Ontwikkeling en implementatie van een inclusiviteits- en diversiteitsstrategie binnen BOZAR.	Nee	Lahbib		De hele bevolking, in het bijzonder personen met een handicap, digitale bezoekers, senioren, alle sociaal-economische en sociaal-professionele categorieën, mensen uit kansarme milieus, jongeren	Werkgroep met experten en partnerorganisaties	2022
128. Bevorderen van de toegang voor personen met een handicap tot voorstellingen van de Munt en het Nationaal Orkest van België.	Nee (2022)	Lahbib		Personen met een handicap	Associations de terrain disposant de l'expertise dans l'accueil	Doorlopend

5.4. Statistieken en het verzamelen van gegevens

Context en de uitdagingen in België

“Meten is weten”. De besluitvorming over de kwesties betreffende personen met een handicap moet worden gebaseerd op betrouwbare gegevens en statistieken. Zo verkrijgt men beter inzicht in de problematieken, welke tussenkomsten het beste werken, en het laat toe om de resultaten te meten ten opzichte van de oorspronkelijke doelstellingen. Volgens artikel 31 van het Verdrag is het **doelstelling om het verzamelen, analyseren en verspreiden van gegevens uitgesplitst volgens geslacht, leeftijd en handicap te systematiseren, en om acties die de versterking van de vaardigheden in dit domein beogen uit te breiden.**¹⁰⁵

De afwezigheid van een **uniforme definitie van het begrip handicap** in België bemoeilijkt gecoördineerde statistieken voor de domeinen die onder het VN-Verdrag vallen. In surveys wordt handicap meestal subjectief bevraagd. Administratieve data daarentegen vertrekken van wat er geregistreerd wordt, meestal in het kader van uitkeringen. Veel van de bestaande administratieve data zijn beschikbaar bij de Kruispuntbank Sociale Zekerheid (*Datawarehouse* Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming). Ook Europese data, in het bijzonder de EU-SILC wordt vaak als gegevensbron geciteerd in de context van handicap. Een tweede uitdaging is het **ontbreken van een aantal relevante gegevensbronnen** in het *Datawarehouse* (o.m. regionale gegevens). Tot slot moet de data ook beschikbaar zijn voor de diensten die de inhoudelijke expertise hebben om nuttig te zijn voor monitoring en beleidsondersteunend onderzoek.

Acties ondernomen door de regering – tussentijdse balans

Het project ‘**Improving Equality Data Collection in Belgium II**’ zal naar verwachting van start gaan op 1 november 2022 en eindigen op 30 juni 2024. Eind 2023 zal een tussentijdse follow-up plaatsvinden om de uitvoering van de activiteiten te waarborgen. Daarnaast werd een koninklijk besluit tot toekenning van een totaalbedrag van 532.657,61 euro aan Unia, voor de uitbreiding van de bestaande data mapping tot drie extra criteria (handicap, fysieke kenmerken en gezondheidstoestand) en de actualisering van de data hub met de nieuwe gegevens met betrekking tot de vijf oorspronkelijke criteria, opgesteld en ter goedkeuring voorgelegd aan de Inspectie van Financiën.

Binnen de Interministeriële Conferentie (IMC) Handicap, die op 5 juli 2022 van start is gegaan, is een **werkgroep Statistieken** opgericht, die begin 2023 voor het eerst bijeen zal komen. De agentschappen voor personen met een handicap, de statistische diensten, de Cel Gelijke Kansen, de Service général de pilotage et de politique transversale van het Ministerie van de FWB, de civiele maatschappij en DG A&M van de FOD Sociale Zekerheid maken deel uit van deze werkgroep. Hun mandaat bestaat erin **hiaten in de bestaande statistieken over handicaps vast te stellen**, voorstellen te doen voor de **ontwikkeling van nieuwe gegevens en statistieken**, en een voorstel te doen voor een **betere toegang** tot bestaande en toekomstige gegevens en statistieken.

Wat de statistieken over de kenmerken en **begunstigden van de IVT en IT** betreft, wordt het strategisch kader ontwikkeld en wordt een offerte voor de aankoop van een gegevensplatform bestudeerd.

---

¹⁰⁵ Niettemin kan het niet de bedoeling zijn dat personen met een handicap zich verplicht voelen of verplicht worden om zich individueel bekend te maken als “persoon met een handicap” en dient hier de persoonlijke vrijheid en het recht op privacy, in lijn met artikel 22 van het VN-Verdrag met betrekking tot het recht op bescherming van privéleven nageleefd te worden.

Wat ten slotte de **intersectionaliteit** in de statistische productie inzake IVT en IT, alsook in de numerieke analyses van de FOD Sociale Zekerheid betreft, werden de voor 2021 gepubliceerde statistieken opgesplitst per geslacht en leeftijd.¹⁰⁶

---

¹⁰⁶ Zie <https://socialsecurity.belgium.be/nl/cijfers-van-sociale-bescherming/statistieken-sociale-bescherming/personen-met-een-handicap>.

Overzicht maatregelen

Maatregel	Afgerond?	Minister	Administratie	Doelgroep	Betrokkenheid PmH / Middenveld	Planning
129. <u>Hoofdmaatregel</u> : Verlengen van het project “ Improving Equality Data Collection in Belgium ” om het uit te breiden met andere criteria van discriminatie, waaronder handicap.	Planning '23-'24	Schlitz	FOD Justitie, Cel gelijke kansen	Alle gebruikers van gelijke kansen data	Nihil	2024
130. <u>Hoofdmaatregel</u> : Oprichten van een task force ter identificatie van de noden en mogelijkheden voor de verzameling van gegevens en statistieken met betrekking tot personen met een handicap (met aandacht voor andere criteria zoals geslacht, leeftijd, etc.).	Nee	Lalieux, Vandenbroucke, Dermagne	FOD Sociale Zekerheid, FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg	Beleidsmakers	NHRPH	2022
131. Ontwikkeling van statistieken over de omvang en aard van in- en uitstroom van IVT- en IT-gerechtigden .	Nee	Lalieux	FOD Sociale Zekerheid	Beleidsmakers	Nihil	2022
132. Bijzondere aandacht voor intersectionaliteit , in het bijzonder wat betreft leeftijd en geslacht, in de statistiekproductie inzake IVT en IT en cijfermatige analyses (vb. ‘Cijfers in de kijker’) van de FOD Sociale Zekerheid.	Ja	Lalieux	FOD Sociale Zekerheid	Geïnteresseerde burgers, beleidsmakers & onderzoekers	NHRPH	2022

5.5. Mainstreaming doorheen het beleid

Context en de uitdagingen in België

Voor het verwezenlijken van de rechten van personen met een handicap is hiervoor aandacht nodig doorheen alle beleidsdomeinen. Beleidsmaatregelen die onvoldoende rekening houden met de specifieke noden van personen met een handicap riskeren een onbedoelde negatieve impact. De regelgevingsimpactanalyse (RIA) slaagt er vandaag onvoldoende in om deze effecten te voorzien. Ook is er ruimte om de samenwerking met de vertegenwoordigende organisaties van personen met een handicap, in het bijzonder de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap (NHRPH), te versterken.

Het principe “Niets over ons, zonder ons” loopt als een rode draad door het VN-Verdrag en het verdrag vereist van ons land dat de vertegenwoordigende organisaties van personen met een handicap betrokken worden bij alle beleidsprocessen die handicap in de brede zin raken. Om ongewenste neveneffecten van nieuwe maatregelen voor personen met een handicap te voorkomen dient de aandacht voor de sociale en omgevingsdimensie van handicap gemainstreamed te worden doorheen het beleid.

Acties ondernomen door de regering – tussentijdse balans

‘Handistreaming’ doorheen het federale beleid

Een voorstel van actieplan voor de **RIA** werd opgesteld en voor een eerste maal toegelicht en besproken tijdens een informatieve IKW op 1 juli 2022. Het doel van dit actieplan is onder meer de effectbeoordeling correcter en dus kwalitatiever in te vullen door acties voor te stellen die op 4 assen werken (proces, inhoud, controle en beheer/promotie). Na rekening te hebben gehouden met de opmerkingen en een priorisering van de acties, wordt het actieplan sinds eind september uitgevoerd.

In 2021 heeft de **NHRPH** 43 formele adviezen uitgebracht, waarvan 22 op verzoek van een lid van de regering of een administratie. In de eerste zes maanden van 2022 waren er 21 adviezen, waarvan 15 aangevraagd door een lid van de regering of een administratie en 2 door de commissie Sociale Zaken. In 2021 heeft de NHRPH een op eigen initiatief het advies 2021/42 uitgebracht over de consultatie van de Raad, dat tot doel heeft de politieke wereld te herinneren aan de consultatieprocedure. De Nationale Hoge Raad Personen met een Handicap geeft echter aan geconfronteerd te worden met zeer korte deadlines voor het verlenen van haar advies, wat een belangrijke hindernis vormt voor het vervullen van haar rol als adviesraad. In sommige gevallen wordt het toepassingsgebied ook te beperkt gedefinieerd, of overleg met de deelgebieden nagelaten waar er een belangrijke impact voor personen met een handicap is. De raad pleit daarom voor een vroegere consultatie in het beleidsproces.

De formele adviezen zijn een belangrijk instrument, maar niet het enige, om de betrokkenheid van de NHRPH bij de beleidsvorming te versterken. Minister Lalieux en haar beleidscollega's vergaderen regelmatig met de Raad om hun zorgen te bespreken. Op basis hiervan stelt de minister bevoegd voor personen met een handicap op regelmatige basis vragen aan haar collega's in de regering. Er zijn ook permanente rechtstreekse contacten op administratief niveau tussen de Raad en de FOD Sociale Zekerheid. Ten slotte is dit federale actieplan tot stand gekomen na de eerste bijdragen van het NHRPH, en de Raad speelt een centrale rol in de follow-up. Wat de **versterking van de Raad** betreft, heeft een persoon de functie aanvaard en wordt een andere persoon aangeworven.

Binnen de **conferentie “federaal actieplan handicap”** op 22 november 2022 ging één van de drie georganiseerde **workshop over de integratie van de handicap dimensie doorheen alle beleidslijnen**

en de betrokkenheid van de vertegenwoordigende organisaties van personen met een handicap bij beleid dat een directe impact op hen heeft.

- Inzake de **mainstreaming** van handicap benadrukte de deelnemers de noodzaak van verdere sensibilisering van administraties en beleidscellen over de meerwaarde van het steeds in rekening brengen van de handicap dimensie bij beleidsvoorstellen. Ook een verplichte evaluatie van de handicap dimensie, eventueel gekoppeld aan sancties of incentives werd door enkele deelnemers naar voor geschoven.
- Voor de uitdagingen bij het **betrekken van personen met een handicap bij het beleid** werd de tijdige bevraging in het beleidsproces als centraal probleem naar voor geschoven. Vanuit het middenveld wordt aangegeven dat een consultatie vaak op het einde van het proces komt, en onvoldoende ruimte laat om nog een nuttige bijdrage te leveren. Andere obstakels die vermeld worden zijn de complexiteit van de wetgeving inzake handicap, het gebrek aan middelen van de middenveldorganisaties, en de moeilijkheid voor sommige koepelorganisaties om confidentialiteit te garanderen. Ook het belang van de representativiteit van de vertegenwoordigende adviesraden in lijn met de 'volledige en effectieve participatie van personen met een handicap' in de zin van algemene commentaar nr. 7 van het VN-Comité inzake de rechten van personen met een handicap wordt vermeld. Als alternatief voor het traditioneel advies geven, de deelnemers de mogelijkheid van directe bevragingen van het doelpubliek en meer informele dialoog met beleidsmakers aan.

Overzicht maatregelen

Maatregel	Afgerond?	Minister	Administratie	Doelgroep	Betrokkenheid PmH / Middenveld	Planning
133. <u>Hoofdmaatregel</u> : Opname van handicap binnen een hervorming van de RIA .	Nee	Michel, Lalieux	FOD Kanselarij van de Eerste Minister	Beleidscellen en betrokken administraties die regelgeving opmaken	Nihil	2022
134. <u>Hoofdmaatregel</u> : Uitbreiden van de betrokkenheid van de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap in het beleidsproces .	Ja (2022)	Lalieux	FOD Sociale Zekerheid	Alle personen met een handicap	Advies NHRPH Maatregel op vraag van middenveld PmH	Doorlopend
135. <u>Hoofdmaatregel</u> : Versterken van de Nationale Hoge Raad van Personen met een Handicap .	Ja	Lalieux	FOD Sociale Zekerheid	Alle personen met een handicap	Advies NHRPH	2022
136. Aanbieden van een kant-en-klare opleiding over validisme voor de leden van de beleidscellen en de administratieve contactpunten voor handicap.	Planning '23-'24	Schlitz	FOD Justitie, Cel gelijke kansen	Beleidscellen en administratieve contactpersonen	nihil	2023
137. Creatie van een anti-validisme toolbox met de artikelen van de CRPD die België moet volgen bij de implementatie van zijn beleid zodat het beleid inclusief is en de fundamentele rechten van personen met een handicap eerbiedigt.	Planning '23-'24	Schlitz, Lalieux	FOD Justitie, Cel gelijke kansen	Administraties en brede publiek	Nihil	2023

6. België, een sterke stem in Europa en de wereld

6.1. Europese en internationale ambitie

Context en de uitdagingen in België

Het regeerakkoord voorziet dat België erover waakt dat het buitenlands beleid gebaseerd is op de verdediging en de bevordering van de rechtsstaat en de mensenrechten. België werkt ook mee aan de realisatie van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (SDG's) en behoudt in het bijzonder de focus op armoedebestrijding en de bescherming van de meest kwetsbare groepen.

In het kader van het VN-Verdrag verbinden de lidstaten zich ertoe om het belang van internationale samenwerking en de bevordering daarvan te erkennen, ter ondersteuning van nationale inspanningen voor de verwezenlijking van rechten van personen met een handicap. België dient dus in zijn buitenlands beleid rekening te houden met de dimensie van handicap, in het bijzonder in de activiteiten voor internationale en regionale organisaties, en moet hierbij het maatschappelijk middenveld betrekken, in het bijzonder de organisaties voor personen met een handicap.

Momenteel zorgt men ervoor dat men doorheen het buitenlands beleid en de acties op het vlak van ontwikkelingssamenwerking een transversale benadering op basis van mensenrechten en/of noden aan humanitaire hulp aanhoudt. Deze intersectionele benadering laat België toe om met alle kwetsbaarheden rekening te houden, inclusief de specifieke noden verbonden aan rechten van personen met een handicap. De Belgische strategie voor humanitaire hulp specificeert eveneens dat "financieringen voor humanitaire hulp moeten opgemaakt worden op basis van de noden en de graad van kwetsbaarheid van de betrokken bevolkingen". Gelet op het feit dat handicap een criterium is voor kwetsbaarheid, wordt er bijgevolg rekening gehouden met personen met een handicap in financiering voor ontwikkelingssamenwerking en humanitaire hulp.

Acties ondernomen door de regering – tussentijdse balans

Internationale promotie van de rechten van personen met een handicap

In 2022 nam minister Lalieux deel aan de Conferentie verdragstaten bij het UNCRPD (COSP) om België te vertegenwoordigen. De regering financierde ook de deelname van het Belgische maatschappelijk middenveld. In 2023 zou België moeten worden uitgenodigd voor een interactieve dialoog met het **VN-Comité voor de rechten van personen met een handicap** om vragen te beantwoorden over haar periodiek verslag. Verder wordt momenteel met de gefedereerde entiteiten binnen de Interministeriële Conferentie (IMC) Handicap een interfederale strategie ontwikkeld voor de uitvoering van het verdrag in België. Deze strategie moet een mensenrechten-conform kader geven voor de initiatieven van de IMC, en legt de link met de Europese strategie inzake de rechten van personen met een handicap. Wat betreft de zuiver federale bevoegdheden betreft, werd dit actieplan ontwikkeld als een vertaling van de doelstellingen van het Verdrag naar het kader van het regeerakkoord.

Wat de sensibilisering inzake de handicap dimensie in de **verschillende sectoren van de Raad van de Europese Unie** betreft, zal het directoraat-generaal Europese Zaken en Coördinatie (DGE) van de FOD Buitenlandse Zaken het personeel van de permanente vertegenwoordiging bij de EU in de verschillende Raadskanalen sensibiliseren over handicap. België steunt de uitvoering van de EU-strategie inzake de rechten van personen met een handicap 2021-2030.¹⁰⁷

---

¹⁰⁷ Deze strategie dient als referentiekader voor de initiatieven van de Commissie en de werkzaamheden van de Raad op dit gebied voor het lopende decennium. Om deze strategie in praktijk te brengen is de Commissie voornemens te werken op basis van zeven zwaartepunten en zeven vlaggenschipinitiatieven die in de

De nieuwe strategie inzake *public diplomacy* en *outreach* is er op gericht dat ook personen met een handicap onder de aandacht gebracht worden in acties om het **imago van België in het buitenland** te bevorderen.

Wat betreft het in aanmerking nemen van de **handicapdimensie bij de voorbereiding van missies van defensie**, wordt voor elke operatie een analyse van de plaatselijke bevolking uitgevoerd om de soldaten voor hun vertrek zo goed mogelijk voor te bereiden wat betreft kennis en goede praktijken. Indien er in het inzetgebied een aanzienlijke aanwezigheid van personen met een handicap is, zal deze dimensie bijzondere aandacht krijgen.

Wat betreft de integratie van de rechten van personen met een handicap in de **Belgische programma's voor ontwikkelingssamenwerking**, liepen de programma's voor niet-gouvernementele samenwerking 2017-2021 af op 31 december 2021.¹⁰⁸ Hun activiteiten betreffende personen met een handicap zijn uitgebreid of verdiept via nieuwe programma's 2022-2026. De soorten maatregelen lopen sterk uiteen naar gelang van de specialisaties van de actoren en de per programma gekozen prioriteiten: versterking van het gezondheidsstelsel (opleiding van gezondheidspersoneel en versterking van de gezondheidsstructuren, versterking van verwijzing en zorg, verbetering van de diagnose, versterking van de zorg voor moeder en kind, voorkoming van het ontstaan van beperkingen, versterking van de insluiting, beroepsintegratie en empowerment van personen met een handicap (versterking van het onderwijsstelsel in het algemeen, versterking van de vaardigheden en ondersteunende capaciteiten van het onderwijzend personeel, versterking van de lokale structuren die als tussenpersoon fungeren voor de toegang tot de arbeidsmarkt, ontwikkeling van passende onderwijsmethoden, materiële en technische ondersteuning, loopbaanbegeleiding), versterking van de sociale integratie en integratie van personen met een handicap in gemeenschappen en gezinnen (belangenbehartiging en bewustmaking, rechtstreekse steun aan gemarginaliseerde of uitgesloten personen), verbetering van de levenskwaliteit (verbetering van voorzieningen of infrastructuur in het algemeen of van overheidsdiensten, inzet van passende technologieën).

---

verschillende bevoegde Raadsdiensten (EPSCO, JAI, RELEX, etc.) zullen worden uitgevoerd: toegankelijkheid; gelijke rechten; behoorlijke levenskwaliteit en autonomie; non-discriminatie en gelijke kansen; bevordering van de rechten van personen met een handicap op mondiaal niveau; voorbeeldfunctie van de EU; toezicht, governance en inzet voor de uitvoering van deze strategie. Er zijn al twee vlaggenschipinitiatieven uitgevoerd: de oprichting van het gehandicaptenplatform en een vernieuwde personeelsstrategie.

¹⁰⁸ Alle programma's 2017-2021 zijn uitgevoerd. De indicatoren van de voor elk van de programma's bereikte resultaten zijn door de betrokken organisaties gepubliceerd via het D-Portal.org platform. Het is mogelijk de resultaten van elk van de programma's te raadplegen, met name die van gespecialiseerde actoren zoals Handicap International, Sensorial Handicap Cooperation of Light for the World.

Overzicht maatregelen

Maatregel	Afgerond?	Minister	Administratie	Doelgroep	Betrokkenheid PmH / Middenveld	Planning
138. België ondersteunt de werking van het VN-Comité inzake de rechten van personen met een handicap en verleent haar medewerking aan de periodieke rapportage over de implementatie van het verdrag in België.	Nee (2022)	Lalieux	FOD Sociale Zekerheid	VN-Comité voor de rechten van personen met een handicap	BDF NHRPH	Doorlopend
139. Sensibilisering tot rekening houden met handicapvraagstukken binnen de verschillende takken van de Raad van de EU.	Nee (2022)	Lahbib	FOD Buitenlandse Zaken	Overheden	Nihil	Doorlopend
140. Bij acties ter promotie van het imago van België in het buitenland zullen Belgische personen met een handicap meer in de verf gezet worden.	Nee (2022)	Lahbib	FOD Buitenlandse Zaken	Doelpubliek van de diplomatieke posten	Nihil	Doorlopend
141. Er wordt rekening gehouden met de handicap dimensie in de voorbereiding van de missies van defensie (Cf artikel 11 UNCRPD).	Planning '23-'24	Dedonder	Ministerie van Defensie	Lokale bevolking in het operationeel werkgebied	Nihil	2023
142. Er wordt rekening gehouden met rechten van personen met een handicap in de programma's van de Belgische ontwikkelingsamenwerking.	Ja (2022)	Kitir	FOD Buitenlandse Zaken, Directie-generaal ontwikkelings-samenwerking en humanitaire hulp	Personen met een handicap in partnerlanden en programma's van de Belgische ontwikkelings-samenwerking	Participatie van het lokaal maatschappelijk middenveld / lokale organisaties gericht op personen met een handicap	Doorlopend

6.2. Asiel en migratie

Context en de uitdagingen in België

Het domein “asiel en migratie” krijgt in Europa veel belangstelling, en is een belangrijke uitdaging in het kader van een humaan en evenwicht beleid. In het regeerakkoord wordt het asiel- en migratiebeleid expliciet gestoeld op de rechten van de mens, zoals verankerd in de verschillende internationale en Europese verdragen. Eveneens engageert men zich in het regeerakkoord tot bijzondere aandacht voor kwetsbare groepen in de procedures en opvang.

Het Belgische systeem voor asielaanvraag is erop gericht om alle elementen in een dossier rond een individu, inclusief een handicap, te identificeren. Dat deze identificatie gebeurt op een zorgvuldige manier is voor asielzoekers met een handicap van groot belang, zodat er kan rekening gehouden worden met de specifieke noden van deze personen. De aanpassingen die bijgevolg genomen worden op basis van deze noden, zorgen ervoor dat asielzoekers met een handicap op gelijke basis met anderen toegang krijgen tot de asielprocedures, en tot een menswaardige opvang. Dit zijn belangrijke garanties met het oog op de verwezenlijking van artikel 18 van het VN-Verdrag.

Het is eveneens van belang om naar de situatie van personen met een handicap buiten het kader van de procedure tot asielaanvraag te kijken. Men kan hierbij denken aan de toegang van erkende vluchtelingen met een handicap tot de administratieve erkenning van hun handicap, hun toegang tot tewerkstelling en andere gebieden van de maatschappij, maar ook aan de eliminatie van zoveel mogelijk drempels in de programma’s voor vrijwillige terugkeer voor personen met een handicap.

Acties ondernomen door de regering – tussentijdse balans

Een asiel- en migratiebeleid gebaseerd op de rechten van de mens

De medische dienst van Fedasil heeft de mogelijkheid onderzocht om de **handicap te registreren** in de databank van het Match-it opvangnetwerk. Dit is momenteel niet mogelijk om redenen van naleving van de GDPR-regels. Bovendien zijn de gastpartners niet bereid een passende categorisering in te voeren. In de toekomst zal worden onderzocht of een elektronische medische databank een betere registratie mogelijk kan maken.

Wat betreft de bevordering van **mobilititeit en passende communicatie** voor asielzoekers met een handicap die in opvangcentra verblijven, is besloten deze maatregel te beperken tot personen met een visuele beperking, aangezien deze maatregel 23 (in kaart brengen van specifieke belemmeringen voor niet-Belgische ingezetenen met een handicap) overlapt. Er zal een interne audit worden uitgevoerd om de toegankelijkheid te optimaliseren. In het kader van de nationale oproep tot het indienen van projecten Fedasil 2023 is het vaststellen van de specifieke behoeften van blinden en slechtzienden als prioriteit aangemerkt. Succesvolle projectvoorstellen gaan van start vanaf 2023.

Bij **vrijwillige terugkeer** is een reïntegratiebudget beschikbaar. Het gaat om € 500 als zij bijzonder kwetsbaar zijn of medische kosten hebben als gevolg van hun handicap. Voor mensen met complexe medische problemen, waaronder mensen met een handicap, is een aanvullende toelage mogelijk in het kader van het project Adapted Medical Assistance After Return (AMAAR). In geval van een psychische beperking (inclusief verstandelijke handicap) die zelfstandig wonen moeilijk maakt, is een aanvullend budget van 1000 euro mogelijk. Tot nu toe is niet geregistreerd hoeveel mensen met een handicap vrijwillig terugkeren. Als dit niet tot buitensporige administratieve lasten leidt, zal het in de toekomst in kaart worden gebracht en kan een geschikt platform worden voorgesteld.

Overzicht maatregelen

Maatregel	Afgerond?	Minister	Administratie	Doelgroep	Betrokkenheid PmH / Middenveld	Planning
143. Zorgen voor een aangepaste beoordeling om de specifieke behoeften van asielzoekers met een handicap die in de opvangcentra en het aanmeldcentrum verblijven, snel en correct te kunnen vaststellen en opvolgen.	Planning '23-'24	De Moor	Fedasil	Asielzoekers met een handicap	Nihil	2023
144. Bevordering van mobiliteit en aangepaste communicatie voor asielzoekers met een handicap die in opvangcentra wonen.	Ja	De Moor	Fedasil	Asielzoekers met een handicap die in een opvangcentrum verblijven	Doof Vlaanderen Fédération Francophone des Sourds de Belgique Koninklijke Maatschappij voor Blinden en Slechtzienden	2022
145. [Studie :] In het geval van vrijwillige terugkeer, voorzien van bijstand bij re-integratie in het land van herkomst (hulp bij het zoeken naar werk, enz.).	Ja (2022)	De Moor	Fedasil	Kandidaten voor een vrijwilliger terugkeer met een handicap	Lokale NGOs of internationale organisaties (bv Caritas international)	Doorlopend

Federale Overheidsdienst
Sociale Zekerheid

© 2023

FOD Sociale Zekerheid
DG Beleidsondersteuning

Administratief Centrum Kruidtuin
Finance Tower
Kruidtuinlaan 50
1000 Brussel

dgBeSoC-contact@minsoc.fed.be
<https://socialsecurity.belgium.be>